

การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ปริญญานิพนธ์
ของ
รุ่งรังสิมา สัตยาไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

บทคัดย่อ
ของ
รุ่งรังสิมา สัตยาไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2549

รุ่งรังสิมา สัตยาไชย. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร ประเสริฐสุข, อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร รวม 3 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน เป็นจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 600 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากประชากร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน ค่าความเชื่อมั่น เกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติ และตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ จากนั้นคัดเลือกนักเรียนจากโรงเรียนที่มีสถิติของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสูงที่สุด คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรองตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป แล้วสุ่มอย่างง่าย จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นจำนวน 12 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นผลต่างของคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 51 ข้อ
2. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ 5.95 ถึง 24.93 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ อยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 100 คะแนนที่อยู่ในช่วง T21 ถึง T90
3. นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีพฤติกรรมลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A CONSTRUCTION OF SCREENING INVENTORY AND PREVENTION PROGRAM
FOR ADOLESCENTS' AT – RISK BEHAVIORS TOWARD BRAWLING

AN ABSTRACT
BY
RUNGRANGSIMAR SUTTAYACHAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2006

Rungrangsimar Suttayachai. (2006). *A Construction of Screening Inventory and Prevention*

Program for Adolescents' At-Risk Behaviors toward Brawling. Master Thesis, M.Ed.

(Guidance and Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School,

Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Dr. Tossaporn

Prasertsuk, Tasana Tongpukdee.

The purpose of this research was to construct of screening inventory and prevention program for adolescents' At-risk behaviors toward brawling. Participants were 600 multi – stage randomly selected from 3 schools students in Level 3 of secondary schools under the Office of Basic Education Commission in Bangkok in the academics year 2005. Data was analyzed by Mean, Standard deviation, Discrimination power, Coefficient of internal consistency of reliability coefficient, Normalized T-score, and Percentile rank. The 24 samples were randomly selected from A school with the most At-risk behaviors toward brawling which Mathayomsuksa III students of Bangkapi school Bangkok whose screening inventory scores were upper than the Percentiles of 75. They were then randomly divided into experimental group and control group. Each group consisted of 12 students. The experimental group participated in prevention program for a total 12 times and the control group was not exposed to any prevention program at all. The instruments were the screening inventory and prevention program for adolescents At-risk behaviors toward pornography. The data were analyzed by t –test.

The major findings were as follow:

1. The screening inventory for adolescents At-risk behaviors toward brawling contained of 51 items
2. The screening inventory for adolescents At-risk behaviors toward brawling had discrimination power (t) ranged from 5.95 to 24.93 , the coefficients of internal consistency (r) ranged from 0.23 to 0.68 , the cross – check of internal consistency showed a Cronbach's alpha of 0.93 and the screening inventory Norms for raw scores corresponding to designated percentiles, 0.2th to 100.00th percentiles ranks, and T-score, T21 – T90 for students in Level 3 were shown in this research
3. After being exposed to prevention program, the At-risk behaviors toward brawling of the students decrease significantly at the level of .01
4. The students who participated in the prevention program decrease significantly, at the level of .01 when compared to those who were not exposed to prevention program.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ
การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ของ
รุ่งรัชสิมา สัตยาไชย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร ประเสริฐสุข)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(อาจารย์ ทศนา ทองภักดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร ประเสริฐสุข ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ทัศนาทองภักดี กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำปริญญานิพนธ์ พร้อมตรวจแก้ไขโดยละเอียดทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและรู้ถึงคุณค่าของการทำปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกกุล อาจารย์อนุสรณ์ วรรณศิริ กรรมการสอบปากเปล่าที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์โสภณ ทองพัฒน์ ที่เสียสละเวลาเพื่อให้คำแนะนำและกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนช่วยเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยความใส่ใจและเข้าใจในผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ทั้งในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ รวมทั้งอาจารย์ภาควิชาอื่นๆ ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ให้แก่ผู้วิจัย พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครู อาจารย์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและทดลองเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณรุ่นพี่ รุ่นน้องและเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการแนะแนวที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจกำลังใจอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ น้อง เพื่อนๆ ที่เข้าใจและให้กำลังใจในตัวผู้วิจัยตลอดเวลา ทั้งนี้คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

รุ่งรังสิมา สัตยาไชย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	8
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	 9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง	11
ความหมายของพฤติกรรม	11
กระบวนการเกิดพฤติกรรม	12
ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยง	12
แนวคิดของพฤติกรรมเสี่ยง	15
ชนิดของพฤติกรรมเสี่ยง	16
สถานการณ์นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง	17
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง	18
สาเหตุของปัญหาพฤติกรรมนักเรียน	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท	23
ความหมายการทะเลาะวิวาท	23
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท	24
สาเหตุการทะเลาะวิวาท	29
ลักษณะของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรอง	39
การคัดกรอง	39
การคัดกรองนักเรียน	39
ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบคัดกรอง	39
ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี	43
เกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการประเมินผล	45
เกณฑ์ปกติ	46
ชนิดของเกณฑ์ปกติ	46
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	47
วิธีการที่ใช้ในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท	49
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ	
การทะเลาะวิวาทโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม	50
ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม	50
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	52
ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม	54
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	54
เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	56
กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	56
ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	58
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม	59
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม	59
หลักในการเสริมแรงทางสังคม	60
ข้อดีของเทคนิคการเสริมแรงทางสังคม	60
ข้อควรระวังในการใช้เทคนิคการเสริมแรงทางสังคม	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต	63
ความหมายของทักษะชีวิต	63
องค์ประกอบของทักษะชีวิต	64
ความสำคัญของทักษะชีวิต	65
การสอนทักษะชีวิตในวัยรุ่น	66
แหล่งที่มาของทักษะชีวิตในวัยรุ่น	67
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ ทะเลาะวิวาท	68 69
ทักษะชีวิตที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้	70
กิจกรรมที่ใช้สอนทักษะชีวิต	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต	84
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น	87
ความหมายของวัยรุ่น	87
ช่วงระยะเวลาของวัยรุ่น	88
พัฒนาการช่วงวัยรุ่น	89
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	92
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล	100
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	102
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	106
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	106
การวิเคราะห์ข้อมูล	106
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
ความมุ่งหมายของการวิจัย	116
สมมติฐานในการวิจัย	116
ขอบเขตของการวิจัย	116
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	117
การเก็บรวบรวมข้อมูล	117
การวิเคราะห์ข้อมูล	119
สรุปผลการวิจัย	120
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	126
 บรรณานุกรม	128
 ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก	143
ภาคผนวก ข	145
ภาคผนวก ค	149
ภาคผนวก ง	154
ภาคผนวก จ	215
 ประวัติย่อผู้วิจัย	229

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การชี้วัดพฤติกรรมเสี่ยง	14
2 สถานการณ์นำสู่พฤติกรรมเสี่ยง	17
3 การเปรียบเทียบการแสดงออกของพฤติกรรม 3 พฤติกรรม	32
4 ลักษณะของพฤติกรรมที่มีพฤติกรรม Active และ Passive	33
5 ตัวอย่างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	96
6 ตัวอย่างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ...	99
7 ค่าอำนาจจำแนก (t) และความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (try Out) กลุ่ม นักเรียนไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (n = 100)	107
8 ค่าอำนาจจำแนก (t) ค่าสหสัมพันธ์ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรอง พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่ม นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)	108
9 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่นจากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600).....	109
10 เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น : คะแนนมาตรฐานปกติ T-score ความถี่ และตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (PR) จากการนำไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)	109
11 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มทดลอง	113
12 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มควบคุม	114
13 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่นและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนการทดลอง	114
14 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่นและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น หลังการทดลอง	115

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น...	153
16 ผลการประเมินแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยผู้เชี่ยวชาญบัญชีตาราง	217
17 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะ วิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (n = 100)	219
18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมดของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (n = 100)	221
19 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะ วิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 2 (n = 600)	223
20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมดของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 2 (n = 600)	225
21 แสดงคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในกลุ่ม ทดลอง	227
22 แสดงคะแนนก่อนและหลังที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง ต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ใน กลุ่มควบคุม	228

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 กลไกของแรงขับที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว	25
3 การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมต่างๆ จากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ ...	27
4 ปัญหาที่เยาวชนเผชิญในปัจจุบัน	67
5 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตกับการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา	68
6 ลำดับขั้นในการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท	94
7 ลำดับขั้นตอนการสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่น	98

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงส่งผลต่อการดำรงชีวิตของครอบครัวไทย พ่อแม่จึงจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้เวลาที่มีให้แก่ลูกลดน้อยลงกว่าคนในยุคก่อนจึงก่อให้เกิดความห่างเหิน ส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่นซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในวัยรุ่น (ศิริณี พุ่มิ. 2543: 1)

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางที่แสดงให้เห็นชัดว่าเป็น ชายหนุ่มและหญิงสาวเป็นวัยที่สมองเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการทางธรรมชาติ และ สังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่เริ่มเปลี่ยนจากวัยเด็กมาเป็น ระยะที่ เติบโตอย่างรวดเร็ว ในวัยนี้จึงต้องปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น วัยรุ่นจึงมักรู้สึกสับสนในบางครั้งเมื่อไม่สามารถปรับตัวได้ทำให้ รู้สึกว่าตนมีปัญหาและมักจะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่เบี่ยงเบนไป ปัญหาที่สำคัญที่สุดของวัยนี้ คือ ปัญหาด้านบุคลิกภาพอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและการที่เริ่มเปลี่ยน ความคิด ความอ่านของตนเองสังคมเริ่มคาดหวังมากขึ้น วัยนี้จึงมักสับสนในการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว พยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทและสถานภาพที่ถูกคาดหวังขึ้นใหม่ ความ พยายามนี้เองทำให้วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมที่แปลก บางครั้งก็ขัดกับความคาดหวังของสังคม (สุภาพันท์ รื่นสำราญ. 2525 : 1)

วัยรุ่นที่มีปัญหามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปตามความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ตลอดจนวัฒนธรรมต่างชาติที่แผ่ขยายเข้ามามีอิทธิพล ต่อวิถีชีวิตแบบเดิมของคนไทยให้เปลี่ยนแปลงไปบางครั้งก็ไม่เหมาะสม สำหรับในกลุ่มเด็กและ เยาวชนสังคมก็ยังไม่มีการจัดการที่จะใช้ป้องกันและหยุดยั้งพวกเขาไม่ให้หลงใหลไปกับสิ่งที่ยั่ว ยุ่ทั้งหลายที่คอยจูงใจและคอยผลักดันให้พวกเขามีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ วัยรุ่นอาจ เลียนแบบพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมจากผู้ใหญ่ที่ชอบเที่ยวเตร่หาความ สำราญตามสถานบันเทิงต่างๆ โดยใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ชอบเล่นการพนัน สูบบุหรี่ ดื่มสุรา (ปัทมา เพ็ชรสิงห์. 2530 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2521 : 160 - 165) ปัญหาที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมตลอดจนความประพฤติที่เป็นภัยต่อสังคม เช่น การเล่น การพนัน การก่อเหตุทะเลาะวิวาท ก่อความสงบของประชาชน จากปัญหาของวัยรุ่นผู้วิจัย จึงเล็งเห็นปัญหาที่รุนแรง คือพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

ปัญหาที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม คือ พฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มของวัยรุ่นหรือที่เรียกกันว่าการยกพวกตีกัน ปัญหานี้ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่มีการหวั่นเกรงกันว่าวิวัฒนาการของสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่อาจทำให้รูปแบบการทะเลาะวิวาทก่อความรุนแรงมากขึ้นจากอดีตที่นักเรียนทะเลาะกันเพียงแค่การชกต่อยหรือตีด้วยไม้ เริ่มเปลี่ยนเป็นการใช้มีด ใช้เหล็ก ใช้ปืน และในอนาคตอาจใช้อาวุธที่รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากสังคมมีความรุนแรงและมีสิ่งยั่วยุต่างๆ มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เด็กนักเรียนที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทมักเป็นวัยรุ่นที่มีช่วงอายุประมาณ 15-18 ปี (พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539 : 252) การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อสังคมและครอบครัวเป็นอย่างมากก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในสังคมและส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติอีกด้วย (ทิวา วงศ์ธนาภา. 2538: 2) นอกจากนี้วัยรุ่นที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทยังเป็นวัยรุ่น คือ เป็นนักเรียน นักศึกษา ซึ่งการทะเลาะวิวาทกันย่อมส่งผลกระทบไปถึงสถาบันการศึกษาและส่งผลกระทบต่อตัวผู้กระทำเองโดยอาจต้องถูกทำโทษ ถูกพักการเรียนทำให้ต้องเสียเวลาในการเรียน เสียสุขภาพ และบางคนอาจถึงขั้นเสียอนาคตเพราะต้องกลายเป็นผู้มีประวัติทางอาชญากรรม

การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกันของนักเรียน นักศึกษา นับเป็นปัญหาอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่ถือได้ว่าร้ายแรง เพราะได้สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ก่อให้เกิดความเศร้าสลดสะเทือนใจแก่ผู้พบเห็น อีกทั้งเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาที่ทำลายการบังคับใช้อำนาจอธิปไตยในการจัดการซึ่งปัจจุบันปัญหานี้ทวีความรุนแรงขึ้นจนก่อให้เกิดความหวาดผวาก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่ประชาชนทั่วไป และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางสังคมอย่างต่อเนื่องแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ (วีรพล เจริญวิศาล. 2545: 2) ความรุนแรงของการทะเลาะวิวาท มีตั้งแต่การพูดจาโต้เถียงทะเลาะกัน จนถึงใช้อาวุธทำร้ายร่างกายกันซึ่งทำให้ทรัพย์สินของสถาบันและบุคคลภายนอกเสียหาย มีผู้บาดเจ็บเล็กน้อย บาดเจ็บสาหัสจนถึงขั้นเสียชีวิต (จิราภรณ์ อำนางเกลิงศักดิ์. 2540 : 1) พฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาถือว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวกลุ่ม (สุภา มาลากุล ณ อยุธยา; และคนอื่นๆ. 2519: 7)

จากการสำรวจจากบุคคลากรด้านการแนะแนวทำให้ทราบว่าในสถานการณ์ปัจจุบันองค์กรต่างๆ จะให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหามากกว่าการป้องกันปัญหา ซึ่งแท้จริงแล้วการป้องกันมีความสำคัญมากกว่า เมื่อเกิดการทะเลาะวิวาทขึ้น ครู อาจารย์ก็โยนเรื่องว่าเป็นความรับผิดชอบของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และที่ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้เนื่องจากขาดบุคลากรทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง มีงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านพ่อแม่ผู้ปกครองก็โยนความรับผิดชอบให้กับผู้บริหาร โรงเรียน ครู อาจารย์ด้วยเหตุผลที่ว่าได้มอบนักเรียนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบแก่ทางโรงเรียนแล้ว ประกอบกับไม่มีเวลาเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลเสียต่อระบบการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการป้องกัน โดย

สร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท และสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสำหรับสถาบันศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3

โดยวิธีการในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทมีหลายวิธี เช่น การใช้การเสริมแรงทางสังคมซึ่งสก็อตและคนอื่นๆ (สมชาย เตียวตระกูล. 2529: 3; อ้างอิงจาก Scott. ; et al. 1967: 73) ได้ศึกษาผลของการลดความก้าวร้าว โดยใช้แรงเสริมทางสังคมกับเด็กอายุ 4 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนอนุบาลในโรงเรียนแห่งหนึ่งและพบว่าผลของการใช้แรงเสริมทางสังคมในการลดความก้าวร้าวนั้นทำให้ความถี่ของความก้าวร้าวลดลง นอกจากนี้จากการฝึกพฤติกรรม กล้าแสดงออกก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ซึ่ง ฮุย (พรทิพย์ ทรัพย์สิน. 2532: 4; อ้างอิงจาก Huey. 1948: 35) ได้นำวิธีการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพื่อลดความก้าวร้าว ซึ่งศึกษากับเด็กชายวัยรุ่นผิวดำที่ดำเนินการฝึกโดยผู้ให้คำปรึกษา และดำเนินการฝึกโดยกลุ่มเพื่อน ผลการวิจัยคือการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่ดำเนินการฝึกโดยผู้ให้คำปรึกษาและกลุ่มเพื่อนมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิธีดังกล่าวแล้วการทำกิจกรรมกลุ่มก็เป็นวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ในโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทผู้วิจัยได้ใช้หลักของการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ทักษะชีวิต คือความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝน อบรม ทักษะชีวิตนั้นประกอบไปด้วย การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความตระหนักในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด จากองค์ประกอบข้างต้นผู้วิจัยได้นำหลักของทักษะชีวิตมาสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท พร้อมทั้งใช้เทคนิคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับพฤติกรรมโดยการให้แรงเสริมทางสังคม กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

จากการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทและการสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทได้ใช้หลักของการพัฒนาทักษะชีวิต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

1. เพื่อสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

2. เพื่อสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และมีการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท รวมทั้งโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ บุคลากร ด้านการแนะแนว ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการป้องกันและลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 166,894 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 166,894 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากโรงเรียน 3 เขตการศึกษา เขตละ 1 โรงเรียน เป็นจำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 200 คน

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางกะปิจำนวน 12 คน โดยวิธีการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทตั้งแต่ เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ตอนที่ 1

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ตอนที่ 2

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท หมายถึง แบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามที่มีเกณฑ์ปกติเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดแยกนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทในวัยเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ปกติตามเกณฑ์การคัดกรอง

1.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทในวัยเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรอง ซึ่งต้องให้การช่วยเหลือและป้องกัน

2. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท หมายถึง การกระทำใดใดที่มีแนวโน้มไปสู่การใช้วาจา การใช้ร่างกายและอาวุธเข้าทำร้ายร่างกาย จิตใจนักเรียนในสถาบันเดียวกัน ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ทางด้านวาจา ได้แก่ การพูดจาส่อเสียด ประชดประชัน ใช้วาจารุนแรงให้ผู้อื่นเกิดความอับอาย การโต้แย้งซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่การทะเลาะวิวาท การพูดจาสบประมาท การตีเตียนเกินกว่าเหตุ

2.2 ทางด้านร่างกาย ได้แก่ การใช้กำลังชกต่อย ตบตี ทุบตีผู้อื่น การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นเจ็บตัวทั้งที่ใช้อาวุธและไม่ใช้ การขว้างปาสิ่งของไปยังร่างกายผู้อื่น เพื่อให้ผู้นั้นได้รับบาดเจ็บหรือเป็นการยั่วยุให้เกิดการทะเลาะวิวาท การทำลายสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและผู้อื่น การใช้อาวุธทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย การเลียนแบบพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

2.3 ทางด้านความคิด ได้แก่ การมีความคิดที่จะใช้วาจา กำลัง เพื่อทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายไม่ว่าจะในด้านร่างกาย หรือจิตใจ

3. โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท หมายถึงการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง ภายในสถานการณ์ที่มีการยอม

รับซึ่งกันและกัน เกิดการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนา ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่ม มีดังนี้คือ

3.1 ขั้นมีส่วนร่วม คือ การแนะนำ การปูพื้นให้สมาชิกในกลุ่มมีความเข้าใจใน กิจกรรม กติกาต่างๆ และดำเนินบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงานที่กำหนดให้ พร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้สมาชิกนำประสบการณ์ตรงที่ได้รับมาวิเคราะห์ได้ในภายหลัง

3.2 ขั้นวิเคราะห์ คือ การให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสซักถาม แสดงความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์ถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้

3.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ คือ การที่ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันสรุปเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์และความคิดเห็น เพื่อการเรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตจริง

3.4 ขั้นประเมินผล คือ การประเมินผลของกิจกรรมที่ได้จัด โดยการสังเกต พฤติกรรม การตอบสนองของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นความกระตือรือร้น การเต็มใจในการเข้าร่วม กิจกรรม การร่วมกันอภิปราย การตอบคำถาม

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าทักษะชีวิต สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทได้ ผู้วิจัยจึงได้นำทักษะชีวิตมาเป็นเนื้อหาในการสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

4. ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการในการเผชิญกับเรื่องราว สถานการณ์ ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่ง ประกอบไปด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ ทางผู้วิจัยได้คัดเลือกทักษะชีวิตที่สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทได้ โดยใช้ทักษะชีวิต 6 องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 การตัดสินใจ (Decision Making) การตัดสินใจเป็นความสามารถในการเลือก ทำหรือยับยั้งความคิดที่จะไม่ทำอะไร ซึ่งในการตัดสินใจมี 4 ขั้นตอน คือ กำหนดทางเลือกที่จะตัดสินใจ วิเคราะห์ผลดี – ผลเสียของทางเลือก ตัดสินใจเลือก และหาทางแก้ไขข้อเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ยุ่งยากบุคคล หรือ สิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท นักเรียนสามารถตัดสินใจยับยั้งความคิดที่จะไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท

4.2 การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยอาศัยหลักการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน คือ กำหนดปัญหา กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ทางเลือก เลือกวิธีแก้ปัญหา และหาวิธีแก้ไขข้อเสียที่เกิดจากทางเลือกนั้น ซึ่งปัญหาที่นักเรียนพบอาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ไม่ว่าจะเป็นการดุด่า ล้อเลียน การชกต่อย เป็นต้น ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยลดพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ทำให้นักเรียนเกิดมุมมองใน การแก้ปัญหาในทางที่ถูกไม่ใช้ความรุนแรง นำไปสู่การลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาททางวาจาและร่างกาย

4.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการ วิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆ

มากมาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการขุ่นข้องใจให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงช่วยให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผลโดย พิจารณาทั้งคุณและโทษ การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะ วิวาททาง ด้านความคิด ไม่ให้นักเรียนมีความคิดที่นำไปสู่การใช้วาจา ร่างกายในการทะเลาะ วิวาท

4.4 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็น ความสามารถในการแสดงออกโดยท่าทาง คำพูด โดยสื่อถึงความรู้สึกนึกคิดของตน ได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ที่อาจมีเหตุโน้มน้าวให้เกิดเหตุการณ์การทะเลาะวิวาท ซึ่งการสื่อสารที่ ดีต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ รู้กาลเทศะ สร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้สนทนาด้วย การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพนั้นช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านความคิดที่จะนำไปสู่การลดพฤติกรรมด้านวาจา ไม่พูดจาขี้วุ่นหรือรุนแรงต่อผู้อื่น และการแสดงออกอย่างเหมาะสม

4.5 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รับรู้เข้าใจจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง สามารถทำให้รู้จักตนเองได้อย่างดี และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

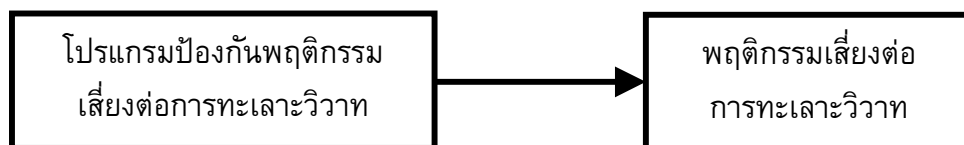
3.6 การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) เป็นความสามารถในการ ควบคุมอารมณ์ รู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น อารมณ์เป็นความรู้สึกที่มีทั้งบวกและ ลบ การแสดงออกในทุกอารมณ์ หากไม่มีการควบคุมก็อาจนำผลเสียมาสู่ตัวเราได้ เช่น การเกิด อารมณ์โกรธ ไม่รู้จักควบคุมก็อาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ นั้นสามารถควบคุมได้ มี 4 ขั้นตอน คือ สำรวจอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คาดการณ์ผลดี – ผลเสียของการแสดงอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ สำรวจความรู้สึก และชื่นชมตนเอง เมื่อสามารถ ควบคุมอารมณ์ได้สำเร็จ ซึ่งการจัดการกับอารมณ์ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ ทะเลาะวิวาททางด้านการคิดให้รู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งจะมีผลให้ ทางร่างกายและวาจาลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

5. **วัยรุ่น** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 อายุระหว่าง 11-15 ปี ทั้งชายและหญิง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ

วัยรุ่น

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทวัยรุ่น
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรม
 - 1.2 กระบวนการเกิดพฤติกรรม
 - 1.3 ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.4 แนวคิดของพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.5 ชนิดของพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.6 สถานการณ์นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.8 สาเหตุของปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท
 - 2.1 ความหมายการทะเลาะวิวาท
 - 2.2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท
 - 2.2.1 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสัญชาตญาณ
 - 2.2.2 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
 - 2.2.3 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม
 - 2.3 สาเหตุการทะเลาะวิวาท
 - 2.4 ลักษณะของพฤติกรรมทะเลาะวิวาท
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรอง
 - 3.1 การคัดกรอง (Screening)
 - 3.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 3.3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบคัดกรอง
 - 3.4 ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี
 - 3.5 เกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการประเมินผล

- 3.6 เกณฑ์ปกติ
- 3.7 ชนิดของเกณฑ์ปกติ
- 4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
 - 4.1 วิธีการที่ใช้ในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง
 - 4.1.1 การให้คำปรึกษารายบุคคล
 - 4.1.2 การให้คำปรึกษารายกลุ่ม
 - 4.1.3 การปรับพฤติกรรม
 - 4.1.4 กิจกรรมกลุ่ม
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
- 5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
 - 5.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.3 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.4 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.5 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.6 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.7 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
 - 5.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
- 6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่เกี่ยวกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท โดยใช้การเสริมแรงทางสังคม
 - 6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม
 - 6.2 หลักในการเสริมแรงทางสังคม
 - 6.3 ข้อดีของเทคนิคการเสริมแรงทางสังคม
 - 6.4 ข้อควรระวังในการใช้เทคนิคการเสริมแรงทางสังคม
 - 6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม
- 7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
 - 7.1 ความหมายของทักษะชีวิต
 - 7.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต
 - 7.3 ความสำคัญของทักษะชีวิต
 - 7.4 การสอนทักษะชีวิตในวัยรุ่น
 - 7.5 แหล่งที่มาของทักษะชีวิตในวัยรุ่น
 - 7.6 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

7.7 โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะ

วิวาท

7.8 ทักษะชีวิตที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

7.9 กิจกรรมที่ใช้สอนทักษะชีวิต

7.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

8.1 ความหมายของวัยรุ่น

8.2 ช่วงระยะเวลาของวัยรุ่น

8.3 พัฒนาการช่วงวัยรุ่น

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

1.1 ความหมายของพฤติกรรม

กันยา สุวรรณแสง (2536 : 42) ให้คำจำกัดความไว้ว่า พฤติกรรมหมายถึง อาการ บทบาท ลีลา ท่าที ความประพฤติ การกระทำที่แสดงออกมาให้สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือ อาจวัดได้ด้วยเครื่องมือ

สุรพล พยอมแย้ม (2545 : 18-19) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำอันเกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่างๆ การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้ใช้ กระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่งและตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้สัมผัสรับรู้ เราจะเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมจำนวนมากจะกระทำด้วยสาเหตุหรือจุดมุ่งหมาย เดียวกันแต่กิริยาท่าทางอาจแตกต่างกันไป เมื่อบุคคล เวลา สถานที่หรือสถานการณ์เปลี่ยนไป สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพราะการกระทำในแต่ละครั้งของบุคคลที่มีสภาพร่างกายปกติ ซึ่งต้อง ผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจอันประกอบด้วยอารมณ์ ความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ จึงทำให้พฤติกรรมแต่ละคนและพฤติกรรมแต่ละครั้งเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องที่เกี่ยวข้องเสมอ ด้วยเหตุผลที่ว่าพฤติกรรมแต่ละครั้งเกิดจากกระบวนการ

ณิฉินท์ วิชัยรัมย์ (2545 : 19) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมว่า พฤติกรรม เป็นสิ่งกำหนดบุคลิกภาพของมนุษย์ทั้งสิ้น มนุษย์เองก็เป็นผู้ได้รับประโยชน์และผลกระทบจาก พฤติกรรมที่แสดงออก โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจก็ตาม ดังนั้นพฤติกรรมทุกชนิดที่แสดงออกมามี จุดมุ่งหมายที่ผู้แสดงออกต้องการไปให้ถึง

ธนิษฐ์ เขียวอยู่ (2546 : 6) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจสังเกตได้โดยตรงเรียกว่าพฤติกรรม ภายนอก เช่น เดิน กิน พูด หัวเราะ ฯลฯ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงแต่อาศัย

เครื่องมือบางอย่างช่วยสังเกตหรือวัดเรียกว่าพฤติกรรมภายใน เช่น การเต้นของหัวใจ การสูบน้ำเลือด ความรู้สึก ความคิดจินตนาการ ฯลฯ

สรุปได้ว่าพฤติกรรมหมายถึงการกระทำใดๆที่แสดงออกมาทั้งที่สังเกตได้คือพฤติกรรมภายนอก และการกระทำที่สังเกตไม่ได้ต้องใช้การวัดเข้าช่วย คือ พฤติกรรมภายใน

1.2 กระบวนการเกิดพฤติกรรม

ณิพนธ์ วิชัยรัมย์ (2545 : 19) ได้กล่าวถึงการเกิดพฤติกรรมไว้ว่า เมื่อบุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น การกระทำนั้นจะเกิดอย่างมีลำดับเป็นกระบวนการ ซึ่งในแต่ละครั้งนั้นอาจแยกเป็นกระบวนการย่อยได้ 3 ประการ

1. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มมาจากบุคคลได้รับสัมผัสหรือข่าวสารจากสิ่งเร้าต่างๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส ซึ่งรวมถึงความรู้สึก (Sensation) กับสิ่งเร้าที่สัมผัส

2. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) กระบวนการนี้อาจเรียกว่า “กระบวนการทางปัญญา” ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ การคิด การจำ ตลอดจนการนำไปใช้ หรือเกิดจากการพัฒนาจากการเรียนรู้ การรับสัมผัส และการรู้สึกที่นำมาสู่การคิดการเข้าใจนี้เป็นกระบวนการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก และเป็นกระบวนการภายในจิตใจที่ยังไม่อาจศึกษาได้ และสรุปเป็นคำอธิบายชัดเจน

3. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนของการรับรู้ การคิด และเข้าใจแล้ว บุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับมา แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ ยังเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน (Covert Behavior) และเมื่อได้คิดและเลือกจะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นได้สังเกตจะเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งจากพฤติกรรมที่มีอยู่ทั้งหมดในตัวบุคคลนั้นๆ เมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง การแสดงออกมาเพียงบางส่วนที่มีอยู่จริง เช่นนี้เรียกว่า Spatial Behavior

ซึ่งแท้จริงแล้ว กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน นี้ ไม่สามารถแยกแยะออกจากกันได้ เพราะการเกิดพฤติกรรมในแต่ละครั้งนั้น จะมีความต่อเนื่องกันอย่างมาก การแยกวิเคราะห์นี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้มากขึ้น

1.3 ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยง

จันทิศา พุกษานนท์ (2537 : 141-144) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่ทำแล้วเสี่ยงต่อการเสียชีวิต พิการ ทุพพลภาพ เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัย

นิรมล เมืองโสเม (2543 : 24) กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงเป็นการแบ่งประเภทของพฤติกรรมทางสังคมตามแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงหรือการวิเคราะห์ทางระบาดวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ความเสี่ยงของบุคคลว่ามีอะไรบางอย่างที่เป็นอันตรายหรือเป็นภัยคุกคามต่อชีวิต ในการวัดทางระบาดวิทยาจะวัดออกมาเพื่อที่จะบอกว่าบุคคลที่ได้รับปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของโรคจะมีโอกาสเกิดโรคได้เป็นกี่เท่าของผู้ที่ไม่ได้รับปัจจัยเสี่ยง

ปวีณา สายสูง (สหภาพ พุลเกษตร. 2544 : 13; อ้างอิงจาก ปวีณา สายสูง. 2541 : 141) พฤติกรรมเสี่ยง ให้ความหมายได้ว่า การปฏิบัติที่ทำให้เสี่ยงต่อการเสียชีวิต พิการ ทุพพลภาพ เกิดผลเสียต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ อัตราตายและอัตราป่วย เนื่องจากวัยรุ่นเป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ชีวิต รวมถึงการพัฒนาความคิดและสติปัญญาไม่ดีพอที่จะเข้าถึงผลเสียที่จะตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

กรมสุขภาพจิต (วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2547 : 16; อ้างอิงจาก กรมสุขภาพจิต. 2544 : 17) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต ปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองดื่ม เสพ สูบสิ่งเสพติด เริ่มมีปัญหการเรียน ฯลฯ

ธนินี เขียวอยู่ (2546 : 5) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เสี่ยงต่อการเกิดผลเสียต่อสุขภาพ

จากการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีแนวโน้มไปสู่พฤติกรรมที่ถาวรที่อาจก่อให้เกิดปัญหาผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งร่างกายและจิตใจ

เบ็นสัน (ปิ่นทิพย์ ชะเอม. 2544 : 22-23 ; อ้างอิงจาก Benson. 1993 : 28) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดพฤติกรรมเสี่ยง ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวชี้วัดพฤติกรรมเสี่ยง

พฤติกรรม	ตัวชี้วัด	นิยาม/คำอธิบาย
การดื่มสุรา / เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	1.ความถี่ในการใช้แอลกอฮอล์ 2.การดื่มแบบผูกพัน	1.มีการดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 5 ครั้งหรือมากกว่า ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา 2.มีการดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 5 แก้ว/ครั้ง หรือมากกว่า หรือมากกว่า 1 ครั้ง ในระยะ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา
การสูบบุหรี่	3.การใช้บุหรี่ในแต่ละวัน	3.มีการสูบบุหรี่ปริมาณ 1 มวนหรือมากกว่าต่อวัน
การใช้สารเสพติดชนิดผิดกฎหมายอื่น	4.ความถี่ในการใช้สารเสพติดชนิดผิดกฎหมายอื่นๆ	4.มีการใช้กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า 6 ครั้งหรือมากกว่าในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา
การมีเพศสัมพันธ์	5.การกระตือรือร้นเรื่องเพศสัมพันธ์ 6.การไม่คุมกำเนิด	5.เคยมีการร่วมเพศมาแล้ว 2 ครั้ง หรือมากกว่า 6.มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย หรือคู่นอนไม่คุมกำเนิดอย่างสม่ำเสมอ
การใช้ยานพาหนะ	7.การขับขี่และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 8.การขับขี่จักรยานยนต์และการดื่ม 9.ไม่ใช่เข็มขัดนิรภัย/หมวกกันน็อก	7.มีการขับขี่ยานพาหนะ หลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2 ครั้ง หรือมากกว่าใน 1 ปีที่ผ่านมา 8.มีการขับขี่จักรยานยนต์หรือซ้อนท้ายไปกับคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2 ครั้งหรือมากกว่าใน 1 ปีที่ผ่านมา 9.ไม่ใช่เข็มขัดนิรภัย/หมวกกันน็อกทุกครั้งหรือบ่อยครั้งที่สุด
ภาวะซึมเศร้า/ฆ่าตัวตาย	10.ซึมเศร้า 11.การพยายามฆ่าตัวตาย	10.เศร้าหรือซึมเศร้าบ่อยครั้งหรือตลอดเวลา 11.เคยฆ่าตัวตาย 1 ครั้งหรือมากกว่า

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรม	ตัวชี้วัด	นิยาม/คำอธิบาย
พฤติกรรมต่อต้านสังคม	12.การใช้ความรุนแรง 13.การต่อสู้เป็นกลุ่ม 14.การมีปัญหากับตำรวจ 15.การลักขโมย 16.การใช้อาวุธ	12.มีการทำลายทรัพย์สินเพื่อความสนุก 2 ครั้งหรือมากกว่า ใน 1 ปีที่ผ่านมา 13.เป็นส่วนหนึ่งในการต่อสู้ระหว่าง 2 กลุ่ม/แก๊ง 2 ครั้งหรือมากกว่าใน 1 ปีที่ผ่านมา 14.มีปัญหากับตำรวจ 2 ครั้งหรือมากกว่าใน 15 เดือนที่ผ่านมา 16.ขโมยของในร้านค้า 2 ครั้ง หรือมากกว่าใน 17 ปีที่ผ่านมา 18.มีการใช้อาวุธทำร้ายคนอื่น 2 ครั้งหรือมากกว่า ใน 1 ปีที่ผ่านมา
พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการยุติการเรียน	17.การขาดเรียน 18.มีความต้องการที่จะยุติการเรียน	19.โดดเรียนอย่างน้อย 2 วัน หรือมากกว่าใน 1 ปีที่ผ่านมา 20.มีความต้องการที่จะยุติการเรียนก่อนจบการศึกษา

ที่มา : ปิ่นทิพย์ ชะเอม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนทางสังคมของวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่. หน้า 22-23; อ้างอิงจาก Benson. (1993). *The trouble Journey : A portrait of 6 – 12 grade youth in Minneapolis*. P. 28.

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง

ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ได้มีการศึกษาไว้มากมาย มีทฤษฎีทางสังคมและจิตวิทยาหลายทฤษฎีพยายามอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ เช่น แนวคิดพื้นฐาน ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีการอธิบายพฤติกรรมของแอรี่ (วิณี ชิตเชตวงศ์. 2547 : 15-16 ; อ้างอิงจาก Harry. 1975. 96-97) ซึ่งได้สร้างทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมของสังคมครอบคลุมปัจจัยทางสังคมต่างๆ ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1980 สรุปความสัมพันธ์ของประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้ดังนี้

1. การแปลความหมายของพฤติกรรม โดยแปลจากผลลัพธ์ที่จับต้องได้ในโลกของความเป็นจริง การแปลผลขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคล อันเป็นองค์ประกอบของลำดับขั้นตอนของ สถานการณ์-พฤติกรรม-การเสริมแรง ที่บุคคลได้จากประสบการณ์ในอดีต และการ

แปลงผลของพฤติกรรมทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าได้ตนได้รับแรงเสริมให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการเสริมแรงยังมีผลกระทบต่อการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก

2. ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ประการแรก คือ ปัจจัยด้านสังคมขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับประเด็นด้านวัฒนธรรมที่เป็นอัตวิสัย อันเป็นผลเนื่องมาจากวัฒนธรรมของชุมชนและภูมิหลังของชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะของวัฒนธรรมเชิงอัตวิสัย ประการที่สอง คือ ความพอใจในพฤติกรรมย่อมสะท้อนให้เกิดการตอบโต้ทางอารมณ์โดยตรงต่อการคิดถึงพฤติกรรมนั้นๆ และประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมอันใดอันหนึ่ง มักจะทำให้บุคคลเกิดความชอบต่อพฤติกรรมนั้นๆ ประการที่สามคือ การให้คุณค่าต่อผลของพฤติกรรมที่บุคคลรับรู้ ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน ด้วยกัน ได้แก่ อะไรที่น่าจะเป็นผลของพฤติกรรม ส่วนที่สองคือ แต่ละบุคคลประเมินว่าอะไรคือคุณค่าของผลของพฤติกรรม ซึ่ง การให้คุณค่าใน 2 ส่วนนี้ ได้รับผลกระทบมาจากการเสริมแรงในปัจจัยการแปลงความหมายของ พฤติกรรม และการเสริมแรงส่งผลกระทบต่อการรับรู้ในผลของพฤติกรรม ใน 2 ลักษณะคือ การเสริมแรงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ โอกาสที่พฤติกรรมจะนำมาซึ่งผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในคุณค่าที่มีผลต่อพฤติกรรมเหล่านี้

3. อุปนิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์บางอย่าง เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ และเป็นความเคยชิน จึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรม

4. ปัจจัยเสริมแรง ที่เอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น มีทั้งปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการเกิดพฤติกรรม

1.5 ชนิดของพฤติกรรมเสี่ยง

ชูลีพร ศรศรี (2541 : 11) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยแยกพฤติกรรมออกเป็น 6 ด้าน ตามแนวคิดของศูนย์ควบคุมโรคสหรัฐอเมริกา ได้แก่

1. การได้รับบาดเจ็บ
2. การสูบบุหรี่
3. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติด
4. การมีเพศสัมพันธ์
5. การรับประทานอาหาร
6. การออกกำลังกาย

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก โดยพื้นฐาน คือ ความอยากรู้ อยากรลองของเด็กเองและเมื่อประกอบกับแรงจูงใจ กระตุ้นให้ความเสี่ยงมีโอกาสกระทำได้ไม่ยาก การริเริ่มทดลองเพื่อรู้ครั้งแรกเป็นพฤติกรรมเสี่ยงเบื้องต้นที่ส่งผลให้มีการกระทำซ้ำ และบางคนมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นพฤติกรรมที่ถาวร

วิลาสินี แดงมะแจ้ง (วิณี ชิตเชตวงศ์. 2547 : 18; อ้างอิงจาก วิลาสินี แดงมะแจ้ง. 2545 : 92) กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น สามารถจัดเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ไม่ยั้งคิด เช่น การเล่นการพนันหรือกีฬาโลดโผนอันตรายหรือมอเตอร์ไซด์ผาดโผน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา
2. การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ พฤติกรรมเหล่านี้จะเริ่มจากความรุนแรงน้อยๆ เช่น ดื้อ พุดหยาบ เสียงดัง โดยเขาไม่รู้ว่ามันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี และถือว่าไม่เสียหายก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางลบจากบุคคลอื่น บางคนถูกตีตราจากสังคมทำให้โอกาสที่จะกลับมาปฏิบัติให้ดีขึ้นได้ยากและกลายเป็นบุคลิกภาพที่ผิดปกติดังนั้น
3. การละเมิดกฎเกณฑ์และสิทธิของผู้อื่น พฤติกรรมนี้รุนแรงขึ้นจนทำให้ผู้อื่นและสังคมเดือดร้อน เช่น ก้าวร้าวเกร ทำร้ายร่างกายผู้อื่น การทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ซึ่งวัยรุ่นมักทำด้วยความคึกคะนอง ขาดการควบคุมตัวเอง
4. พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัย คือการสนใจเรื่องเพศมากกว่าปกติ การแสดงออกทางเพศไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ปัญหาเหล่านี้นำมาซึ่งปัญหาต่อตนเองและผู้อื่นและส่งผลเสียสู่สังคม โดยที่เขาไม่รู้ตัว
5. พฤติกรรมการใช้ยาหรือสารเสพติด เป็นพฤติกรรมที่วัยรุ่นใช้หาความสุขหรือแก้ไขความทุกข์ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่รุนแรงมากจนเป็นปัญหาอาชญากรรมและทำลายอนาคตโดยสิ้นเชิง

1.6 สถานการณ์นำสู่พฤติกรรมเสี่ยง

เบนสัน (ปีนทิพย์ ชะเอม. 2544 : 24; อ้างอิงจาก Benson. 1993 : 29) กล่าวถึงสถานการณ์นำสู่พฤติกรรมเสี่ยง ดังตาราง 2

ตาราง 2 สถานการณ์นำสู่พฤติกรรมเสี่ยง

ข้อความบกพร่อง	ความหมาย
1. เดี่ยวดายที่บ้าน	1. เด็กอยู่บ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่อยู่ด้วยเป็นเวลา 2 ชั่วโมงหรือมากกว่าต่อวัน
2. ค่านิยมการตอบสนองตนเอง (Hedonistic Value)	2. เด็กให้ความสำคัญสูงกับค่านิยมการสนองตอบตนเอง
3. การดู TV มากเกินไป	3. เด็กดู TV ถึง 3 ชั่วโมงหรือมากกว่า ต่อ 1 วัน
4. การดื่มในงานเลี้ยง	4. เด็กร่วมงานเลี้ยงที่มีการดื่มกับเพื่อนบ่อยๆ

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อความบกพร่อง	ความหมาย
5. ความเครียด	5. เด็กมีความรู้สึกอยู่ใต้ความเครียดหรือกดดันมากที่สุดหรือตลอดเวลา
6. การถูกประทุษร้ายร่างกาย	6. เด็กรายงานว่ามีการทารุณกรรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่ถูกประทุษร้ายทางกายโดยผู้ใหญ่
7. การถูกประทุษร้ายทางเพศ	7. เด็กรายงานว่ามีการทารุณกรรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่ถูกประทุษร้าย ทางเพศ
8. การฟุ้งฟิงพ่อแม่ ผู้ปกครอง	8. เด็กรายงานว่าพ่อหรือแม่มีปัญหาเคร่งเครียดกับแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด
9. การแยกตัวจากสังคม	9. เด็กรู้สึกขาดแรงยึดเหนี่ยวของการเอาใจใส่ การสนับสนุนและความเข้าใจ
10. การกดดันด้านลบจากเพื่อน	10. เพื่อนส่วนมากถูกดึงเข้าไปพัวพันกับการใช้สารเสพติดและ/หรือการมีปัญหากับทางโรงเรียนบ่อยๆ

ที่มา : ปิ่นทิพย์ ชะเอม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนทางสังคมของวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่. หน้า 24; อ้างอิงจาก Benson. (1993). *The trouble Journey : A portrait of 6 – 12 grade youth in Minneapolis*. P. 29.

1.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539 : 246-250) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

1. สภาพทางครอบครัว ครอบครัวที่ขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ครอบครัวที่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ครอบครัวแตกแยกไม่มีความสุขใจดี เด็กที่อยู่ในมาตรฐานทางศีลธรรมต่ำ ครอบครัวที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่มีศีลธรรม ไม่เคารพกฎหมาย ลักขโมย เป็นเด็กที่ชอบฝ่าฝืนสังคม เห็นการกระทำผิดในเรื่องร้ายแรงเป็นเรื่องธรรมดา หรือเกิดจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมสูง ไม่มีความอดทน ไม่รับผิดชอบ ไม่อดทนต่อความผิดหวัง บางคนมาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์เห็นห่าง เช่น พ่อแม่ยุ่งกับการทำมาหากิน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ บางครอบครัวไม่เคยชมเชยจึงทำให้เด็กขาดความภูมิใจในตนเอง มีความว่าเหว มีปมด้อยในใจ หาททางออกด้วยการเรียกร้อง ความสนใจแบบผิดๆ มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น

กลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนเป็นพวกที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มีความสับสนในตนเอง และมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับมารดา

2. สภาพของสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาจากโรงเรียน ปัญหาจากกลุ่มเพื่อน นักเรียน ปัญหาจากครู กฎระเบียบของโรงเรียน ปัญหาจากตัวนักเรียนเอง

3. สื่อมวลชน สามารถโน้มน้าวจิตใจเด็กให้ทำในสิ่งที่เลวร้ายได้ หรือเห็นจนชินตา คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด การแพร่ภาพทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ในด้านอาชญากรรม บรรยายวิธีการหรือทำแผนอาชญากรรม ซึ่งทำให้เด็ก เห็นภาพความโหดร้าย ทารุณในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เด็กอาจประทับใจในความเก่งกาจของผู้ที่กระทำความผิดจนถึงขั้นทดลองปฏิบัติเองบ้าง สื่อมวลชนที่ขาดหลักจริยธรรมจะเผยแพร่ภาพ และข่าวสารที่ไร้สาระ แต่มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมาก เช่น การโฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือยประเภทต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเอาอย่าง

พัชรินทร์ สิมะราช (2544 : 14-17) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ได้แก่

1. ความเชื่อและค่านิยม จากพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของวัยรุ่นที่มักมี การแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองและต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้วัยรุ่นง่ายต่อการถูกชักจูงให้ทำกิจกรรมที่เห็นว่าตนเองเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีการพบว่า วัยรุ่นมักมีพฤติกรรม เช่น การแต่งกาย ชอบแนวดนตรี นักแสดงหรือเพื่อนชายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. สิ่งพิมพ์และสื่อที่มีส่วนกระตุ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้ข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชน มีอิทธิพลและบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น แบบอย่าง que เห็นในสื่อมวลชนทั้งทาง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เช่น โฆษณาที่ชักจูงให้คนดื่มเหล้า แสดงตัวอย่างให้เห็นว่า การดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ต่าใจเพศตรงข้าม แสดงถึงความสำเร็จหรือใช้ความเครียดทำให้วัยรุ่นทำตามเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง

3. สถานที่พักอาศัย สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น วัยรุ่นที่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งบริการทางเพศหรือแหล่งบันเทิง ทำให้เสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศได้ หรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งค้ายาเสพติด เป็นต้น

4. ความผูกพันในครอบครัว (Family Connectedness) ความผูกพันใน ครอบครัว เป็นความรู้สึกใกล้ชิดต่อบิดามารดา การรับรู้ถึงการดูแลเอาใจใส่ที่ได้รับจากครอบครัว การมีความพึงพอใจต่อสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว รวมถึงการมีความรู้สึกว่ามีค่าความสำคัญ เป็นที่รักและเป็นที่ต้องการของครอบครัว และจากการศึกษาพบว่า หากบุคคลในครอบครัวมีพฤติกรรมเสี่ยงก็จะทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงนั้น ๆ ด้วย เช่น ถ้าบิดามารดาติดเหล้า ลูกก็มีโอกาสติดเหล้าถึง 3-4 เท่า

5. การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน (Perceived Peer Norm) ในระยะวัยรุ่นเพื่อนเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศและการมีเพศ

สัมพันธ์ซึ่งเพื่อนสนิทมักจะเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ เพราะเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมักมีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีอายุที่ใกล้เคียงกันและอิทธิพลจากตัวแบบในสังคมหรือเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมีผลต่อพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพของวัยรุ่นได้เช่นกัน

6. การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง (Perceived Risk Behavior) เป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการนำไปสู่การติดเชื้อ เอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้ เมื่อวัยรุ่นมีความตระหนักและเอาใจใส่เรื่องราวข่าวสารจากสื่อต่างๆ และบุคคลใกล้ชิด

7. การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (Perceived Self-efficacy) การรับรู้สมรรถนะของตนเองมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ และการปรับตัวในสังคมของวัยรุ่น จะเกี่ยวข้องกับการเริ่มพฤติกรรมเสี่ยง

วิณี ชิตเชิดวงศ์ (2547 : 27) ได้สรุปสาเหตุที่เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงว่ามาจากปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา และอยู่ในสภาพแวดล้อมในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวัยรุ่นที่ผลักดันให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหา

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นนั้น สามารถแยกได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านของตัววัยรุ่นเองและสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ กลุ่มเพื่อน ครอบครัว อิทธิพลของสื่อและสภาพที่พักอาศัย เป็นต้น

1.8 สาเหตุของปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

วิลาสินี แดงมะแจ้ง (วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2547 : 16; อ้างอิงจาก วิลาสินี แดงมะแจ้ง. 2545 : 91-92) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นอย่างรุนแรงและเป็นปัญหาใหญ่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น คือ

1. พฤติกรรมของวัยรุ่น ปัจจุบันเร็วกว่าสมัยก่อน ไม่ว่าด้านจิตใจ ร่างกายและสังคม เนื่องจากการศึกษา การสื่อสาร สื่อต่างๆ และภาวะโภชนาการดีขึ้น

2. วัยรุ่นใช้ชีวิตที่เป็นอิสระมากขึ้น ไม่ต้องการให้พ่อแม่ ครูอาจารย์เข้าไปยุ่งเกี่ยวในชีวิตเหมือนตอนเด็กๆ

3. ช่องว่างระหว่างวัยผู้ใหญ่และเด็กมีมากขึ้น การสื่อสารและเวลาที่จะสื่อสาร เพื่อความเข้าใจมีน้อยลง

4. เพื่อมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจมากกว่าผู้ใหญ่เพราะเขาต้องการ การแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองสังคมนอกจากบ้านมากขึ้น อยากได้รับการยอมรับจากสังคมเพื่อนมากกว่าผู้ใหญ่ วัยรุ่นเลือกที่จะเชื่อเพื่อนมากกว่าผู้ปกครองและครู

5. ความยึดมั่นในวัฒนธรรมและศาสนาลดลง กลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ค่านิยมทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่วเริ่มไม่เป็นที่เชื่อถือ

6. ชายหรือหญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น วัยรุ่นหญิงกล้าแสดงออกมากขึ้นจนลืมความเสียเปรียบด้านสรีระ โดยไม่เลือกพฤติกรรมจะว่าจะเป็นเช่นไร จนตกเป็นเหยื่อของสังคมที่จ้องจะฉวยโอกาสและทำลาย

7. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น ค่านิยมการรักษาพรหมจรรย์ลดน้อยลงในสังคมปัจจุบัน

8. ค่านิยมของครอบครัว สังคม เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวมักเป็นครอบครัวเดี่ยว ทุกคนมีภาระหน้าที่การทำงาน เวลาและความอบอุ่น ความผูกพันจึงน้อยลงไปด้วย

9. ระบบสื่อสารสะดวกรวดเร็ว โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต สื่อลามกอนาจารที่บริการถึงบ้านซึ่งยากแก่การดูแลได้ทั่วถึง

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง

1.9.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แอนเดรียส (Andreas. 1989 : 162-C) ศึกษาปัญหาประจำวันของวัยรุ่น สังคม สิ่งแวดล้อมและบทบาทแอลกอฮอล์ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยกและวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ อายุ 15-20 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบ ผลการทดสอบพบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวแตกแยกมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการศึกษามากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์ วัยรุ่นที่มีครอบครัวแตกแยกมีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีตั้งแต่อายุ 8-13 ปี มีเพื่อนเป็นแบบอย่างแทนพ่อแม่ มีความต้องการอิสระมาก มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและมีการดื่มสุร่าบ่อยมากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวสมบูรณ์

วอคเกอร์ (เลิศลักษณ์ บุญรอด. 2543; อ้างอิงจาก Walker; et al. 1995 : 203) ศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆเหล่านี้ เช่น ความก้าวร้าว ความรู้สึกไม่สบายใจ คับข้องใจ มีความยุ่งยากลำบากในการจัดการกับความไม่แน่นอนและมักใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เหมาะสม

1.9.2 งานวิจัยในประเทศ

ชูลีพร ศรศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 349 คน พบว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพด้านการรับประทานอาหาร และด้านการออกกำลังกาย อยู่ในระดับเสี่ยงมากร้อยละ 69.6 และ 64.8 ตามลำดับ ส่วนด้านการบาดเจ็บของร่างกายอยู่ในระดับเสี่ยงน้อยร้อยละ 90.8 และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ด้านการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการมีเพศ

สัมพันธ์ ร้อยละ 22.4 และ 62.2 และ 9.7 ตามลำดับ ส่วนการสูบกัญชา การสูดดมสารระเหย และการใช้ ยาเสพติด มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 4 และมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ปฏิบัติเป็นบางครั้งในเรื่อง ขับขี่รถภายหลังดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร้อยละ 6.9 และเคยพยายามฆ่าตัวตาย ร้อยละ 5.1 และยังพบว่าวัยรุ่นที่มีเพศ อายุ ผลการเรียนรู้ ที่พักอาศัยขณะศึกษา และลักษณะของครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ด้านการบาดเจ็บของร่างกาย การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การสูบกัญชา การสูดดมสารระเหย การใช้ยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการรับประทานอาหาร พบว่าวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงไม่ต่างกัน และวัยรุ่นที่มีรายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดาต่างกัน มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทุกด้านไม่ต่างกัน

เลิศลักษณ์ บุญรอด (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยง ด้านการบริโภคอาหารสูงในเรื่องการรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา การรับประทานอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลา การดื่มน้ำอัดลม หรือน้ำชาหรือกาแฟ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติดสูงในเรื่องการคบค้าสมาคมกับบุคคลที่ติดบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัยสูงในเรื่องการวิ่งขึ้นลงบันได การไม่สวมหมวกนิรภัย การหยอกล้อกันบนถนน การข้ามถนนได้สะพานลอย นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงในเรื่องการใช้สื่อได้แก่ หนังสือการ์ตูน นวนิยาย นิตยสาร วีดีโอ ภาพยนตร์ ที่มีรูปโป๊ เปลือย หรือมีฉากการร่วมเพศ การจับกลุ่ม คอยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ การอยู่ลำพังกับเพื่อนต่างเพศ การจับมือถือแขนกับเพื่อนต่างเพศ และการเดินคนเดียวในที่เปลี่ยวและมีด เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพโดยรวม พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนชายมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่ได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครอง 1,000-2,000 บาท และ 2,001-3,000 บาทต่อเดือน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่ได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองน้อยกว่า 1,000 บาทต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐนันท์ วิชัยรัมย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 369 คน พบว่า 1.ความรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ในระดับมาก สำหรับการคล้อยตามกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย 2.พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์เมื่อจำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าใช้จ่ายประจำเดือน แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตาม ระดับชั้น และสภาพ ครอบครัว พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3.การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ได้ร้อยละ 54 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงนั้นเน้นหนักใน ด้านสุขภาพไม่ว่าจะเป็นการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม การมีเพศสัมพันธ์ การเสพยาเสพติด การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท ซึ่งส่งผลเสียต่อผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านั้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท

2.1 ความหมายของการทะเลาะวิวาท

ความหมายของการทะเลาะวิวาท ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

กองสารวัตรนักเรียน (2526 : 8) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่าการทะเลาะวิวาทหมายถึง นักเรียนนักศึกษาในสถาบันเดียวกัน หรือต่างสถาบันกัน ได้ใช้กำลัง อาวุธ หรือวัตถุสิ่งของอื่นๆ ที่นำมาใช้แทนอาวุธในการปะทะหรือทำร้ายซึ่งกันและกันมากกว่า 2 คนขึ้นไป

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2526 : 385,747) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ ทะเลาะ หมายถึง ทู่เถียงด้วยความโกรธ โต้แย้ง เป็นปากเป็นเสียงกัน และ วิวาท หมายถึง ทะเลาะ โต้เถียง

ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534 : 38) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมทะเลาะวิวาท หมายถึง การที่นักศึกษา มีการทู่เถียงทะเลาะกัน ด้วยวาจา ทำร้ายร่างกายกันด้วยร่างกายหรือกำลัง อาวุธกับนักเรียนหรือนักศึกษาวิทยาลัยอื่น ก่อให้เกิดความบาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหาย

อุดมรัตน์ เชาว์วิวัฒน์ (วีรพล เจริญวิศาล. 2545 : 18; อ้างอิงจาก อุดมรัตน์ เชาว์วิวัฒน์. 2536 : 19) ได้ให้ความหมายว่า การทะเลาะวิวาท หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาที่นำไปสู่การโต้เถียงด้วยวาจา และได้ใช้กำลังกายหรืออาวุธ ตลอดจนวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้แทนอาวุธ เข้าทำร้ายซึ่งกันและกันจนได้รับความเสียหาย

จิราภรณ์ อำนาจเกลิงศักดิ์ (2540 : 9) ได้ให้ความหมายการทะเลาะวิวาทไว้ว่า การที่ นักศึกษามีการใช้วาจาดูหมิ่น ทู่เถียงทะเลาะกัน การใช้แรงงานและหรือกำลัง อาวุธทำร้ายร่างกายกับนักศึกษาในสถาบันเดียวกันหรือต่างสถาบันกัน รวมทั้งทำลายสิ่งของของบุคคลอื่น

วีรพล เจริญวิศาล (2545 : 3) ได้ให้ความหมายของการทะเลาะวิวาท ไว้ว่า การใช้ กำลังร่างกาย หรืออาวุธ เข้าประทุษร้ายกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนระหว่างนักศึกษาในสถาบัน เดียวกันหรือต่างสถาบัน อันเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจสาหัสหรือถึงแก่ความ ตาย

สุภาวดี มั่นจิระ (2547 : 42-43) ได้ให้ความหมายของการทะเลาะวิวาทไว้ว่าพฤติกรรมที่วัยรุ่น นักเรียนนักศึกษา ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยการโต้เถียงกันไปจนกระทั่งถึงการใช้กำลังทำร้ายซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการใช้วัตถุอื่นๆ เช่น มีด ปืน ฯลฯ เป็นอาวุธเข้าทำร้ายซึ่งกันและกัน

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า การทะเลาะวิวาท หมายถึง การที่นักเรียนนักศึกษาใช้วาจา ยั่วยุ ดุหมิ่น ประชดประชัน โต้เถียง การใช้ร่างกายหรือกำลังอาวุธ เข้าทำร้ายกับนักเรียน นักศึกษา สถาบันเดียวกัน รวมทั้งการทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท

เนื่องจากการทะเลาะวิวาทเป็นผลเนื่องมาจากพฤติกรรมก้าวร้าว ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว

ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมและนักจิตวิทยาให้ความสนใจกันมาก จึงทำให้เกิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสัญชาตญาณ

เป็นทฤษฎีที่ ฟรอยด์ (Freud. 1973 : 13) มีความเห็นว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ไม่ได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายนอก คือ มนุษย์เป็นผู้ก้าวร้าวเสนอโดยไม่เลือกสถานการณ์ ฟรอยด์ กล่าวว่า สัญชาตญาณมี 2 ประเภท คือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life Instinct) และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instinct) นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความพึงพอใจทางเพศจากการถูกคู่ร่วมเพศทำร้ายซึ่งจะทำให้เจ็บปวดทางกายหรือจิตใจ (Masochism) ว่าเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจจากการทำร้ายตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการทำร้ายหรือก้าวร้าวผู้อื่นทั้งนี้เป็นเพราะการก้าวร้าวต่อผู้อื่นไม่สามารถแสดงออกมาได้ง่ายจึงหันมาทำร้ายตนเอง ฟรอยด์ได้ให้ความเห็นว่า การที่บุคคลรู้สึกเช่นนี้เป็นเพราะมีความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) ค้างคาอยู่ในจิตไร้สำนึก ดังนั้นฟรอยด์จึงมีความเห็นว่าบุคคลไม่ควรเก็บความเครียด ความเก็บกด และความก้าวร้าวไว้ภายใน ควรจะหาวิธีการแสดงออกระบายออกไปในทางที่สังคมยอมรับและไม่เป็นสิ่งที่ผู้อื่นเดือดร้อน

2.2.2 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีที่เชื่อว่า ความก้าวร้าวมาจากความคับข้องใจ มีดังนี้

1. สมมติฐานความก้าวร้าวที่มาจากความคับข้องใจ (Frustration – Aggression Hypothesis) ทฤษฎีนี้มาจากความเชื่อของ ดอลล์ลาร์ด และมิลเลอร์ (พัชรินทร์ เปรมสมาน. 2538 : 21; อ้างอิงจาก Dollard; & Miller. 1939 : 58) ที่เชื่อว่าความก้าวร้าวของบุคคลมีสาเหตุ

มาจากความคับข้องใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย และการที่บุคคลมีความคับข้องใจสั่งสมอยู่ตลอดเวลาจะทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดความก้าวร้าวในที่สุด

ทั้งนี้ พัชรินทร์ แก้วพาดิ (2544 : 14) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลไม่สามารถบรรลุเป้าหมายจะทำให้เกิดความคับข้องใจและความคับข้องใจก็จะทำให้เกิดแรงขับ (Driver) เมื่อแรงขับถูกสะสมไว้นานจนเป็นพลังมากพอเหมาะก็จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมก้าวร้าวได้ในที่สุด ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กลไกของแรงขับที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว

ที่มา : พัชรินทร์ แก้วพาดิ. (2544). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจันทรีใน สังกัดกรุงเทพมหานคร. หน้า 14.

จากแนวคิดของ เบอร์กอวิทซ์ (Berkowitz. 1965 : 137-142) ที่กล่าวว่า ความคับข้องใจเป็นตัวที่ก่อให้เกิดความก้าวร้าวแต่การแสดงความก้าวร้าวจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม กล่าวคือ แรงขับภายในจะต้องสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่มากระตุ้น นั่นคือเมื่อเกิดความคับข้องใจน้อย แต่มีสถานการณ์กระตุ้นมากก็จะเกิดความก้าวร้าวได้ หรือถ้าเกิดความคับข้องใจมากแต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อยก็ไม่เกิดความก้าวร้าว กลูเล็คและลิทตัน (พัชรินทร์ แก้วพาดิ. 2544 : 14; อ้างอิงจาก Grusec; & Lytton. 1988 : 307) ได้ให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับทฤษฎีนี้ ดังนี้ การย้ายและการระบายอารมณ์ (Displacement Cathasis) เป็นวิธีการลดความคับข้องใจได้ กล่าวคือ เมื่อมีความก้าวร้าวแต่ไม่สามารถจะแสดงต่อสิ่งที่เป็สาเหตุความคับข้องใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลัวการถูกลงโทษ ดังนั้นการแสดงออก ซึ่งความก้าวร้าวจะเป็นเป้าหมายในสิ่งที่คล้ายคลึงกับสาเหตุ เช่น นักเรียนถูกครูกลั้มมาจากโรงเรียนก็มาเตะสุนัขหรือว่ากล่าวน้องเพื่อระบายความคับข้องใจออกไป ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการย้ายที่และการระบายอารมณ์จะสัมพันธ์กับสาเหตุหรือสถานการณ์ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว

2.2.3 ทฤษฎีก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory of Aggression)

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ โดยมีข้อตกลงพื้นฐานว่า ความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล และเชื่อว่าองค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว มี 2 ประการ คือ แม่แบบ (Model) และการเสริมแรง (Reinforcement) ตามความเห็นของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 35) ที่เชื่อว่า เด็กไม่ได้เรียนรู้ความก้าวร้าวโดยตรงจากการให้รางวัลหรือ การลงโทษจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มีอิทธิพลต่อตนเอง ถ้าเด็กได้เห็นตัวอย่าง ความก้าวร้าวและแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วได้รับรางวัล เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ทฤษฎีนี้เน้นการเสริมแรง (Reinforcement) คือ ถ้าบุคคลนั้นได้รับการเสริมแรงก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป แต่ถ้าได้รับการลงโทษบุคคลก็เลิกแสดงพฤติกรรมนั้น

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 203-227) ได้อธิบายความก้าวร้าวในทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม 3 ลักษณะ คือ 1) การเกิดความก้าวร้าว (Original of Aggression) 2) ตัวกระตุ้นให้เกิดความก้าวร้าว (Instigator of Aggression) และ 3) การเสริมแรงให้ความก้าวร้าวคงอยู่ (Reinforcement of Aggression) รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การเกิดความก้าวร้าว (Original of Aggression) หมายถึง พฤติกรรมก้าวร้าวได้มาอย่างไร ได้มาในรูปแบบใด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากการเรียนรู้ 2 ลักษณะคือ

1.1 การสังเกต เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่างโดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น หรือเรียกว่าการสังเกตตัวแบบ การสังเกตตัวแบบนี้ผู้สังเกตจะเรียนรู้กลวิธีในการแสดงพฤติกรรมในเวลาต่อมาได้ นอกเหนือจากพฤติกรรมของตัวแบบ แบนดูรา เชื่อว่าการเรียนรู้จากการสังเกตต้องรวมตัวแปรกระบวนการทางปัญญาด้วย การสังเกตจึงสอนให้บุคคลคำนึงถึงผลกรรมที่เกิดขึ้น เช่น การสังเกตตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงทางอ้อม (Vicarious reinforcement) กระบวนการทางปัญญาทำให้บุคคลคาดหวังผลกรรมที่จะได้รับ ถ้าตนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นบ้าง ความคาดหวังจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ การสังเกตประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

1.1.1 การสังเกตลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง

1.1.2 การจดจำ การจดจำที่ได้จากการสังเกตตัวแบบจะทำให้ตัวแบบนี้มีอิทธิพลต่อผู้สังเกต

1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้แก่ การแสดง พฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับรางวัล แรงเสริม หรือการลงโทษ

2. ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว (Instigator of Aggression) ได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.1 อิทธิพลของตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์ทดลอง จากการทดลองของ แบนดูราในปี ค.ศ. 1973

ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบก้าวร้าว โดยเฉพาะตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่าง

2.2 สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การต่อสู้ การทำร้าย ร่างกาย การถูกเหยียดหยามหรือการถอดถอนแรงเสริม สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความคับข้องใจหรือความโกรธ

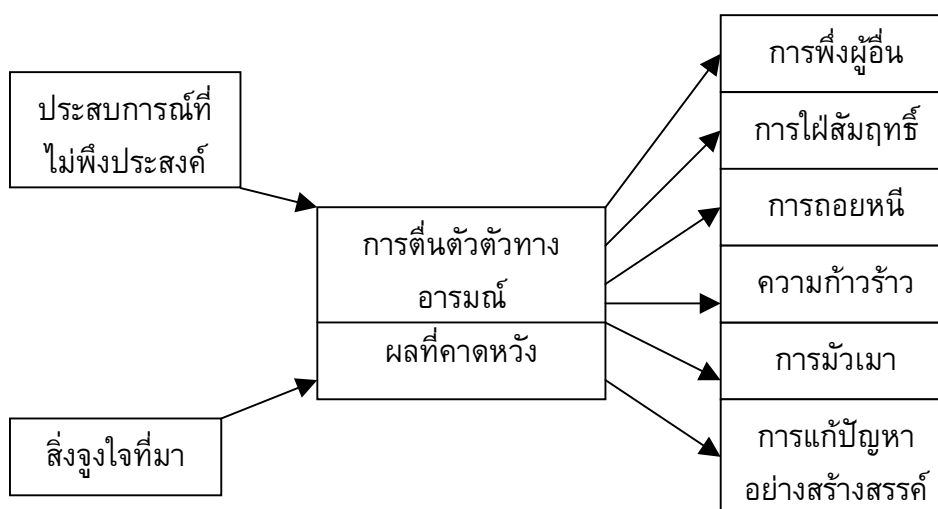
2.3 สิ่งจูงใจ ส่วนใหญ่พฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคลเกิดจากความคาดหวังผลทางบวก ฉะนั้นตัวกระตุ้น คือ แรงเสริมที่บุคคลคาดหวังมากกว่าการกระทำใด คนอื่นเจ็บปวด

2.4 การควบคุมด้วยการสอน ในกระบวนการสังคมประกิต หรือการอบรมเลี้ยงดูนั้น บุคคลจะถูกฝึกให้เชื่อฟังกฎและระเบียบต่างๆ ผู้ฝึกจะให้รางวัลแก่การเชื่อฟังและลงโทษแก่การไม่เชื่อฟัง วิธีการลงโทษที่รุนแรงย่อมทำให้บุคคลเกิดความก้าวร้าวได้ เพราะทำให้บุคคลคับข้องใจ และเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าวด้วย

2.5 การควบคุมด้วยสิ่งที่เป็นมายา มายาเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดจากความเชื่อถือที่ผิด บางครั้งความเชื่อที่ผิดทำให้บุคคลก้าวร้าวได้

3. สิ่งที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ ได้แก่ แรงเสริม แบนดูรา ได้แบ่งแรงเสริมออกมาเป็น 3 ชนิด คือ

3.1 แรงเสริมนอก เมื่อบุคคลแสดงความก้าวร้าวแล้วได้รับแรงเสริมพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นจะยังคงอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมต่างๆจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์

ที่มา : Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. p.203–227.

3.2 แรงเสริมที่ได้จากการสังเกต บุคคลจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบได้รางวัลมากกว่าตัวแบบที่ไม่ได้รางวัล ฉะนั้นตัวแบบ ก้าวร้าวที่ได้รับรางวัลจะเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ แรงเสริมที่ได้จากการสังเกตจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและแรงจูงใจให้บุคคลแสดงก้าวร้าว

3.3 แรงเสริมที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ การลดค่าหรือศักดิ์ศรีของผู้อื่น ๆ เช่น การพูดนินทา หรือตำหนิผู้อื่น จะทำให้ตนเองรู้สึกมีค่ามากขึ้น รู้สึกพึงพอใจและ ได้ระบายความคับข้องใจ

นอกจากนี้ พัทธินทร์ แก้วพาดิ (2544 : 17) ได้เสนอขั้นตอนการแสดง ความก้าวร้าวของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ขั้นคุกคาม (Threat Stage) เป็นขั้นเริ่มต้น คือ บุคคลรู้สึกว่าตนเองถูกข่มขู่ คุกคามทางด้านร่างกายหรือจิตใจจากภายนอก ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือสิ่งของ ทำให้เขาไม่สามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการ ก็จะนำไปสู่ขั้นที่ 2

2. ขั้นประเมินอันตราย (Assessment of Danger) บุคคลจะประเมินอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองอย่างทันที

3. ขั้นประเมินพลังกำลัง (Assessment of Power) ขั้นนี้จะตามติดขั้นที่ 2 อย่างทันที คือ บุคคลจะประเมินพลังอำนาจ ทั้งของตนเองและของผู้อื่นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลประเมินว่าตนเองมีอำนาจควบคุมเพียงพอ หรือถ้าเห็นว่าการคุกคามนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญก็อาจวางเฉย แต่ถ้าประเมินแล้วตัดสินใจว่าตนเองไม่มีอำนาจควบคุมการคุกคามนั้นได้ บุคคลจะมีความโกรธเกิดขึ้นและหาวิธีการป้องกันตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ขั้นสุดท้าย

4. ขั้นแสดงความโกรธ (Anger) ในขั้นนี้เมื่อบุคคลแสดงความโกรธขึ้นมาแล้ว ก็จะแสดงความก้าวร้าวถ้าหากว่า

4.1 บุคคลนั้นไม่มีทักษะการพูดเพื่อควบคุมสถานการณ์ได้อย่าง เหมาะสม

4.2 บุคคลปล่อยให้ระดับความโกรธเพิ่มมากขึ้น

4.3 บุคคลมีความเชื่อว่าความก้าวร้าวเป็นวิธีการเดียวที่จะดำเนินการกับผู้อื่นได้

4.4 บุคคลคิดมากเกินไปกับการกระทำผิดของผู้อื่นซึ่งอาจเป็นความไม่ยุติธรรมของผู้อื่นในสถานการณ์ดังที่เรียดนั้น

ในอีกแง่หนึ่งถ้าความรู้สึกโกรธกลายเป็นสิ่งคุกคามบุคคลนั้นอย่างรุนแรงหรือถ้าบุคคลนั้นรับรู้ว่าการแสดงความโกรธออกไปทำให้เกิดอันตรายกับตนเองอย่างมากแล้วบุคคลก็จะหันเหความโกรธเข้าสู่ตนเอง โดยอาจเก็บกดความรู้สึกและพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกแต่ก็จะระเบิดออกมาอย่างก้าวร้าวในที่สุด ขั้นตอนต่างๆนี้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปอย่างรวดเร็ว จนบุคคลอาจแสดงความก้าวร้าวโดยทันทีเมื่อมีเหตุการณ์มากระตุ้น

2.3 สาเหตุการทะเลาะวิวาท

พฤติกรรมของวัยรุ่นที่ขัดกับสังคมนั้นเป็นพฤติกรรมที่ปัญหาและน่าหนักใจซึ่งควรให้ความสนใจอย่างมากคือปัญหาการทะเลาะวิวาทหรือการยกพวกตีกัน ซึ่งสาเหตุเบื้องต้นมักมาจากต้นเหตุเพียงไม่กี่คนเกิดความไม่พอใจหรือมีการขัดแย้งกัน แต่ท้ายที่สุดแล้วบานปลายกลายเป็นเรื่องของหมู่คณะ ซึ่งศิรินันท์ เพชรทองคำ; และคนอื่นๆ (2521 : 62-64) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการทะเลาะวิวาทไว้ดังนี้

1. การแข่งขันและการเชิษฐ์กีฬา

1.1 กรรมการตัดสินที่ตัดสินผิดพลาด อาจมีส่วนทำให้เกิดความไม่สงบ เช่น นักกีฬาล่่นรุนแรง เล่นผิดกติกาบ่อยครั้ง แล้วไม่ถูกลงโทษตามความเหมาะสม

1.2 การเชิษฐ์กีฬาโดยใช้ถ้อยคำยั่วยุ

1.3 ฝ่ายชนะเยาะเย้ยฝ่ายแพ้

2. ครอบครัว

2.1 บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่มีเวลาจะเอาใจใส่ดูแลเด็กของตนเองอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ

2.2 ผู้ใหญ่บางคนประพฤติตัวไม่ดี ทำให้เด็กเอาเยี่ยงอย่าง และขาดความเคารพเชื่อฟัง

2.3 บิดามารดาบางคนรักบุตรในทางที่ผิด

2.4 ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบ้านและโรงเรียน

3 การศึกษาอบรม

3.1 โรงเรียน

3.1.1 เมื่อนักเรียนไปดูกีฬาไม่มีครูควบคุม หรือปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

3.1.2 การควบคุมของโรงเรียนไม่รัดกุมเพียงพอ

3.1.3 ครูบางคนไม่ห้ามปรามนักเรียนเมื่อเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทกัน

3.1.4 การอบรมเกี่ยวกับความประพฤติและมารยาทมีน้อย

3.1.5 บางโรงเรียนไม่ควบคุมนักเรียนที่เป็นตัวก่อความไม่สงบเรียบร้อย

3.1.6 ครูบางคนไม่รักอาชีพครู ไม่มีความเป็นครูอย่างแท้จริง

3.1.7 บางโรงเรียนเลี้ยงนักเรียนซึ่งเป็นนักกีฬาที่มีความประพฤติไม่ดี

3.2 นักเรียน

3.2.1 นักเรียนบางคนมีนิสัยเกเร และเป็นตัวการให้เกิดการทะเลาะวิวาท

3.2.2 การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาจเกิดจากความรักเพื่อน รักโรงเรียน เมื่อเพื่อนถูกรังแกก็รู้สึกว่าคุณหมีน จะต้องหาทางแก้แค้น ประกอบกับเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง จึงเกิดเป็นเรื่องราวแรงขึ้น

3.2.3 มีปมด้อย แล้วมาแสดงปมเด่น เพื่อชดเชยโดยการทะเลาะกับ ผู้อื่น

3.2.4 มีความสนใจกับลัทธิการเมืองต่าง ๆ และเชื่อแนวความคิดของแต่ละลัทธิ ทำให้มีแนวความคิดแบ่งเป็นหลายฝ่าย ก่อให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่ม กลุ่มที่มีแนวคิดไม่ตรงกันอาจจะทะเลาะวิวาทกันได้

4. อิทธิพลและสิ่งแวดล้อมภายนอก

4.1 บุคคลภายนอก เช่น นักเรียนเก่าชักชวน หรือยุยงให้นักเรียนต่างสถาบันทะเลาะวิวาทกัน

4.2 การแพร่ข่าวหรือการแพร่ภาพ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ที่แสดงถึงอิทธิพลของกลุ่มวัยรุ่น

จาก อุไร สุมาริธรรม (2545 : 103) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทดังนี้

1. การรักพรรคพวก เพื่อนพ้อง ในวัยรุ่นเป็นช่วงที่ให้ความสำคัญกับเพื่อน เมื่อเพื่อนมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับใครหรือกลุ่มใดก็จะเดือดร้อนแทน นำไปสู่การหาวิธีเพื่อล้างแค้นอาจเป็นการยกพวกไปถล่ม ตะลุมบอนฝ่ายตรงข้าม

2. การปกป้อง รักษาศักดิ์ศรี ไม่ว่าจะเป็นของกลุ่ม ของสถาบัน หรือของตนเอง เมื่อเห็นว่าอีกฝ่ายกระทำย่ำยี เหยียดหยามศักดิ์ศรีของฝ่ายตนก็จะเกิดความโกรธแค้น จึงรวมกลุ่มเพื่อไปแสดงพลังให้อีกฝ่ายยอมรับ หรือเห็นว่าสถาบันของตนและกลุ่มของตนมีศักดิ์ศรี แต่เกิดมาจากอารมณ์ที่วู่วาม มักเป็นการแสดงศักดิ์ศรีด้วยการใช้กำลัง นำไปสู่การทะเลาะวิวาทอันก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ

3. แสวงหาการยอมรับ ความชื่นชมจากกลุ่มเพื่อน เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไปแก้แค้นฝ่ายตรงข้าม ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยวัยรุ่นก็ยอมตามไปเพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมรับ กลัวเพื่อนกล่าวหาว่าไม่กล้าหาญ ไม่ใช่ลูกผู้ชาย

4. การอยากทดลองหาประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้น ยิ่งหากว่าเป็นประสบการณ์ที่กล่าวถึงการพิสูจน์การเป็นลูกผู้ชาย วัยรุ่นก็อาจจะเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทนั้นด้วย

5. การเรียนแบบจากรุ่นพี่ หรือ มาจากเรื่องราวที่พบเห็นในละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อมวลชนอื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อสรุปจากการบรรยายเรื่อง “บทบาทนักแนะแนว ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทหมู่ของเยาวชน” (กรมวิชาการ. 2519 : 80-83) ซึ่งได้กล่าวถึงสาเหตุของการทะเลาะวิวาทซึ่งประเด็นสำคัญมักเกิดจากความขัดแย้งต่างๆ และความคับข้องใจซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. เรื่องส่วนตัว เช่น ชู้สาว การทะเลาะวิวาท การชกต่อย เป็นต้น
2. การแข่งขันกีฬา เหตุมักเกิดจากการเชียร์ การเยาะเย้ย การตัดสิน ที่ผิดพลาด เป็นต้น
3. สถาบันนิยม ปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง การรักพวกพ้อง และรักสถาบัน

4. การเมืองในปัจจุบัน เยาวชนกำลังตื่นตัวในเรื่องการเมือง มีความสนใจในลัทธิต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้มีแนวความคิดหลายฝ่าย นอกจากก่อให้เกิดความแตกแยกแล้วยังเกิดการรวมกลุ่มกัน ทำให้เกิดการปะทะต่อสู้และในบางครั้งอาจถูกหลอกไปเป็นเครื่องมือทางการเมืองได้

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า สาเหตุของการทะเลาะวิวาทเกิดจากการแข่งขันกีฬา การรักสถาบัน รักพวกพ้อง รักตนเอง โดยไม่ยอมให้บุคคลอื่นมาเยาะเย้ยเหยียดหยามศักดิ์ศรี อีกทั้งการเอาใจใส่ดูแลทั้งทางโรงเรียน และครอบครัวนั้น ไม่ได้ให้การดูแลเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน การขาดความรัก ความอบอุ่น ตลอดจนความผูกพันที่ดีต่อกัน ซึ่งมีผลให้เกิดปมด้อย รักพวกพ้องและศักดิ์ศรีในทางที่ผิด จึงมักตกเป็นเครื่องมือของบุคคลกลุ่มอื่นได้ง่าย ทั้งนี้ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง จึงทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย

2.4 ลักษณะของพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท

ลักษณะของพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทมีผู้ได้อธิบายคือ สุกัลยา อนุชิตไพสิน (2527 : 75-76)

1. การทะเลาะวิวาทด้านคำพูด หมายถึง การพูดให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย อับอาย น้อยใจ ไม่พอใจ หวาดระแวง ตัวอย่างของพฤติกรรมได้แก่

- พูดข่มขู่จะทำอันตรายต่อร่างกายผู้อื่น
- ใช้คำพูดด่าผู้อื่นอย่างรุนแรง
- ต่อบุคคลที่ทำให้ตนไม่พอใจ
- พูดสบประมาท หรือโจมตีผู้อื่น
- โต้แย้งกันเพื่อเอาชนะผู้อื่นที่มีเหตุผลดีกว่าตนเอง
- พูดตำหนิติเตียนผู้อื่นมากเกินไป
- พูดจาประชดประชัน

2. การทะเลาะวิวาทด้านการกระทำ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำในลักษณะที่รุนแรงกว่าปกติ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งตนเอง ผู้อื่น หรือทรัพย์สิน ตัวอย่างของพฤติกรรมได้แก่

- ใช้กำลังชกต่อย ตบตี หรือทุบตีผู้อื่น
- การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นเกิดความโกรธหรือความไม่พอใจ
- การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นเจ็บตัว โดยใช้และไม่ใช้อาวุธ
- การขว้างปาสิ่งของไปยังร่างกายของผู้อื่นที่ทำให้ตนเกิดความไม่พอใจ
- การทำลายสิ่งของเครื่องใช้ทั้งที่เป็นของตนเองและผู้อื่น
- การใช้อาวุธหรือเครื่องทุ่นแรงทำอันตรายต่อสิ่งของหรือร่างกายผู้อื่น

แลงก์และจาคูโบวสกี (วิสิทธิ์ คลังสิน. 2542 : 17; อ้างอิงจาก Lange; & Jakubowski. 1973 : 53) ได้เปรียบเทียบการแสดงออกของพฤติกรรม 3 พฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการแสดงออกของพฤติกรรม 3 พฤติกรรม

	พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก Non-assertive Behavior	พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม Assertive Behavior	พฤติกรรมก้าวร้าว Aggressive Behavior
1. ลักษณะของการแสดงออกโดยทั่วไป	แสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ซ่อนเร้น ปิดบัง ปฏิเสธตนเอง ไม่กล้าแสดงสิทธิและความต้องการของตนเอง	แสดงออกทางอารมณ์ที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์ ตรงไปตรงมา เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกถึงสิทธิและความต้องการของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	แสดงอารมณ์ตามความรู้สึกแต่รุนแรงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ยกตนข่มท่าน แสดงออกในทางที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือโกรธแค้น
2. ลักษณะของภาษาท่าทาง	ไม่กล้าสบสายตาคู่สนทนา กระสับกระส่าย พุดจาอึกอ๊ก ลังเลใจ น้ำเสียงสั่นหรือเสียงเบา ยืนแบบหลังงุ้ม	มีการสบสายตาเป็นธรรมชาติ ไม่จ้องหน้า มีท่าทีที่มั่นคง พุดจา น้ำเสียงหนักแน่น สม่่าเสมอ ท่ายืน สมดุล สบายๆ	มีการจ้องตาหรือจ้องใบหน้า ชื่นหัว พุดจาแบบยั้มเยาะ อวดดี เสียงดัง
3. ความรู้สึกของผู้แสดงออก	รู้สึกเจ็บปวด วิตกกังวล มีความน้อยเนื้อต่ำใจ ในขณะที่นั้นรู้สึกเศร้าหมอง ต่อมาภายหลังอาจรู้สึกโกรธ	รู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองในขณะนั้นและเวลาต่อมา	รู้สึกว่าตนเองเหนือกว่า คนอื่น หลงตนเอง แต่อาจรู้สึกผิดหวังในเวลาต่อมาได้
4. ความรู้สึกของผู้คนที่ต่อผู้แสดงออก	รู้สึกว่าตนเองผิด และสงสารผู้แสดงออกหรือ รู้สึกว่าตนเองเหนือกว่า ไร้ค่า และรังเกียจ ผู้แสดงออก	รู้สึกเข้าใจ ยอมรับนับถือ และมีความรู้สึกที่ดี	รู้สึกเจ็บปวด ถูกทำร้าย จิตใจเสียหน้า เสียศักดิ์ศรี ภายหลังรู้สึกโกรธแค้นหรืออาฆาต

ที่มา : วิสิทธิ์ คลังสิน. (2542). การศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า17. (วิสิทธิ์ คลังสิน. 2542 : 17; อ้างอิงจาก Lange; & Jakubowski. 1973. *Analysis of Aggression*. p.53).

รวมทั้ง บัส (Buss. 1961 : 18) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน ซึ่งบุคคลอาจแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวได้ในลักษณะต่างๆ เช่นพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายและพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างกันไป ดังตารางที่ได้อธิบายถึงลักษณะของพฤติกรรมที่มีลักษณะ Active และ Passive ดังตาราง 4

ตาราง 4 ลักษณะของพฤติกรรมที่มีลักษณะ Active และ Passive

พฤติกรรม	Active		Passive	
	ทางตรง	ทางอ้อม	ทางตรง	ทางอ้อม
ทางกาย	ชกต่อย	เล่นตลกยั่วเย้า	ขวางทางเดิน	แสดงท่าที่เฉยเมยต่อคำสั่ง
ทางวาจา	พูดดูหมิ่น	นินทา	พูดต่อว่า	พูดปฏิเสธ

ที่มา : Buss, A. H. (1961). *The Psychology of Aggression*. p.18.

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวมีลักษณะซับซ้อน คือมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย ก้าวร้าวทางวาจาที่มีลักษณะ Active และ Passive พฤติกรรมก้าวร้าวตามความหมายของ บัส นี้จึงมีความรุนแรงในระดับที่แตกต่างกัน และการแสดงพฤติกรรมนั้นก็อาจเป็นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การพิจารณาว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ แบนดูรา (สุพัตรา พันธวร. 2546 : 48; อ้างอิงจาก Bandura, Albert. 1976 : 34) เสนอว่าจะต้องพิจารณา 2 ประการคือ

1. เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายหรือทางจิตใจและเป็นพฤติกรรมที่ทำลายทรัพย์สิน การทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายทางร่างกายอาจทำโดยตรงหรือทำร้ายทางอ้อม โดยทำให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายเสียหายจากการกระทำของตนเอง การทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายทางจิตใจซึ่งทำได้โดยการพูดจาดูถูก ดูหมิ่น ทำให้อับอายขายหน้า หรือการใช้อำนาจบังคับจิตใจ เป็นต้น

2. เป็นพฤติกรรมที่ได้รับการตัดสินใจจากสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เพราะมีพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือทำลายทรัพย์สิน โดยผู้กระทำเจตนา

ศิริณี พุ่ม (2543 : 15-16) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเดียวกัน อาจได้รับการตัดสินต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆด้าน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ สัญชาติ เชื้อชาติของผู้กระทำด้วยการตีตราทางสังคมหรือเกณฑ์ในการตัดสินจากสังคมว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีเกณฑ์ กล่าวโดยทั่วไปดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะของพฤติกรรม (The Characteristics of Behavior Itself) พฤติกรรมเหล่านี้มักเป็นพฤติกรรมที่ให้ผลกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ (Aversive Consequences) เช่น การทำร้ายร่างกาย การลบหลู่ดูหมิ่น การปฏิเสธสังคม การทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น

2. ความเข้มในการตอบสนอง (The Intensity of Response) พฤติกรรมที่มักถูก ตีตราว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว มักจะเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมอื่นที่ยอมรับกันได้โดยทั่วไป เช่น การพูดจาใส่บุคคลอื่นด้วยเสียงที่ดัง การกระทำอย่างรุนแรง พลังงาน มีแนวโน้มที่จะถูกตีตราว่าเป็นความก้าวร้าวได้ง่ายกว่าพฤติกรรมที่มีความเข้มน้อย

3. การแสดงความเจ็บป่วยของผู้รับเคราะห์ (Expression of Pain and Injury by Recipients) พฤติกรรมเดียวกันอาจได้รับการตัดสินแตกต่างกันได้ หากมีผู้ได้รับเคราะห์หรือไม่ผู้รับเคราะห์ เช่น การเล่นหรือการชกต่อยของเด็กๆ จะได้รับการตีตราว่าเป็นความก้าวร้าวหากมี คนใดคนหนึ่งร้องไห้หรือได้รับบาดเจ็บ ขณะที่พฤติกรรมเดิมนั้นอาจมองว่าเป็น ความรุนแรงถ้าเด็กยังเล่นต่อไปโดยไม่มีใครการแสดงออกถึงการได้รับความเจ็บปวดจากการเล่นดังกล่าว

4. เจตนาในการกระทำ (Intention) หากพฤติกรรมก้าวร้าวพฤติกรรมใดได้รับการตีตราว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวโดยไม่เจตนา ก็จะไม่ได้รับการตัดสินว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมเดียวกันอาจมองว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวถ้าผู้สังเกตสรุปได้ว่าบุคคลนั้นเจตนาทำร้ายผู้อื่น

5. ลักษณะของผู้ตีตราความก้าวร้าว (Characteristics of the Labelers) ลักษณะของผู้ตีตราความก้าวร้าวจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบพฤติกรรมที่เขาตีความเพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะระบุเหตุคนอื่นเช่นเดียวกับที่บุคคลนั้นเป็น เช่น คนที่ก้าวร้าวมักจะระบุเหตุผลว่า คนอื่นตั้งใจก้าวร้าว และรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนั้นคนที่แตกต่างกันทั้งในฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ มักตีตราพฤติกรรมเดียวกันว่าเป็นความก้าวร้าวในคุณภาพที่ต่างกัน

6. ลักษณะของผู้ก้าวร้าว (Characteristics of the Aggressors) ในสังคมหนึ่งๆ นั้นคนในสังคมจะได้รับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ทำให้บุคคลพัฒนารูปแบบพฤติกรรมเฉพาะที่เหมาะสมกับ อายุ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจ สังคมของเราได้ ดังนั้น การประเมินผู้ก้าวร้าวจึงขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมนั้นๆ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว

แม็คคอร์ด แม็คคอร์ด และ ฮาวาร์ด (McCord; McCord; & Haward. 1961 : 70-93) ใช้เวลา 5 ปีเพื่อศึกษาเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมต่ำ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามลักษณะของพฤติกรรม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ต่อสู้ แกล้งเด็กเล็ก โต้ตอบครูอย่างรุนแรง ชู้กระโชก ทำลายสิ่งของใน ค่ายพักแรม พฤติกรรมดังกล่าวเป็นรูปแบบ

ของความคับข้องใจ กลุ่มที่ 2 เป็นพวกที่กล้าแสดงออก (Assertive) บางครั้งจะต่อสู้แก่งัดเด็กเล็กบ้าง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นครั้งคราว เมื่อเผชิญความคับข้องใจจะโต้ตอบความคับข้องใจในลักษณะที่เป็นจริง กลุ่มที่ 3 เป็นเด็กไม่ก้าวร้าว คณะผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก พบว่า การลงโทษ การขู่เข็ญ การทอดทิ้ง ความเข้มงวด กวดขันและการใช้อำนาจควบคุม ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว

ฮาร์ต และคนอื่นๆ (พัชรินทร์ เปรมสมาน. 2538 : 17; อ้างอิงจาก Hart; et al. 1968 : 73-76) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง โดยการให้แรงเสริมทางสังคม ผู้รับการทดลองเป็นเด็กหญิงอายุ 5 ปี ซึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวคือ ใช้คำพูด สบประมาท และเกรงเพื่อน ผู้วิจัยได้เริ่มแก้ไขพฤติกรรมโดยการให้เล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้น ในระยะแรกพบว่าเด็กหญิงอยู่ใกล้เด็กอื่นๆ ร้อยละ 50 ของเวลาทั้งหมดและเล่นร่วมกับเด็กอื่นๆ น้อยกว่าร้อยละ 5 ของเวลาทั้งหมด และในระยะที่ครูให้ความสนใจใกล้ชิดกับเด็กร้อยละ 10 ต่อมาในช่วงเวลา 7 วัน หลังจากระยะแรกครูได้ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งให้ของเล่นที่เด็กหญิงต้องการ เมื่อเด็กหญิงเล่นร่วมกับเพื่อนและไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ครูจะไม่สนใจ เมื่อเด็กหญิงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผลปรากฏว่าการเล่นร่วมกับเด็กอื่นเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 และในระยะต่อมาครูไม่ให้แรงเสริมทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อน และการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า พฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนลดลงและพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ระยะต่อมาครูกลับไปใช้วิธีเดิมคือ ให้แรงเสริมทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนและการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง จากการวิจัยพบว่าแรงเสริมทางสังคมสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้

เอรอน และฮูสแมน (สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. 2542 : 41; อ้างอิงจาก Eron; & Huesman. 1983 : 21-23) ได้ทำการทดลองระยะยาวกับเด็กเกรด 3 อายุ 8 ปี วัดพฤติกรรมก้าวร้าวครั้งแรก พบว่า เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อมาอีก 22 ปี เมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่จึงวัดพฤติกรรมอีกครั้ง ผลปรากฏว่า ความก้าวร้าวในวัยเด็กจะเพิ่มขึ้นเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงในรูปแบบของพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่

สมชาย เตียวตระกูล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกผ่อนคลายแบบจิตคลุมภายในการลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกผ่อนคลายแบบจิตคลุมภายใน กลุ่มควบคุมจะได้รับการผ่อนคลายแบบจิตคลุมภายใน การฝึกผ่อนคลายแบบจิตคลุมภายในมีผลได้ความก้าวร้าวของนักเรียนลดลง อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุนีย์ ธีรวิรุฬห์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากการมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษา

ของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ไม่ถูกต้อง ส่วนบรรยากาศในโรงเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนได้ และเห็นว่าการบังคับมากเกินไป ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมจับกลุ่มเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียน นักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้และเรียกร้องความสนใจจากกลุ่มเพื่อนจึงมักเกิดปัญหากับกลุ่มเพื่อนเสมอ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนพักอาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว สรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นในวัยเด็กจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวต่อไปในอนาคต ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ด้านสังคม การเรียน สัมพันธภาพระหว่างผู้อื่น ด้านบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้พฤติกรรมก้าวร้าวอาจมีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดู การทอดทิ้งของพ่อ แม่ การมีฐานะทางสังคมต่ำ การเกิดความคับข้องใจ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท

สุภาพันท์ รื่นสำราญ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่เป็นสาเหตุในการทะเลาะวิวาทของนักเรียน และแสวงหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน ตลอดจนแนวทางพัฒนาจิตใจ โดยสรุปว่า

1. สาเหตุที่นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท มาจากการที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ความคึกคะนองตามธรรมชาติของวัยรุ่น รวมถึงการถูกข่มขู่ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในตัวเองและผู้อื่นที่อยู่ในวัยรุ่น

2. การป้องกันเหตุนักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายต้องสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว สามารถให้คำปรึกษาได้เมื่อเยาวชนมีปัญหา การปฏิบัติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การทำงาน การเข้าสังคม ครูอาจารย์ที่ให้นักศึกษาต้องเพิ่มความดูแลเอาใจใส่ เพิ่มความมีสามัญสำนึกของการเป็นครูอาจารย์รวมถึงการเพิ่มบริการทางสังคมให้เพียงพอ เช่น กระจายศูนย์เยาวชนให้ครบทุกพื้นที่

3. ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันเหตุนักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้าย ร่างกาย เนื่องจากความไม่สนใจในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ขาดกิจกรรมที่ดี กฎหมายล้าสมัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ขาดความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น

4. การแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ จะต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง

อัญชลี กิจจานุวัฒน์ (วิรพล เจริญวิศาล. 2545 : 52; อ้างอิงจาก อัญชลี กิจจานุวัฒน์. 2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสาเหตุของปัญหาและแนวทางการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษาโดยสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม กลุ่มนักเรียน กลุ่มนักเรียนผู้รับผิดชอบ การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของสถานการศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬา ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของ

ปัญหาในระดับสำคัญมากที่สุดได้แก่ นักเรียนที่ไปดูการแข่งขันกีฬาในลักษณะยั่วๆ ก้าวร้าว ทำหาย ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน รองลงมาได้แก่นักกีฬาและนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันอยู่ในวัยคะนองพร้อมที่จะก่อการทะเลาะวิวาท และนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันไม่ เข้าใจกติกาหรือไม่พอใจผลการแข่งขันหรือมีเรื่องขัดแย้งกันอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งครูอาจารย์ผู้ควบคุมดูแลนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันไม่ห้ามปราม เมื่อนักเรียนของตนเชียร์กีฬาในลักษณะที่ยั่วๆ ก้าวร้าว ทำหาย

ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534 : 120-143) ได้ทำการศึกษาวิจัยลักษณะจิตสังคม เพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 13-23 ปี เป็นนักศึกษาชายในระดับ ปวช. ใน 3 สาขาวิชา คือ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า และช่างก่อสร้าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 250 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. นักศึกษาไม่เคยร่วมในการทะเลาะวิวาทเลยมีจำนวน 192 คน คือ 76.80% นักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงสุดคือ นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และนักศึกษามีลักษณะสองประการในบุคคลเดียวกัน คือ นักศึกษาที่มีอายุมากส่วนใหญ่อยู่ชั้นปีที่ 3 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และโดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาช่างก่อสร้าง

2. นักศึกษาชายที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทน้อยหรือไม่ทะเลาะเลยมีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทน้อยกว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาก และทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทนี้เป็นตัวทำนายที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมทะเลาะวิวาททั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มนักศึกษาวิชาช่างยนต์

3. ทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทมีความสัมพันธ์กับลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากเท่าไรจะมีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทน้อยลงเท่านั้น

4. นักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทน้อย นอกจากจะมีทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาทน้อยแล้ว ยังรับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษามากกว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ส่วนรับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวข้องกับลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยพบว่านักศึกษารับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษามากเท่าไรก็จะมีลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นเท่านั้น

5. ลักษณะการมุงอนาคตของนักศึกษาชาย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท การรับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม สุขภาพจิต และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นสูง มากกว่านักศึกษาที่มีการมุงอนาคตต่ำ ทั้งในนักศึกษารวมทั้งหมดและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม

6. จิตลักษณะทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักศึกษาชายได้มากกว่าลักษณะทางสังคม 2 ด้านร่วมกัน แต่เมื่อนำเอาตัวทำนายทั้ง 2 ชุด มาใช้ร่วมกันสามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด

ไว้นั้นปรากฏในนักศึกษา 3 ประเภท คือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักศึกษาช่างก่อสร้างและ นักศึกษาที่มีอายุน้อย ซึ่งแสดงว่าในนักศึกษาชาย 3 ประเภทนี้ จิตลักษณะและลักษณะทางสังคมในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการทะเลาะวิวาทมาก

เสนห์ เสถียรพงศ์ (โกเมศ กาบแก้ว. 2541 : 30; อ้างอิงจาก เสนห์ เสถียรพงศ์. 2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การก่อเหตุการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดาแตกต่างกัน มีผลต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทต่างกัน และทัศนคติต่อครอบครัวมี ผลค่อนข้างมากต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อโรงเรียน ครูอาจารย์ มีผลค่อนข้างมากต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิสิทธิ์ คลังสิน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากนักเรียน นักศึกษาที่มีประวัติการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนต่างสถาบัน จำนวน 106 คน ครูอาจารย์ฝ่ายปกครอง จำนวน 153 คน เจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนจำนวน 67 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน จำนวน 24 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า นักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษา มีอายุ 18-20ปี มากที่สุด จำนวนร้อยละ 52.8 กำลังศึกษาอยู่ระดับ ปวช.ปี 2 มากที่สุดร้อยละ 34 ศึกษาในสถานศึกษาเอกชน ร้อยละ 53.8 พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 73.6 มีประสบการณ์ก่อเหตุทะเลาะวิวาทมากกว่า 3 ครั้ง ร้อยละ 56.6 นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาและครูอาจารย์ฝ่ายปกครองเจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียน และเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการ สวัสดิภาพเด็กและเยาวชนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาในด้านการคบเพื่อน ได้แก่ ต้องการสร้างจุดเด่นในหมู่เพื่อน ต้องการแก้แค้นแทนเพื่อน และต้องการให้กลุ่มมีอิทธิพลและชื่อเสียงและในด้านคุณลักษณะของนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ความคึกคะนอง การสืบทอดต่อจากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท สรุปได้ว่า การทะเลาะวิวาทมีปัจจัยที่เกิดจาก ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ความมุงอนาคตของนักศึกษา ความกดดันที่เกิดจากการยั่วยุของผู้ตรงข้าม ทัศนคติที่ดีต่อการทะเลาะวิวาท การต้องการสร้างจุดเด่นในหมู่เพื่อน ต้องการชื่อเสียง และความคึกคะนอง สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้วัยรุ่นเกิดการทะเลาะวิวาท

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรอง

3.1 การคัดกรอง (Screening)

กรมสุขภาพจิต (2545ก : 8–10) ได้กล่าวถึง การคัดกรองว่าเป็นการพยายามหาโรคที่ยังหาไม่พบหรือหาปัจจัยเสี่ยงของโรคจากประชากรทั่วไป หรือผู้ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นปกติออกจากคนปกติ อาจทำได้โดยการซักประวัติการตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การทำหัตถการ และการใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบต่างๆ เป็นต้น

การตรวจคัดกรองโรค หมายถึง การตรวจค้นหาโรค หรือความผิดปกติต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ปรากฏให้เห็น โดยการตรวจโรคทางคลินิก การตรวจโรคทางห้องปฏิบัติการหรือการทดสอบอื่นๆ ทำให้สามารถแยกผู้ป่วยหรือผู้ที่มีสิ่งผิดปกติในร่างกายได้ การตรวจคัดกรองโรคอาจทำในประชากรทั้งหมด (Mass Screening) เลือกทำเฉพาะในกลุ่มที่มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง (Selective Screening) หรือการรวมการทดสอบหลายอันแล้วทำการตรวจคัดกรองโรคร่วมกัน (Multiple Screening) การตรวจคัดกรองโรคทำให้ทราบว่า กลุ่มประชาชนที่กำลังศึกษาอยู่มีโอกาสป่วยเป็นโรค ที่ต้องการศึกษาอยู่ มากน้อยเพียงใด

ธรรมชาติของการค้นหาโรคในประชากรซึ่งยังไม่มีอาการของโรคนั้น หมายความว่าอุบัติการณ์ของโรคนั้นค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจาก อายุ เพศ หรือลักษณะอื่นๆ การตรวจคัดกรองที่ดีจะต้องใช้เครื่องมือ หรือทักษะที่มีความไวสูง เพื่อที่จะได้ครอบคลุมผู้ป่วยทั้งหมดที่มีอยู่ และความจำเพาะสูงเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยที่มีผลบวกสูง ซึ่งต้องการตรวจเพื่อวินิจฉัยต่อ การตรวจคัดกรองโรคมีความสำคัญทางด้านสาธารณสุขไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการตรวจเพื่อวินิจฉัยโรค เป็นการตรวจ (Test) ที่ใช้คัดเอาผู้ที่ต่อไปจะเป็นโรคออกมา ตั้งแต่อาการของโรคนั้นยังไม่ปรากฏให้เห็น การตรวจคัดกรองโรคจึงเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะให้ การวินิจฉัยโรคได้ตั้งแต่ระยะแรก ดังนั้น ผู้ที่ผ่านการคัดกรอง อาจจะเปลี่ยนธรรมชาติของโรคนั้นๆ ได้ (เฉพาะบางโรค) อาจช่วยลดความรุนแรงของโรคลง ลดการป่วย ลดการตาย ลดการกระจายของโรคหรืออาจนำมา วางแผนในการป้องกันการเกิดโรคนั้นได้

3.2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือ มีการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนจากโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 5)

กรมวิชาการ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแนวทางใน

การปรับปรุงและพัฒนาตนเอง รวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

มัทธนา เฟิงนู และรังสรรค์ เฟิงนู (2546 : 1) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานในการทำงานที่ตรวจสอบได้

วิสรณ พลเสน (2547 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอนวิธีการเป็นกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ มีการประสานงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจน ทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีกิจกรรม เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการส่งเสริมและป้องกันแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย

กรมสุขภาพจิต (2544 : 8-26) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูล นักเรียนที่ครอบคลุม ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญคือ

1.1 ระเบียนสะสม

1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ หรือ อาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนได้)

1.3 วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาจากแฟ้มผลงาน บันทึกสุขภาพ เป็นต้น

2. การส่งเสริมนักเรียน

เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

3. การคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544 :13) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อจัดนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน

วิสรณ พลเสน (2547 : 35) ได้ให้ความหมายของการคัดกรองนักเรียนว่าเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี

นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2544 : 16 -18) กล่าวถึง ข้อมูลที่ควรนำมาใช้พิจารณาเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน มีดังนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน ประเด็นการพิจารณาคือ

1.1.1 ผลการเรียนที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน

1.1.2 ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน

1.1.3 ความสามารถในการเรียน

1.1.4 ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาและการเข้าชั้นเรียน

1.2 ด้านความสามารถพิเศษ

1.2.1 แสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี

1.2.2 ความถนัด ความสนใจ และผลงานที่ผ่านมา

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกายเช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น

2.1.2 โรคประจำตัว

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง

2.1.4 ความสะอาดของร่างกาย

2.2 ด้านจิตใจและพฤติกรรม

2.2.1 สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือซึมเศร้า

2.2.2 ความประพฤติ การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2.2.3 มีผลกระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น

2.2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.1.1 ลักษณะของผู้หารายได้ให้ครอบครัว

3.1.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3.1.3 ความเพียงพอกับรายรับรายจ่าย

3.1.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้มาใช้จ่ายในโรงเรียน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

3.2.1 ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง

3.2.2 ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่น หรือใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเศร้า หรือเหม่อลอย แสดงออกถึงอาการไม่อยากกลับบ้านลักษณะของผู้หารายได้ให้ครอบครัว

4. ด้านพฤติกรรมอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม พฤติกรรมอื่นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของนักเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

5. การป้องกันและแก้ไขปัญห

การป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ

5.1 ให้คำปรึกษาเบื้องต้น

5.2 การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห

6. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น บางกรณีที่มีปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใด คนหนึ่ง ความยุ่งยากของปัญหอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

สรุปได้ว่า การคัดกรอง คือ การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน แล้วมาจัดกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนจะต้องให้การช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบคัดกรอง (อโนทัย แทนสวัสดิ์. 2546 : 17)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างโดยทั่วไปผู้สร้างจะมีจุดมุ่งหมายในการเลือก สร้างแบบทดสอบบุคลิกภาพ เพื่อวัดอะไรบางอย่าง เช่น ความเครียด ความก้าวร้าว เป็นต้น แต่บางท่านเลือกคุณสมบัติหลายๆอย่างเพื่อจุดประสงค์ในการพยากรณ์พฤติกรรม เช่น จะเป็นแพทย์ควรมีบุคลิกภาพด้านใด จะเป็นตำรวจควรมีบุคลิกภาพด้านใด การสร้างเครื่องมือเพื่อวัดบุคลิกภาพจึงต้องระมัดระวัง

2. ศึกษานิยามและทฤษฎี เอกสารและแบบทดสอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่ต้องการวัด ควรศึกษาอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความชัดเจนในนิยาม และลักษณะของพฤติกรรมนั้นๆ

3. เขียนนิยามสิ่งที่ต้องการศึกษาใหม่ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องตามนั้น นิยามอาจไม่เหมือนเก่าก็ได้ แต่ต้องมีเหตุผลสนับสนุนแนวคิดนั้น

4. เลือกรูปแบบการเขียนข้อสอบที่จะวัดสิ่งที่ต้องการ รูปแบบมีหลายชนิด เช่น ประเภทข้อความเดี่ยว ประเภทข้อความคู่ ประเภทสถานการณ์ ประเภทภาพ ฯลฯ นอกจากนี้การให้ตอบมีหลายรูปแบบอาจเป็นถูก-ผิด, เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

5. เขียนข้อสอบตามนิยามพฤติกรรมแต่ละด้านเพื่อจะวัดลักษณะนิสัยที่จะเกิดจากพฤติกรรมนั้นๆ

6. ตรวจสอบคุณภาพขั้นต้นเป็นการตรวจสอบเพื่อพิจารณาความถูกต้องในขั้นแรกทางด้านนิยาม ด้านภาษา ด้านรูปแบบ ขั้นตอนนี้ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน

7. ทดลองครั้งที่ 1 เพื่อหาคุณภาพเบื้องต้น เช่น ค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และลักษณะอื่นๆเพื่อมาแก้ไขอีกครั้ง

8. คัดเลือกและปรับปรุง จากผลการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 เลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการแล้วทำเป็นชุดใหม่หรืออาจเขียนเพิ่มเติม

9. ทดลองครั้งที่ 2 ครั้งนี้เป็นการคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพแล้วมาทดลองกลุ่มตัวอย่างควรมากขึ้นเป็นตัวแทนของประชากรจริงๆ วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกอีกครั้งเพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง หรือค่าอื่นๆ ถ้าข้อคำถามมีคุณภาพสูงก็สามารถนำไปใช้ได้ ถ้าคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์จำเป็นต้องแก้ไขอีกครั้ง ดังนั้นการทดสอบคุณภาพให้ได้คุณภาพที่สมบูรณ์อาจต้องทดลองมากกว่า 2 ครั้งก็ได้

10. สร้างเกณฑ์ปกติ (Norm) เกณฑ์ปกติหมายถึง ข้อเท็จจริงที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้อย่างชัดเจนและเป็นคะแนนตัวที่จะบอกระดับของพฤติกรรมของแต่ละคนว่า จะเป็นคนลักษณะใดเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากร

จากข้อเสนอแนะของ กุญชรีย์ คำชาย (2542 : 121-122) ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่รัดกุมและชัดเจน ดึงได้ให้ข้อเสนอแนะการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. การกำหนดเนื้อเรื่อง

- 1.1 ถามในสิ่งที่จำเป็นและต้องการนำมาใช้ประโยชน์
- 1.2 ผู้ตอบต้องมีความรู้หรือข้อมูลในเรื่องที่จะถาม
- 1.3 สิ่งที่จะถามทั้งหมดต้องครอบคลุมจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. ถ้อยคำที่ใช้ในการตั้งคำถาม

- 2.1 ตั้งคำถามชัดเจนต้องแน่ใจว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจตรงกับความต้องการที่จะถาม
- 2.2 เขียนคำถามให้ง่ายที่สุด ตัดคำฟุ่มเฟือยออก ไม่ควรใช้สำนวนที่ไม่จำเป็น ไม่ใช้ศัพท์เทคนิคที่คนบางกลุ่มเข้าใจ ไม่ใช่คำที่มีความหมายคลุมเครือและไม่เขียนคำถามเป็นประโยคยาวๆ มีผู้แนะนำว่าในหนึ่งประโยคไม่ควรเกิน 20 คำ

2.3 หากคำถามนั้นมีเงื่อนไข ให้เขียนคำถามโดยใส่ส่วนที่เป็นเงื่อนไขก่อนส่วนที่เป็นคำถาม เช่น หากคุณสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ คุณจะเลือกเรียนที่สถาบันราชภัฏหรือไม่ จะเหมาะกว่าถ้าใช่ คุณจะเลือกเรียนที่สถาบันราชภัฏหรือไม่ หากคุณสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ทั้งนี้เพราะการอ่านคำถามก่อนจะทำให้ผู้อ่านตัดสินใจตอบโดยลืมนู่นไขสำคัญ

2.4 ไม่ใช่คำถามซ้อนคำถามในประโยคเดียวกัน ในที่นี้หมายถึงการตั้งคำถามสองคำถามในประโยคเดียวกัน เช่น คนนอนดึกและตื่นสายเป็นประจำหรือไม่ คนเราอาจนอนดึกและตื่นเช้าได้ หรือนอนหัวค่ำและตื่นสายได้ ดังนั้นการตอบว่า ใช่ จึงอาจเป็นการตอบเฉพาะ การนอนหรือตื่นอย่างใดอย่างหนึ่งมิใช่ทั้ง 2 อย่าง

2.5 ให้พิจารณาว่าหากต้องการจะได้คำตอบที่ต้องการควรใช้คำถามตรงหรือคำถามอ้อม

3. รูปแบบคำตอบ

ดังได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น คำถามสามารถเป็นปลายเปิด-ปิด ดังนั้น การเลือกแบบคำตอบต้องให้สอดคล้องกับคำถาม ดังนี้

3.1 เมื่อคำถามต้องการให้ตอบอย่างเสรี หรือเป็นคำถามปลายเปิด รูปแบบที่ต้องการคือการมีช่องว่างหรือเนื้อที่สำหรับเติมความเห็นลงไปเป็นประโยคหรือในกรณีที่ซับซ้อนอาจเขียนในรูปแบบเรียงความได้

3.2 ในกรณีที่คำถามเป็นการสำรวจข้อเท็จจริง แบบคำตอบที่ต้องการจะเป็นแบบกำหนดตัวเลือก 2 ตัวเลือก เช่น ใช่-ไม่ใช่, จริง-ไม่จริง

4. การเรียงลำดับคำถาม

4.1 คำถามในส่วนแรกจะเป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังและประสบการณ์ทางสังคมของผู้ตอบคำถาม ในส่วนที่ 2 จึงจะเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นที่ต้องการทราบ

4.2 ให้เรียงคำถามตามลำดับความคิดอย่างสมเหตุสมผล

4.3 ให้เรียงคำถามโดยคำนึงถึงความสนใจและความกระตือรือร้นของผู้ตอบ

3.4 ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี (สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์. 2545 : 30-31)

แบบทดสอบมีอยู่มากมายด้วยกัน ผู้ใช้จึงควรใช้วิจารณญาณในการคัดเลือกว่าแบบทดสอบใดที่เหมาะสมมีคุณค่าควรแก่การนำไปใช้ ในที่นี้กล่าวถึงเกณฑ์กว้างๆ ในการพิจารณา 2 ประการ คือ เกณฑ์การออกแบบ (Design Properties) และเกณฑ์ของมาตรวัด (Psychometric Properties)

เกณฑ์การออกแบบ (Design Properties)

1. แบบทดสอบนั้น ควรมีการกล่าวถึงจุดประสงค์การวัดที่แน่ชัด
2. มีเนื้อหาการวัดที่เฉพาะเจาะจงและเป็นมาตรฐาน
3. มีขั้นตอนการสอบที่เป็นมาตรฐาน
4. มีกฎเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอนและเป็นมาตรฐาน

เกณฑ์ของมาตรวัด (Psychometric Properties)

แบบวัดที่ควรจะออกแบบให้มีความถูกต้องแน่นอน ซึ่งก็คือ สิ่งที่แบบทดสอบควรมีลักษณะของแบบทดสอบที่ครบเกณฑ์การวัด ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. มีความเที่ยง (Reliability) คือ ความคงที่ในการวัด
2. มีความตรง (Validity) คือ มีคุณสมบัติวัดได้ตรงตามความต้องการที่จะวัด
3. มีการวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item Analysis) ของแบบทดสอบที่นำมาปรับปรุง และคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมไปใช้ต่อไป

3.5 เกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการประเมินผลแบบคัดกรอง (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 9-10)

1. ความตรง (Validity) หมายถึง การที่แบบคัดกรองสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใดโดยทั่วไปแบบคัดกรองควรจะบอกได้ว่าบุคคลที่ได้ทำการทดสอบนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร

1.1 ความไวของการทดสอบ (Sensitivity) หมายถึง ความสามารถของแบบคัดกรองในการที่จะตรวจแยกแยะพฤติกรรมได้ถูกต้อง

1.2 ความจำเพาะของการทดสอบ (Specificity) หมายถึง ความสามารถของแบบคัดกรองในการที่จะตรวจแยกแยะพฤติกรรมที่ไม่ใช่ได้ถูกต้อง

2. ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง ความสามารถของแบบคัดกรองในการที่จะวัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำๆ แล้วได้ผลคล้ายคลึงกัน ถ้าผลยิ่งใกล้เคียงกันมาก ก็แสดงว่าแบบทดสอบนั้นยังมีความเที่ยงสูง ความเที่ยงขึ้นอยู่กับความผันแปรกับผู้รับการทดสอบ ความผันแปรของผู้ทดสอบ และความผันแปรอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ค่าพยากรณ์ (Predictive Value) แบบคัดกรองที่นำมาใช้ครั้งแรก หรือนำมาประยุกต์ใช้ครั้งแรกในสถานการณ์ใหม่จะต้องนำมาประเมินดูค่าพยากรณ์ว่าสูงหรือต่ำ

ค่าพยากรณ์บวก (Predictive Value Positive) แสดงถึงโอกาสของบุคคลที่มีผลการทดสอบเป็นบวก ค่าพยากรณ์ลบ (Predictive Value Negative) แสดงถึงโอกาสของบุคคลที่มีผลการทดสอบเป็นลบจะไม่มีพฤติกรรมเท่าใด

4. ตัววัดมาตรฐาน (The Gold Standard) การประเมินความถูกต้องของแบบทดสอบนั้นให้พิจารณาจากความสัมพันธ์ของการทดสอบกับพฤติกรรมที่เป็นจริงหรือไม่ ถ้าการทดสอบใดที่ให้ผลถูกต้องใกล้เคียงความจริงมากที่สุด จะถือว่าการทดสอบนั้นเป็นตัววัดมาตรฐาน (Gold Standard)

3.6 เกณฑ์ปกติ (Norm)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2531 : 313-317) กล่าวว่า เกณฑ์ปกติ หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้อย่างดีแล้ว และเป็นคะแนนตัวที่จะบอกระดับความสามารถของผู้สอบว่าอยู่ระดับใดของกลุ่มประชากร แต่ในทางปฏิบัติประชากรที่นิยามไว้อย่างดี (Well Defined Population) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดีของประชากรนั่นเอง แต่ต้องมีจำนวนมากพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรได้ ไม่เช่นนั้นจะทำให้เกณฑ์ปกติเชื่อมั่นไม่ได้ การสร้างเกณฑ์ปกติจึงขึ้นอยู่กับเกณฑ์ 3 ประการ

1. ความเป็นตัวแทนที่ดี การสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรที่นิยามทำได้หลายวิธี เช่น สุ่มแบบธรรมดา สุ่มแบบแบ่งชั้น สุ่มแบบเป็นระบบ เป็นต้น เลือกสุ่มตามความเหมาะสมโดยพิจารณาประชากรเป็นสำคัญ

2. มีความเที่ยงตรง หมายถึงการนำคะแนนดิบไปเทียบกับเกณฑ์ปกติที่ทำไว้แล้วสามารถแปลความหมายได้ตรงกับความเป็นจริง

3. มีความทันสมัย เกณฑ์ปกตินั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของประชากรกลุ่มนั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ปกติควรจะเปลี่ยนทุก ๆ 5 ปี

3.7 ชนิดของเกณฑ์ปกติ (สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์. 2545 : 32-33)

เกณฑ์ปกติสามารถแบ่งได้ตามลักษณะของประชากรและตามลักษณะการใช้สถิติเปรียบเทียบ การแบ่งตามลักษณะของประชากร แบ่งได้ดังนี้

1. เกณฑ์ปกติระดับชาติ (National Norm) การสร้างเกณฑ์ปกติระดับชาตินั้นใช้ประชากรที่นิยามไว้มากมายทั่วประเทศ เช่นการหาเกณฑ์ปกติของวิชาเลขคณิตระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4ระดับชาติก็ต้องสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4ทั่วประเทศ

2. เกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norm) เป็นการสร้างเกณฑ์ที่มีขนาดเล็กลงมา เช่น ระดับจังหวัดหรือระดับอำเภอ การสร้างเกณฑ์ระดับนี้ค่าใช้จ่ายจะน้อยลง และเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบคะแนนผู้สอบกับคนทั้งจังหวัดหรืออำเภอได้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ

ของเด็กคนหนึ่งกับคนทั้งจังหวัดหรืออำเภอ ว่าเด็กคนนี้อยู่ในระดับใด เก่งหรืออ่อนกว่าคนอื่นเพียงใด เพื่อที่จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขได้

3. เกณฑ์ปกติของโรงเรียน (School Norm) โรงเรียนบางแห่งมีขนาดใหญ่ นักเรียนแต่ละชั้นมาก เวลาสร้างข้อสอบแต่ละวิชาแต่ละระดับชั้นได้ดีมีมาตรฐาน แล้วจะสร้างเกณฑ์ปกติของโรงเรียนตนเองก็ได้

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมและการทะเลาะวิวาท

4.1 วิธีการที่ใช้ในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง

4.1.1 การให้คำปรึกษารายบุคคล

คือ กระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา กับผู้มารับคำปรึกษาซึ่งต้องการความช่วยเหลือไม่ว่าจะด้านเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น (วัชร ทรัพย์มี. 2546 : 5)

4.1.2 การให้คำปรึกษารายกลุ่ม

คือ กระบวนการของความสัมพันธระหว่างบุคคลอันประกอบไปด้วยผู้ให้คำปรึกษา และกลุ่มสมาชิกซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกสำรวจตัวเองในบรรยากาศที่มีการยอมรับ การไว้วางใจกัน ซึ่งนำไปสู่สภาวะที่สมาชิกจะแก้ไขและปรับปรุงทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง (นันทนา วงษ์อินทร์. 2546 : 1; อ้างอิงจาก Hansen; Warner; & Smith. 1976 : 46)

4.1.3 การปรับพฤติกรรม

คือ การประยุกต์หลักพฤติกรรมโดยใช้เทคนิค หรือวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายวิธีมาประสานกัน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างสรรค์ และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (เย็นจิตร ชวนะวิบูลยงกูร. 2547 : 11; อ้างอิงจาก ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 14) ซึ่งเทคนิคในการปรับพฤติกรรมมีหลายวิธี ดังนี้ คือ

1. การปรับสินไหม คือ วิธีลดความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการนำอินทรีย์ที่พึงพอใจ หรือเสริมแรงทางบวกออกไปจำนวนหนึ่งตามที่กำหนด หลังจากอินทรีย์แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และผลจากการนำสิ่งที่อินทรีย์พึงพอใจออกไปจำนวนหนึ่งตามที่กำหนด ทำให้ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลง

2. การควบคุมตน คือ วิธีที่พึงประสงค์ที่สุดของการปรับพฤติกรรม เพราะหากว่าผู้รับการปรับพฤติกรรมที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วรู้จักการควบคุมตนเอง สามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้เงื่อนไขผลกระทบ ก็จะช่วยให้เขาสามารถแสดงพฤติกรรมหรือมีการกระทำที่เหมาะสม ทั้งยังตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมต่างๆของเขา และ ผู้รับการปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเขาได้รับการปรับแล้ว สามารถรู้จักควบคุมตนเอง ความจำเป็นที่ต้องอาศัยผู้ปรับพฤติกรรมต่อไปอีกก็จะยุติลง (วันวิสา พงษ์ผล. 2546 : 11; อ้างอิงจาก ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 111)

3. การเสริมแรงแบบดีอาร์เอคือวิธีการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยการเพิ่มพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง เพื่อทดแทนพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยผู้ปรับพฤติกรรมดำเนินการดังนี้ ถ้าพฤติกรรมที่เป็นเกิดขึ้นผู้ปรับพฤติกรรมจะใช้เทคนิคการหยุดยั้ง และเมื่อใดที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นผู้ปรับพฤติกรรมจะให้การเสริมแรงทันที (เย็นจิตร ชวนะวิบูลยางกูร. 2547 : 16)

4.1.4 กิจกรรมกลุ่ม

คือ วิธีการหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรงก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง โดยมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ (นิธิวรรณ เชาว์นิธิ. 2546 : 30)

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ชี้แจงเรื่องที่จะทำกิจกรรม โดยชี้แจง หัวข้อ วัตถุประสงค์ กติกากฎเกณฑ์ และรายละเอียดของขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วม

ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้วางโปรแกรม เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง สามารถวิเคราะห์กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ กิจกรรมที่ใช้ได้แก่ เกม บทบาทสมมติ กรณี ตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายผลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม โดยให้นักเรียนมีโอกาสดูความรู้สึกและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และสรุปประเมินผลที่ได้จากการทำกิจกรรม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกัน ลดพฤติกรรม การทะเลาะวิวาท ซึ่งมีหลายรูปแบบ ผู้วิจัยได้เลือกการจัดกิจกรรมกลุ่มและการปรับพฤติกรรม

แบบการให้แรงเสริมทางสังคมที่มีแนวทางการสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาท

เบรีและไอตาวา (วันวิสา พงษ์ผล. 2546 : 10; อ้างอิงจาก Bailey; & Itawa. 1973 : 893-894) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้รางวัลกับการปรับสินไหม เพื่อลดพฤติกรรมก่อความวุ่นวายในชั้นเรียน ซึ่งวิเคราะห์ทั้งทางด้านตัวครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กประถมศึกษา จำนวน 15 คน อายุเฉลี่ย 10 ปี ซึ่งมีระดับสติปัญญาประมาณ 70 พบว่า ทั้งสองวิธีสามารถลดพฤติกรรมก่อความวุ่นวายในชั้นเรียนได้ไม่แตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ในด้านตัวครู พบว่า การให้รางวัลสามารถลดพฤติกรรมได้ดีกว่าเล็กน้อย โดยครูใช้คำพูดไพเราะขณะที่ครูให้รางวัล และจากผลการวิจัย พบว่าการใช้การปรับสินไหมนั้นสามารถนำไปใช้ในการปรับพฤติกรรมเพื่อทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลงได้

เบอร์นาร์ด และคนอื่นๆ (สมฤทธิ์ แก้วพูลศรี. 2534 : 25; อ้างอิงจาก Barnard; et al. 1977 : 49-59) ได้ศึกษาการใช้เบี้ยอรรถกร (Token Economy) ร่วมกับการปรับสินไหม (Response Cost) ในการลดพฤติกรรมผลักหรือด้นรถเข็นรถสินค้าที่ไม่เหมาะสม และการร้องไห้เมื่อไม่ได้ซื้อ สิ่งของที่ต้องการ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชาย 3 คน อายุเฉลี่ย 5 ปี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีเส้นฐานหลายพฤติกรรม ซึ่งจะเริ่มให้เงื่อนไขการทดลองกับพฤติกรรมการผลักและเข็นรถจ่ายของไม่เหมาะสม โดยได้รับเบี้ยอรรถกรเป็นคะแนน และคะแนนนี้สามารถที่จะนำไปแลกสินค้าต่างๆได้ และเมื่อใดที่ผู้เข้ารับการทดลองการร้องไห้ เมื่อไม่ได้ซื้อสินค้าที่เด็กต้องการ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คนมีพฤติกรรมการผลักและเข็นรถจ่ายของเหมาะสมเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมร้องไห้เมื่อไม่ได้ซื้อสินค้าที่ตนเองต้องการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แคมป์ และคนอื่นๆ (สุพล ชัดเชื้อ. 2535 : 3; อ้างอิงจาก Camp; et al. 1977 : 36) ทดลองให้เด็กชายในชั้นเรียนระดับสมองที่มีความก้าวร้าวสูง 6 คน ฝึกควบคุมตนเอง ทั้งนี้โดยยึดตามแนวคิดพื้นฐานว่า เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำและใช้ เหตุผล เช่น เด็กปกติหากเด็กมีโอกาสได้ฝึกพูด ก็จะช่วยให้เด็กมองเห็นวิธีแก้ปัญหาอย่างชัดเจน และระงับความก้าวร้าวลงได้ จากการติดตามผลการฝึกนี้ ปรากฏว่า เด็กที่เคยมีพฤติกรรม ก้าวร้าวสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้

โรวิทซ์ ชารัน และสไตน์เบิร์ก (สมศักดิ์ นาคนาม. 2545 : 32; อ้างอิงจาก Rowitz; Sharan; & Steinberg. 1980 : 99-104) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือกันต่อความร่วมมือ โดยศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเกรด 3-7 จำนวน 243 คน ที่เรียนแบบร่วมมือกันเปรียบเทียบกับ นักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนทั้งชั้น จำนวน 150 คน โดยให้เล่นเกม โต มิ โน ของแมดเสน (Madsen) เพื่อวัดพฤติกรรมการจัดสรรรางวัลแก่ตนเองและผู้อื่น ในลักษณะเสียสละโดยให้เลือก

ว่าจะทำกิจกรรมโดยลำพัง หรือร่วมกับผู้อื่นพบว่า นักเรียนทดลองกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการร่วมมือมากกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งในการจัดสรรรางวัลและเลือกทำกิจกรรม

พรทิพย์ ทรัพย์สิน (2532 : 73-74) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมทำให้พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

พัชรินทร์ เปรมสมาน (2538 : 68-70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจันทร์ใน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงจำนวน 16 คน ที่ได้มาจากแบบประเมินพฤติกรรมก้าวร้าว

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมกระทำความผิด มีหลายวิธีไม่ว่าจะการทำกิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษารายบุคคลหรือกลุ่ม การปรับพฤติกรรม ซึ่งวิธีเหล่านี้สามารถลดพฤติกรรมกระทำความผิดได้

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มที่มีแนวทางการสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

5.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

เคมปี (Kemp. 1965 : 6-7) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการกลุ่มที่ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อการแก้ปัญหาหรือเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดหมายแน่นอน

คาร์ไรท์ และซานเดอร์ (นิธิวรรณ เชาว์นิธิ. 2546 : 48; อ้างอิงจาก Carwright; & Zarnider. 1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาวิธีการต่างๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน และยังเป็นการฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์หรือการประชุมต่างๆ

โอห์เซน (สมศักดิ์ นาคนาม. 2545 : 32; อ้างอิงจาก Ohlsen. 1970 : 6-7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม เป็น 2 ประการดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้นำเป็นผู้ให้รายละเอียดต่างๆ แก่สมาชิกกลุ่มเพื่อให้สมาชิกบรรลุถึงความมุ่งหมายต่างๆของกลุ่ม โดยทั่วไปผู้นำกลุ่มประเภทนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และสังคม แล้วส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลที่ได้รับอภิปรายเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉินิเทศ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดในชั่วโมงเป็นต้น ครูเป็นผู้นำดำเนินการวางแผนให้กับสมาชิก เป็นต้น

2. กิจกรรมกลุ่มต่างๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการ คือ ได้วางแผนร่วมกัน จัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่างๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

ทิตนา แคมณี (2522 : 1) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เป็นวิทยาการที่ว่า ด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มคนและกระบวนการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยายามศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึงการนำประสบการณ์ มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สมาชิกต้องการและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม ผู้นำจะสามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อเขาได้เรียนรู้วิธีการจะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ระหว่างสมาชิกแต่ละคน โดยวิธีการดังกล่าวนี้ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในบุคคลทุกคนและกลุ่มก็จะดำเนินการไป ด้วยความสำเร็จ

ประนอม เดชชัย (2531 : 100-101) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ ดำเนินโดยกลุ่มทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยฝึกประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนให้ พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคมฝึกให้ผู้เรียน ยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

สุพจี เหล่าพานิช (2541 : 46) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการหนึ่งนำไปใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้กิจกรรมต่างๆ จัด ให้กลุ่มคนที่มีจุดประสงค์ในการพัฒนาร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม วางแผนงานและกลุ่มตามจุดประสงค์ที่วางไว้

ชัยญา บัวประเสริฐ (2546 : 9) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอา ประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการของสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม ประสบการณ์ของกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาใน ส่วนบุคคลและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายนอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่ม ยังจะต้องเกี่ยวข้องกับการรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึงความ เข้าใจดังกล่าวในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละ ครั้งด้วย

นรารัตน์ กิจเจริญ (2547 : 11) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการปฏิสัมพันธ์มีการร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับการพัฒนาทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคลมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง

5.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เบนเนทท์ (ชัยญา บัวประเสริฐ. 2546 : 9-10; อ้างอิงจาก Bennett. 1963 : 8-9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเช่น การปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้ามาใหม่ การศึกษากลุ่มเรื่องชีวิตการทำงาน และปัญหาการปรับตัวต่ออาชีพ การได้มีโอกาสศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่ม จะช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้

2. ก่อให้เกิดการบำบัดรักษาจากการที่ได้มีโอกาสปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ทำให้เข้าใจและได้ข้อคิดในปัญหาต่างๆ ของบุคคลมากขึ้น รวมทั้งศึกษาปัญหาที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อบอุ่นผ่อนคลายและนำมาปรับปรุงบุคลิกภาพและวิถีทางชีวิตของตน กลุ่มเปิดโอกาสให้บุคคลวินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. ช่วยให้ผู้บุคคลบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะนำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ช่วยให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลัง และลักษณะต่างๆ ไปของปัญหา

บัทตัน (ชัยญา บัวประเสริฐ. 2546 : 10; อ้างอิงจาก Button. 1974 : 1-2) ยังกล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และช่วยบุคคลแต่ละคนให้ทำงานสู่จุดหมาย

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 137-145) กล่าวถึงความมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยชี้แจงว่าตนเป็นคนอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้ดีเท่าที่ควร หรือบางครั้งก็เข้าใจตนเองผิดพลาดได้ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้กิจกรรมกลุ่มอาจช่วยให้มนุษย์โดยเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจคนอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันขอสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือ ซึ่งถ้าหากความร่วมมือที่ดีจะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ประนอม เดชชัย (2531 : 101-102) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนได้ดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร เมื่อเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่มโดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันยอมทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดี ทราบถึงข้อดีและข้อเสียทั้งของตนเองและคนอื่น อันเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกัน ตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงานหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ประสบการณ์ที่จะจัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นการฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึกอดทน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมต่อไป

5.3 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

ผกา บุญเรือง (2525 : 101) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ คือ การปูพื้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน หรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

2. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนได้ ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ในภายหลัง

3. ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์คือการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ผู้ดำเนินการจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกัน จนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป เมื่อผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ผู้ดำเนินการจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไป ถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง เสร็จแล้วผู้ดำเนินการและผู้เรียนช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 43-44) ได้เสนอขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. ขั้นนำ ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกาคำสั่งต่างๆ การมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาทบทวนและซักถามความเข้าใจด้วย

2. ขั้นกิจกรรม ได้แก่ การดำเนินบทบาทและหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายตามกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงาน และการแสดงออก

3. ขั้นอภิปราย ได้มีการซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และการเสนอแนววิธีการต่างๆ

4. ขั้นสรุปและการนำไปใช้ ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์และความคิดเห็น ใน 2 ลักษณะ คือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางเสนอหลายๆด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

5.4 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

อ็อตตาเวย์ (นิธิวรรณ เชาว์นิธิ. 2546 : 11; อ้างอิงจาก Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง

ดังนั้นกลุ่มจึงควรมีขนาดอย่างมาก 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-12 คน จึงทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด

วัตสัน และแฮร์ (นิธิวรรณ เชาว์นิธิ. 2546 : 11; อ้างอิงจาก Watsan; & Hair. 1973 : 135) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่นัก และควรมีจำนวน 5 คนเป็นอย่างน้อย แต่บางครั้งก็อาจกำหนดใหม่จำนวน 12-15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม ถ้ากลุ่มขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลงอาจทำให้กลุ่มแตกแยกง่ายขึ้น

เดิงตัน (ชัยญา บัวประเสริฐ. 2546 : 11; อ้างอิงจาก Dieghton. 1971 : 225) มีความเห็นว่าสมาชิกกลุ่มควรมีขนาดประมาณ 12-15 คนกลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าใหญ่กว่านี้ก็ไม่เหมาะ เพราะจะทำให้สมาชิกขาดโอกาสมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ชอร์ (Shaw.1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30คนขึ้นไปก็จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจแบ่งกลุ่มย่อยได้และมีความเห็นว่าการมีจำนวนสมาชิกมิใช่ปัญหาสำคัญ

คมเพชร นิตร์ศุภกุล (2530 : 26) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มนั้นเป็นปัจจัยที่ควรคำนึงถึง เราควรเข้าใจถึงธรรมชาติของการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้การปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน ในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่เกินไปทำให้สมาชิกทำงานซ้ำซ้อนกัน สมาชิกจะไม่ได้ใช้ทักษะที่มีอยู่ ขนาดของกลุ่มนั้นไม่ควรเกิน 15 คน

ชัยญา บัวประเสริฐ (2546 : 12) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มควรมีสมาชิกของกลุ่มตั้งแต่ 5-10 คน และมากที่สุดไม่ควรเกิน 15 คน จึงจะเหมาะสมที่สุด เพราะถ้าหากสมาชิกมากเกินไปกว่านี้จะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

นิธิวรรณ เชาว์นิธิ (2546 : 11) ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่มซึ่งจะทำให้มีการทำกิจกรรมที่เกิดผลดี ไม่ควรเกิน 20 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ทุกคน สมาชิกจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน และรับฟังปัญหาซึ่งกันและกันจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม รวมถึงการที่สมาชิกจะได้แสดงความสามารถของตนได้เต็มที่

สุวิภา ภาคย์อัฐ (2547 : 19) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้การทำกิจกรรมเกิดผลดี ควรมีขนาด 5-15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง มีงานทำในกลุ่ม มีโอกาสใช้ทักษะของตนอย่างทั่วถึงกัน และสามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น สถานการณ์และสาเหตุอื่น

จากการศึกษาขนาดของกลุ่มพบว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่ควรใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ควรมีสมาชิก 10-15 คน ซึ่งจะทำให้การแสดงออกทางความคิด การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นไปอย่างเต็มที่

5.5 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ทรอทเซอร์ (ซูชัย สมितिไกร. 2528 : 18-19; อ้างอิงจาก Trozer. 1977 : 37) ให้ความเห็นว่าในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้าร่วมกลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งไม่ควรต่ำกว่า 8 ครั้ง

สุวิภา ภาควัยอด (2547 : 20) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ระยะเวลา 50 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากน้อยเพียงใด

จากการศึกษาเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม ควรจัดครั้งละ 40-50 นาที และจัด 12 ครั้ง ในแต่ละสัปดาห์ควรจัดไม่เกิน 3 ครั้ง มิฉะนั้น อาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ใช้เวลา 4 สัปดาห์

5.6 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิตนา แชนณี (2522 : 201-202) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดหลักตามทฤษฎีกิจกรรมกลุ่มไว้หลายวิธี ดังนี้

1. เกม (Game) คือ การที่ผู้เรียนลงไปปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้กติกา ข้อบังคับที่กิจกรรมกำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดของตนเองและผู้อื่น ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและกิจกรรมนี้จะเกิดความสนุกสนานแก่ผู้เรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role - Playing) วิธีการนี้ มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่แตกต่างกันที่ เกมเป็นการกำหนดบทบาทของผู้เล่น แต่บทบาทสมมตินั้นให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นแล้วแสดงออกถึงธรรมชาติที่แท้จริง โดยขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นสำคัญ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการไตร่ตรอง วิเคราะห์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองอย่างถ่องแท้และช่วยให้เกิดบรรยากาศที่น่าสนใจในการเรียนรู้

3. กรณีตัวอย่าง (Case Study) คือ การนำกรณีหรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลงให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และการนำเอากรณีอื่นๆที่คล้ายชีวิตจริงมาใช้ สามารถทำให้การเรียนรู้มีลักษณะที่ใกล้เคียงความเป็นจริงและมีความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนเข้าร่วมในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาต่อกัน วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในความเป็นจริงผู้เรียนจะไม่กล้าแสดงออกมา เพราะเสี่ยงต่อสิ่งที่ตามมา

5.7 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

ชาร์ไรท์ (จวีวรรณ วัณนะจิตรพงษ์. 2537 :20 ; อ้างอิงจาก Charitier. 1974 : 60) กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านต่างๆ จึงเป็นการช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง นับตั้งแต่การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองอย่างเหมาะสม เข้าใจตนเอง และการที่บุคคลได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะช่วยพัฒนาทักษะด้านการฟัง เป็นการฝึกให้ผู้ฟังที่ดี กล้าแสดงออก กล้าแสดง ความคิดเห็น รู้จักการควบคุมอารมณ์ กล้าที่จะเปิดเผยตัวตนให้ผู้อื่นรับรู้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 2-5) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าในการพัฒนาการ กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มได้เป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทสนองความพึงพอใจของบุคคลได้แตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการเกิดขึ้น ดังนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม บุคคลจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคมและในขณะเดียวกัน จะได้เรียนรู้เรื่อง การควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย

1.3 การพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีการเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ในสังคมได้

1.4 คุณค่าทางอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน นอกจากจะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพแล้วยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะในขณะที่บุคคลได้มีโอกาสในการทำกิจกรรม กลุ่มนั้นอาจได้รับความรู้และทักษะบางประการ

2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนให้ได้รับเข้าใจอย่างดีในตัวสมาชิก

3. คุณค่าด้านการบำบัด ในการรวบรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี สำหรับบุคคลที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่มสามารถแก้ปัญหาได้ เช่น ปัญหาทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อสังคมบุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์แก่สังคม

5.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม นักเรียนเกรด 3,4 และ 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนอยู่ในชั้นเรียนปกติและนักเรียนซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ จำนวน 75 คน พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดวิส (นิธิวรรณ เชาว์นิธิ. 2546 : 21; อ้างอิงจาก Davis. 1988 : 326) ศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนคณิตศาสตร์หน่วยการแก้ปัญหาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 107 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

เดวีส์และโคเฮน (Davies; & Cohen. 1995 : Abstract) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการจัดกิจกรรม ที่พัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง การลดการใช้ยาเสพติด และการลดสัมพันธภาพที่ไม่ดีในนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงในระยะเวลาของโปรแกรม จะเป็นการให้ความรู้แก่นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ส่วนระยะที่สอง จะเน้นการลดการใช้ยาเสพติด และลดสัมพันธภาพที่ไม่ดี โดยใช้สถานการณ์จริงเข้ามา และระยะที่สาม ได้จัดกิจกรรมเพื่อลดความกดดันและการปรับตัวให้กับกลุ่มตัวอย่าง มีการฝึกการแก้ปัญหาเป็นทีม โดยมีเป้าหมายเพื่อขจัดความเครียดออกไป เมื่อประเมินผลโดยใช้ Barksdale Self-esteem พบว่า นักเรียนที่เข้าโครงการมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศราวดี ชันยา (พรทิพย์ ทรัพย์สิน. 2532 : 25; อ้างอิงจาก ศราวดี ชันยา. 2541 : 27) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีธรรมาศศิลาเพชรรังสรรค์ จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างได้มา โดยการสุ่มแบบง่าย กลุ่มละ 14 คน เพื่อเข้ากลุ่มรวม 12 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มมีความก้าวร้าวลดลงกว่าระยะก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .01

สุนารี เหล่าพานิช (พัชรินทร์ แก้วพาดิ. 2544 : 27; อ้างอิงจาก สุนารี เหล่าพานิช. 2538 : 24) ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการกระทำผิดของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี จำนวน 22 คน โดยเป็นกลุ่มทำผิด 2 ครั้ง 12 คน และ 10 คน นำมาเป็นกลุ่มทดลอง พบว่า เยาวชนกระทำผิดครอบครองเฮโรอีนเพื่อเสพและขาย มีทัศนคติต่อการกระทำผิดลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

อมรรณ แก้วผ่อง (2542 : 93-96) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 24 คน โดยการแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มๆละ 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้และสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม

6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (อัญชลี ดงเรืองศรี. 2545 : 23; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยม สุภาษิต. 2526 : 98-99) กล่าวถึงการเสริมแรงทางสังคม ดังนี้ การเสริมทางสังคม ได้แก่ การพูด ยกย่อง ชมเชย การให้ความสนใจ การแตะตัว การกอด การแสดงออกทางสีหน้า แรงเสริมทางสังคมนั้นจัดได้ว่าเป็นแรงเสริมประเภทที่ต้องวางเงื่อนไข และสามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แรงเสริมทางสังคมอาจแบ่งออกได้เป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นภาษาพูด และลักษณะที่เป็นภาษาท่าทาง ซึ่งถ้าให้การเสริมแรงทางสังคมผู้ใช้ต้องคำนึงเรื่องต่อไปนี้

1. ในกรณีภาษาพูด

1.1 ผู้ใช้จะต้องแสดงความจริงใจออกมาโดยที่ไม่ต้องพูดสิ่งที่ตนไม่ได้หมายถึง เช่น ครูเห็นนักเรียนวาดภาพ แล้วพูดว่า “ครูชอบภาพวาดของเธอมานะ” แต่สายตากลับมองไปทางอื่น ทำให้เด็กทราบว่าครูไม่ได้ชมจากใจจริง ซึ่งจะไม่เป็นผลดีและไม่เป็นการเสริมแรงด้วย

1.2 ใช้คำพูดในลักษณะที่เป็นส่วนตัว เช่น พูดว่า “ครูภูมิใจในตัวเธอมากที่เธอทำงานส่งครูทุกครั้ง” แทนที่จะพูดว่า “เธอทำงานส่งครูทุกครั้ง ดีมาก น่าเลื่อมใส”

1.3 ใช้คำพูดที่เจาะจงถึงพฤติกรรมมากกว่าบุคคล เพราะจะทำให้เด็กรู้ว่าตนได้รับการเสริมแรงเพราะอะไร “เธอทำงานส่งครูทุกครั้ง ดีมาก” แทนที่จะพูดว่า “เธอมีความรับผิดชอบดีมาก”

2. ในกรณีภาษาท่าทาง

2.1 ผู้แสดงต้องมีความจริงใจ ไม่ใช่หยิ่งแต่มีท่าทางแข็ง เป็นต้น

2.2 จะต้องทำสม่ำเสมอ และนอกจากนี้ท่าทางครูที่ใช้ในการเสริมแรง ก็จะต้องไม่นำมาใช้ในการลงโทษ เช่น การที่ครูยืมยืมรับพฤติกรรมของเด็ก ครูจะต้องไม่ให้การยืมนั้นไปเชื่อมโยงกับการลงโทษเด็ก เพราะจะทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้

6.2 หลักในการเสริมแรงทางสังคม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (อัญชลี ดงเรื่องศรี. 2545 : 23; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526 : 101-103) กล่าวถึงหลักในการเสริมแรงทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ต้องชมต่อหน้า
2. ต้องชมทันที
3. การชมนั้นต้องบอกว่าผู้ที่ถูกชมนั้นแสดงพฤติกรรมอะไรที่ดี โดยบอกให้ชัดเจน
4. การชมนั้นต้องบอกว่า ครูมีความรู้สึกที่ดีอย่างไรต่อการที่ผู้ที่ถูกชมแสดง พฤติกรรมที่ดีและการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นจะช่วยให้เขาดีขึ้น
5. หลังการถูกชม และหยุดชั่วขณะหนึ่งแล้วใช้การแสดงความชื่นชมทางสีหน้าเพื่อให้ผู้ถูกชมมีความรู้สึกอย่างไร ครูมีความรู้สึกอย่างไร
6. กระตุ้นให้ผู้ชมนั้น แสดงพฤติกรรมที่ดีนั้นเพิ่มมากขึ้น
7. จับมือหรือแตะตัวผู้ที่ถูกชมให้เขามีความรู้สึกว่าครูสนับสนุนเขา

6.3 ข้อดีของเทคนิคการเสริมแรงทางสังคม (อัญชลี ดงเรื่องศรี. 2545 : 27)

1. ตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องสร้าง ไม่ต้องจัดเตรียม และไม่ต้องไปหามาจากที่อื่น
2. ตัวเสริมแรงทางสังคม เป็นตัวเสริมแรงที่ทุกคนต้องการอยู่เรื่อยๆ จึงคงสภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นานกว่าตัวเสริมแรงปฐมภูมิ
3. ตัวเสริมแรงทางสังคม ใช้เวลาในการให้ตัวเสริมแรงน้อย และไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่รวมทั้งไม่รบกวนผู้อื่น จึงสามารถให้ตัวเสริมแรงได้ตลอดเวลา
4. ตัวเสริมแรงทางสังคม มีลักษณะตัวเสริมแรงแผ่ขยาย จึงสามารถใช้ร่วมกับตัวเสริมแรงอย่างอื่น เช่น อาหาร และสิ่งเสพติดอย่างอื่น เพื่อทำให้ตัวเสริมแรงทางสังคมมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งเมื่อถอดถอนออกไปก็ยังจะทำให้ตัวเสริมแรงทางสังคมมีสภาพเป็นตัวเสริมแรงและมี พฤติกรรมตลอดไป

6.4 ข้อควรระวังในการใช้เทคนิคการเสริมแรงทางสังคม (อัญชลี ดงเรืองศรี. 2545 : 27)

1. เทคนิคการเสริมแรงทางสังคม เป็นเทคนิคที่ใช้ตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไขไม่ใช้ตัวเสริมแรงธรรมชาติ ถ้าคนที่ไม่มีการเรียนรู้มาก่อนอาจจะไม่ทราบว่า ตัวเสริมแรงทางสังคมที่ให้เป็นตัวเสริมแรง

2. เมื่อให้ตัวเสริมแรงทางสังคม ผู้ให้ตัวเสริมแรงจะต้องสามารถทำให้ผู้รับตัวเสริมแรงรับรู้พฤติกรรมที่ทำคือ การให้การเสริมแรง ในบางกรณีแม้ว่าครูจะให้การเสริมแรงนักเรียนด้วย คำชม แต่นักเรียนอาจรับรู้คำพูดนั้นคือ การประชดประชัน จึงทำให้การเสริมแรงของครูไม่ได้ผล ดังนั้นถ้าจะใช้เทคนิคการเสริมแรงทางสังคมชมเชยนักเรียน ครูจะต้องใช้น้ำเสียง ทำทางต่างๆประกอบเพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าครูชมเชยจริงๆไม่ใช่การพูดประชดประชัน

6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางสังคม

6.6.1 งานวิจัยต่างประเทศ

บุลล์ (สมพร สุทัศนีย์. 2529 : 24; อ้างอิงจาก Buell. 1968 : 125) ศึกษาพัฒนาการทางสังคมควบคู่กับการเสริมแรงในการเล่นกลางแจ้งของเด็กวัยเรียน โดยการให้การเสริมแรงทางสังคมกับเด็กที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และการติดต่อกับทางสังคม และใช้เครื่องเล่นกลางแจ้งช่วยการเคลื่อนไหวและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมทางสังคมเพิ่มจาก 2% เป็น 70% เมื่อได้รับแรงเสริมทางสังคมที่เป็นการยิ้ม พูดคุยด้วย แสดงความสนใจ การยอมรับและการแสดงความชื่นชม

ฮาร์ด และคนอื่นๆ (นิตยา ชงัดเวช. 2541 : 11; อ้างอิงจาก Hart; et al. 1968 : 87) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนักเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง โดยใช้การเสริมแรงทางสังคม ผู้รับการทดลองเป็นเด็กหญิงอายุ 5 ขวบ ซึ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ปากร้ายและใช้คำพูดสบประมาท (Verbally Insulting) ผู้วิจัยแก้ไขให้เขามีพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้น โดยครูให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งให้ของเล่นตามที่เขาต้องการด้วยเมื่อเขาเล่นร่วมกับเพื่อน ในขณะที่เดียวกันครูไม่ให้ความสนใจเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้น

โอเอช และ แซลมอนสัน (นิตยา ชงัดเวช. 2541 : 11; อ้างอิงจาก Goetz; & Salmonson. 1972 : 94) ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการให้เด็กระบายสีต่างๆ ในกรอบภาพที่กำหนดให้ แล้วให้การเสริมแรง ทางสังคมเมื่อเด็กทำเสร็จ ผลการศึกษาพบว่า การเสริมแรงหลังจากที่เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นๆ สำเร็จ จะมีผลต่อความก้าวหน้าของความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า จำนวนของรูปที่เด็กระบายสี จะมีรูปแบบแปลกๆ และน่าสนใจมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

6.6.2 งานวิจัยในประเทศ

สมคิด สกุลสถาปัตย์ (นิตยา ชงัดเวช. 2541 : 25; อ้างอิงจาก สมคิด สกุลสถาปัตย์. 2526 : 61-62) ศึกษาผลการเสริมแรงสองแบบที่มีต่อการฝึกแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ฝึกโดยได้รับการเสริมแรงทางสังคมด้วยวาจาและท่าทาง กลุ่มที่ 2 ฝึกโดยได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรหรือสิ่งของ และกลุ่มที่ 3 ฝึกเพียงอย่างเดียวไม่ได้รับการเสริมแรง มีการฝึกการแก้ปัญหาทุกวัน วันละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 1 มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 นักเรียนกลุ่มที่ 2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มที่ 3 นักเรียนหญิงที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมและที่ได้รับเบี้ยอรรถกรมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ไม่ได้รับการเสริมแรงในกลุ่มที่ 3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกัน และมีปฏิกริยาร่วมระหว่างการเสริมแรงและเพศในการแก้ปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริลักษณ์ รักษาทรัพย์ (วันวิสา พงษ์ผล. 2546 : 97; อ้างอิงจาก ศิริลักษณ์ รักษาทรัพย์. 2534 : 19) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้หลักฟรีแมคกับการเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรักษาทรัพย์พิทยากร อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความถี่ของพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้หลักฟรีแมค และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเสริมแรงทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ภายหลังการใช้หลักฟรีแมคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ภายหลังการเสริมแรงทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภมาศ เพชรสมบัติ (อัญชลี ดงเรืองศรี. 2545 : 33; อ้างอิงจาก ศุภมาศ เพชรสมบัติ. 2540 : 82-84) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมต่ำ จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 8 คน ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 8 คน ใช้สถานการณ์จำลองควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมเพิ่มขึ้น

นิตยา ชงัดเวช (2541 : 26-28) ศึกษาผลของการใช้กรณีตัวอย่าง ควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม ที่มีต่อการดูแลตนเองของสตรีมีครรภ์แรกในระลอกก่อนคลอด ที่มีการดูแลตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 14 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่ม

อย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 7 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการใช้กรณีตัวอย่าง ควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับคำแนะนำตามปกติจากเจ้าหน้าที่ พบว่า สตรีมีครรภ์แรกที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม มีการดูแลตนเองสูงกว่าสตรีครรภ์แรกที่ได้รับคำแนะนำปกติจากเจ้าหน้าที่

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้การเสริมแรงทางสังคม สรุปได้ว่าการให้การเสริมแรงทางสังคม สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นได้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้การเสริมแรงทางสังคม

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

7.1 ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำหรือจัดการกับความต้องการ และสิ่งที่ท้าทายในชีวิตประจำวันได้สำเร็จ ทำให้สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ประเสริฐ ตันสกุล และคนอื่นๆ (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถและความชำนาญในการประเมิน และวิเคราะห์สถานการณ์เอื้อตัดสินใจเลือกทางแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างถูกต้อง

กรมสุขภาพจิต (2540 : 1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถอันประกอบไปด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ ในการที่จะจัดการกับปัญหารอบด้านในสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต

ก่าโลร์ตัน เย็นสุจริต (2540 : 69-79) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นคุณลักษณะ หรือ ความสามารถทางจิตวิทยาสังคม (Psychological Competence) เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการประมาณตน ควบคุมสถานการณ์ เป็นต้น

จิตรา ทองเกิด (2540 : 82) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถหรือสมรรถภาพที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จากการฝึกอบรมในเชิงความคิดและการกระทำจนเกิดความเคยชินที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาได้อย่างชาญฉลาด รวมทั้งการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กองสุศึกษา (2542 : 44) ได้สรุปทักษะของชีวิตว่า หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอด ประสบการณ์ด้วยการฝึกฝน อบรม

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุป ได้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับเรื่องราว สถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่ง ประกอบไปด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ

7.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (สรนันท สุพรรณรัตนรัฐ. 2546 : 8; อ้างอิงจาก WHO. 1997 : 2) กล่าวถึงทักษะชีวิตในแต่ละประเทศ แต่ละวัฒนธรรมว่าโดยธรรมชาติมีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ แต่จะมีพื้นฐานหรือทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) และถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพสุขภาพของเด็ก วัยรุ่นและเยาวชน ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลมีการตัดสินใจในการกระทำต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการประเมินทางเลือก และประเมินผลของการตัดสินใจเลือกทางนั้นๆ ถ้าวัยรุ่นสามารถตัดสินใจเลือกที่จะกระทำต่างๆ โดยมีการประเมินทางเลือกต่างๆ และสามารถพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากทางเลือกเหล่านั้นก่อนตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นๆ

2. การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นทักษะที่ช่วยเหลือบุคคลในการแก้ปัญหาต่างๆที่ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทางร่างกายและจิตใจได้

3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การที่บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้สามารถหาทางเลือกในการกระทำหรือไม่กระทำในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาซึ่งสามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการปรับตัวต่อการดำรงชีวิต

4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ(Critical Thinking)เป็นความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ มาแก้ไขปัญหาและสถานการณ์รอบตัว

5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นความสามารถในการแสดงออกโดยท่าทาง คำพูดในความรู้สึกนึกคิดของตน ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

6. การสร้างสัมพันธภาพ (Interpersonal Relationship)เป็นความสามารถของ การสร้างสัมพันธภาพ รักษาสัมพันธภาพ การยุติ โดยไม่มีผลเสียต่อมาภายหลัง

7. ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self – awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รับรู้และเข้าใจจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง และสามารถเข้าใจผู้อื่นโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถที่จะเข้าใจในความรู้สึกของตนเองและเห็นใจผู้อื่น ช่วยให้บุคคลยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพในสังคมและพัฒนาพฤติกรรม สนับสนุน ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าตนเอง

9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotions) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ รู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียด และรู้จักวิธีการควบคุมและผ่อนคลายความเครียดพร้อมทั้งแสดงออกถึงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนา หรือการสร้างทักษะชีวิต สามารถทำได้ในช่วงอายุเข้าสู่วัยรุ่นจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย เพราะเป็นช่วงของการพัฒนาการในหลายๆด้านไม่ว่าจะร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา ซึ่งในวัยนี้เหมาะที่จะสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

7.3 ความสำคัญของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 17) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะชีวิตว่าเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นดังต่อไปนี้

1. ความต้องการ/ความจำเป็นด้านเด็กและเยาวชน

โดยความเป็นจริงพบว่า วัยรุ่นจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ได้แก่ การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ การตั้งครมภ์ในวัยรุ่น การกระทำความผิด ดังนั้นการป้องกันหรือการแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ปัญหา การจัดการในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น มีการชี้แนวทางที่จะส่งเสริมเด็กและวัยรุ่นให้มีความสามารถในการจัดการกับความเครียด และความกดดันต่างๆ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง ปรับเปลี่ยนตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2. ความต้องการ/ความจำเป็นด้านสังคม

ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าทางสังคม โดยเฉพาะในเด็กและวัยรุ่น ผู้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นเด็กและวัยรุ่นจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมภายนอกและภายในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ความสามารถทางสังคมนวมไปถึงทักษะของการเข้ากับผู้อื่น ในการสื่อสาร การแก้ไขความขัดแย้ง ความสามารถนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นบริบทสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในวัยนี้ ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความราบรื่นและมั่นคงก็จะส่งผลให้เด็กและวัยรุ่นมองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในทางตรงกันข้ามหากมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแก่สังคม ด้วยเหตุนี้จึงควรส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กและวัยรุ่นเพื่อเสริมสร้างให้เกิดการปรับตัวที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ความต้องการ/ความจำเป็นด้านการศึกษา

กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ควรมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนสมัยก่อน ยิ่งในลักษณะของวัยรุ่น ซึ่งมีความต้องการความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่ออกคำสั่ง ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญกับเพื่อนจึงควรเน้นการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนซึ่งกันและกัน เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบคิดเอง แก้ไขปัญหาเอง และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันจะช่วยให้นักเรียนได้แบบอย่างเจตคติและทักษะต่างๆและที่สำคัญเป้าหมายในการสอนทักษะชีวิตจะเน้นการสร้างให้วัยรุ่นเกิดทัศนคติหรือการแลกเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ถูกต้องและสามารถผ่านเหตุการณ์ที่ยั่ววยไปได้ โดยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อโปรแกรมการศึกษาที่จะต้องสอนทักษะชีวิตเข้าไปด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในบุคคล

7.4 การสอนทักษะชีวิตในวัยรุ่น

วัยรุ่นในปัจจุบันอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท การต่อต้านสังคม การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน สื่อลามกอนาจาร การเบี่ยงเบนทางเพศ การพนัน การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยาเสพติด ฯลฯ ขณะเดียวกันก็มีปัญหาของความอบอุ่นในครอบครัว ดังนั้นในการพัฒนา วัยรุ่นในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นที่สถาบันการศึกษาต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่วัยรุ่น เพื่อมีความพร้อม กล้าที่จะเผชิญปัญหาสังคมอย่างเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัวต่อไปในอนาคตของวัยรุ่น ดังภาพประกอบ 4 (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ ศานติ์. 2540 : 84)

ที่มา : ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2540). การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด. หน้า 84.

7.5 แหล่งที่มาของทักษะชีวิตในวัยรุ่น

ความสามารถที่เป็นทักษะชีวิต เป็นสิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้นมากจากประสบการณ์และการฝึกฝน ซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนในสังคม โดยมีการปะทะหรือมีปฏิสัมพันธ์กับ พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน และผู้ใหญ่ในชุมชน ดังนั้นแหล่งที่มาของทักษะชีวิตวัยรุ่น อาจจำแนกเป็น 3 แหล่งใหญ่ๆ ดังนี้ คือ (ประเสริฐ ตันสกุล; และคนอื่นๆ. 2538 : 7)

1. บ้านหรือครอบครัว ได้มาจากการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลในครอบครัวและได้รับการถ่ายทอดหล่อหลอมมาจากการฟังนิทาน นิยาย ที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ได้แบบอย่างจากการสนทนา และปฏิบัติงานอาชีพปกติของผู้ใหญ่ ได้จากการช่วยทำงาน เช่น การทำงานบ้าน การเลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

2. ชุมชน ได้จากการร่วมกิจกรรมในชุมชน ความคิดและแบบอย่างจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ในชุมชน และดูแบบอย่างจากการเล่นพื้นเมือง เกม งานประเพณี การเล่นกับเพื่อนๆ พบปะสนทนากับบุคคลต่างกลุ่มต่างวัย โดยที่ไม่มีภาวะกดดัน เป็นต้น

3. โรงเรียน ได้มาจากการฝึกอบรม จากกระบวนการการเรียนการสอนทั้งในและนอกหลักสูตรโดยเฉพาะที่มีการสอดแทรกทางวรรณคดี นิทาน บทเรียนวิชาภาษาการแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการอบรมปมนิสัย

การสอนทักษะชีวิตก็เหมือนกับการสอนทักษะโดยทั่วไปที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันซึ่งสามารถที่จะพิจารณาได้ โดยจัดโปรแกรมทักษะชีวิต เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต และการมีพฤติกรรม สุขภาพที่ดี ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการขาดทักษะ เช่น แรงกดดันของกระบวนการกลุ่ม เพื่อนที่ ชักนำไปชั่ว การขาดการป้องกันทางเพศ ที่นำไปสู่ปัญหาที่รุนแรง สามารถที่จะป้องกันได้ การวางรากฐานที่ดีโดยใช้ทักษะชีวิต

7.6 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ทักษะชีวิตเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ และค่านิยมกับพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดี ในที่นี้จะเป็นการสนับสนุนที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาต่างๆ ด้านสุขภาพอนามัยในขั้นต้นได้ ซึ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเสี่ยง ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ที่มา : รัตนา เจริญสาธิต. (2546). ผลของการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). หน้า 68.

ทักษะชีวิตเป็นคำเชื่อมโยงระหว่างความรู้ เจตคติ และค่านิยม เพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริง เช่น จะทำอะไรและอย่างไร (What to do and how to do it) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่จะนำไปสู่หนทางแห่งการมีสุขภาพที่ดีดังที่ปรารถนา ตามขอบเขตหรือโอกาสที่จะทำได้ ทั้งนี้การนำทักษะชีวิตไปใช้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและครอบครัวที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพด้วย

การนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รับรู้และเข้าใจคนอื่น ทักษะชีวิตจะช่วยสนับสนุนการรับรู้ เกี่ยวกับความสามารถแห่งตน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีที่จะสนับสนุนหรือจูงใจที่จะทำให้สามารถดูแลตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งป้องกันโรคทางจิตและปัญหาทางสุขภาพต่างๆ จึงได้มีการนำทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

1. โปรแกรมป้องกันการใช้ความรุนแรง
2. การส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง
3. การเสริมสร้างความภาคภูมิใจ
4. การป้องกันโรคเอดส์
5. การส่งเสริมเคารพปณิญา

การสอนทักษะชีวิต ได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในโปรแกรมการส่งเสริมและป้องกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่มีต่อวัยรุ่นในปัจจุบัน

โปรแกรมทักษะชีวิตสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กถึงวัยรุ่น โรงเรียนในหลายๆ ประเทศได้นำโปรแกรมทักษะชีวิตไปใช้อย่างประสบความสำเร็จในช่วงอายุ 6-16 ปี ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงสำคัญสำหรับเด็กและวัยรุ่นต่อการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นในช่วงอายุดังกล่าว ซึ่งการพัฒนาทักษะชีวิตนับเป็นสิ่งมีค่าอย่างยิ่งสำหรับเด็กและวัยรุ่นเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับปัญหาด้านสุขภาพ ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตจึงจำเป็นที่ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีและการป้องกันปัญหาทางสุขภาพได้ (รัตนา เจริญสาธิต. 2546 : 69; อ้างอิงจาก WHO. 1994 : 16)

7.7 โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทหมายถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่ง

เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง ภายในสถานการณ์ที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลได้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพื่อยับยั้งความคิดที่จะนำไปสู่การทะเลาะวิวาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นทักษะที่ช่วยเหลือบุคคลในการแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ที่ทำให้เกิดภาวะเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ มาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท และสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว
4. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นความสามารถในการแสดงออกโดยท่าทาง คำพูด ในความรู้สึกนึกคิดของตน ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่อาจมีเหตุโน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
5. ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self - awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รับรู้ เข้าใจจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่นำความแตกต่างระหว่างบุคคลไปเป็นเหตุจูงใจในการทะเลาะวิวาท
6. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ รู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีการแสดงออกซึ่งอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่อาจชักจูงให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

7.8 ทักษะชีวิตที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

7.8.1 ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skills)

ความหมายของทักษะการตัดสินใจ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

แฮร์ริสัน (Harrison. 1981 : 3) กล่าวว่า การตัดสินใจ คือ กระบวนการประเมินทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากการเลือกในการกระทำที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ประสบความสำเร็จ

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 2) กล่าวถึง การตัดสินใจว่า เป็นสิ่งที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ในการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยมีการประเมินทางเลือก และผลการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นๆ จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของบุคคลนั้นๆ

รัตน ดอกแก้ว (2539 : 11) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการพิจารณาเลือกแนวทางในการปฏิบัติต่อสถานการณ์หนึ่งที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยกระบวนการดังกล่าวได้แก่ การรับรู้ปัญหา การวิเคราะห์สภาพปัญหา การรวบรวมข้อมูล การหาทางเลือก การประเมินทางเลือกต่างๆ ตามข้อมูลที่มี และตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด

จึงสรุปได้ว่า ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลจัดการหรือคัดเลือกเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต โดยมีกระบวนการได้แก่ การรับรู้ปัญหา การวิเคราะห์สภาพปัญหา การรวบรวมข้อมูล การหาทางเลือก การประเมินทางเลือกต่างๆ ตามข้อมูลที่มี และตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด

ลักษณะของการตัดสินใจ

ภัทรภร รัตนวงศ์เจริญ (2547 : 59) ได้แบ่งลักษณะการตัดสินใจเป็น 3 ลักษณะตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะกระทำการตัดสินใจ ดังนี้

1. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน (Decision Making Under Certainty Situation) หมายถึง การเลือกในทางเลือกที่รู้ผลที่แน่นอนว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นใด มีลักษณะแบบใด ควรมีกกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาซึ่งอาจมีได้หลายทาง แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงมีโอกาสเพียงเล็กน้อยที่จะเกิดสถานการณ์ในลักษณะนี้ ดังนั้นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่แน่นอน จึงเป็นการตัดสินใจในอุดมคติมากกว่าความเป็นจริง

2. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ของการเสี่ยง (Decision Making Under Risk Situation) หมายถึง การตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่แน่นอนน้อยกว่าการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน แต่พอจะทราบความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละเหตุการณ์ว่าเป็นอย่างไร โดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือ คาดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต หรือจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้นผู้ตัดสินใจจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีหาข้อมูลหรือรับข่าวสารของเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดีเพื่อที่จะทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีความเป็นไปได้หรือได้ผลดีต่อการกระทำมากที่สุด

3. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision Making Under Uncertainty Situation) หมายถึง ลักษณะของการตัดสินใจที่ตรงข้ามกับการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน ผู้ตัดสินใจจะไม่ทราบผลหรือความเป็นไปได้ของทางเลือกต่างๆ ไม่มีข้อมูลในการตัดสินใจ ไม่มีโอกาสทราบความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์นี้ ผู้ตัดสินใจจะไม่ทราบผลลัพธ์แต่ละทางเลือก ดังนั้นผู้ตัดสินใจจะไม่ทราบว่าทางเลือกใดให้ผลตอบแทนสูงสุด

กระบวนการตัดสินใจในการเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนของการตัดสินใจ

อุไร มั่นหมั่น (2539 : 8-9) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้หลักเหตุผลเป็นลักษณะของการหาทางออกที่ดีที่สุดเป็นพื้นฐานซึ่งแบ่งขั้นตอนการตัดสินใจออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล (Data Collection) เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุ การแสวงหาข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา คือการเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุนั้น เพื่อมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ จะต้องกระทำอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ทั้งในแง่ของการเก็บรวบรวมข้อมูล และในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ขั้นตอนการกำหนดทางเลือก (Formulating Alternative) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการตัดสินใจเป็นความพยายามจะครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้หลายๆ วิธี ต้องกำหนดให้ได้รูปธรรมหลัก ข้อเท็จจริงหลัก เป็นอย่างไรบ้างในทางเลือกนั้นๆ มีข้อเท็จจริงเป็นรูปธรรมหลักอะไรบ้าง

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางเลือก (Analysing Alternative) การวิเคราะห์ทางเลือก ควรใช้ความเป็นจริงในภาวะวิสัย (Objective Analysis) พยายามหลีกเลี่ยงการนำค่า (Value) ทั้งหลายมาเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์

4. ขั้นตอนการเปรียบเทียบค่าทางเลือก (Value Comparison) ขั้นตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบโดยนำค่า (Value) เข้ามาเกี่ยวข้อง นำมาเปรียบเทียบขั้นตอนอื่นๆ ที่ปลอดจากค่า (Value) แล้วนำมาพิจารณาทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง

5. ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Choice of Alternative on the Best Set of Alternative) ขั้นตอนนี้เป็นการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

7.8.2 ทักษะการแก้ปัญหา

ความหมายของทักษะการแก้ปัญหา มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บอร์น เอกสตรานด์ และโดมิโนสกี (Bourne, Ekstran; & dominoski. 1971 : 9) กล่าวถึง การแก้ปัญหว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งการแสดงความรู้ ความคิดจากประสบการณ์เดิม และส่วนประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบันนำมาจัดเรียงใหม่ เพื่อผลของความสำเร็จในจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง

ไมโควิช (Micovic. 1984 : 219) ให้ความหมายการแก้ปัญหว่า หมายถึง กิจกรรมด้านความคิดที่รวบรวมประสบการณ์เกิดกับสภาพปัญหาเข้าด้วยกัน เป็นกระบวนการเลือกวิธีการต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วย การลองผิด ลองถูก การเกิดความคิดขึ้นมาชั่วขณะหนึ่ง (Insight) ความพยายามในการสร้างกฎเกณฑ์ หรือหา ระบบความสัมพันธ์ในการแก้ปัญหาได้

ชุมพล พัฒนสุวรรณ (2531 : 17) กล่าวว่า การแก้ปัญหาได้เป็นความสามารถเดี่ยวๆ แต่จะประกอบด้วยกลุ่มของความสามารถหลายๆ ด้านประกอบกัน เช่น การนึกคิดที่รวดเร็วเกี่ยวกับลักษณะของวัตถุหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ การจำแนกประเภทวัตถุ การรับรู้ความสัมพันธ์

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1994 : 3) เสนอขั้นตอนการแก้ปัญหาไว้ ดังนี้

1. ระบุปัญหา
2. คิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ
3. ชั่งน้ำหนักข้อดี ข้อเสียของแต่ละวิธี
4. เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดและวางแผนว่าทำอย่างไรให้เป็นจริง

การแก้ปัญหาเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญที่นักเรียนจะต้องใช้ได้ในทุกช่วงเวลาของชีวิต การจัดเวลาสำหรับการพัฒนาทักษะในการใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive) ตัดสินใจ กระทำการเมื่อเผชิญปัญหา (ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์. 2531 : 1) ปัญหาไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ เกิดขึ้นได้ทุกๆ วัน ถ้าแก้ไขได้จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต หากไม่สามารถจัดการ หรือแก้ไขปัญหานั้นได้ จะมีผลต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ทำให้เกิดความเครียดทางจิตใจ บางครั้งจะแสดงออกด้วยการเจ็บป่วยทางร่างกาย

การสอนทักษะการแก้ปัญหา (ภัทรภร รัตนวงศ์เจริญ. 2547 : 42)

วิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหาโดยการ

1. ให้นักเรียนทำตามขั้นตอนของการแก้ปัญหา ได้แก่ ระบุปัญหา รวบรวม ข้อมูล ตั้งสมมติฐานการแก้ปัญหา ทดสอบสมมติฐาน เลือกวิธีการแก้ปัญหาและถ่ายทอดวิธีการแก้ปัญหาที่ค้นพบ

2. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา โดยกาตรเลียนแบบขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

3. จัดเวลา สำหรับนักเรียนให้ฝึกการแก้ปัญหา และบอกให้ทราบผลลัพธ์

4. จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น รวบรวมเอกสารอ้างอิง ห้องทดลองแนะนำ วารสารที่จะช่วยนักเรียนรายงานในสิ่งที่ค้นพบ

ทักษะการแก้ไข้ปัญหา เป็นทักษะในการใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive) เป็นการคิดที่มีเหตุผลมีทิศทาง (Directed Thinking) ตัดสินใจกระทำการเมื่อเผชิญกับปัญหาการฝึกวิธีการแก้ปัญหาลบๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นการง่ายที่จะเผชิญกับปัญหา สามารถใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่ หรือ แก้ปัญหาที่จะเผชิญต่อไปในอนาคตได้

7.8.3 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

ความหมายของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ยีนเกอร์ (มาริสซา หะสาเมาะ. 2540 : 39; อ้างอิงมาจาก Yinger. 1995 : 24) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมรู้คิดที่เกี่ยวกับการประเมินผลลัพธ์ทางการคิดที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ผลลัพธ์ต่างๆ อีกทั้งการคิดวิจารณ์ เป็นความคิดที่สะท้อนออกมาในรูปของการยอมรับ การปฏิเสธ หรือการปรับเปลี่ยนสภาพการณ์เพื่อการแก้ปัญหาหรือ การตัดสินใจ

วัตสันและแกลเซอร์ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ; และคนอื่นๆ. 2541 : 117; อ้างอิงจาก Watsan; & Glaser. 1964 : 54) เชื่อว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ทศนคติ ความรู้และทักษะ โดยทศนคติเป็นการแสดงออกทางจิตใจที่ต้อง การสืบค้นปัญหาที่มีอยู่ ความรู้เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินการณ์ การสรุปอย่าง เที่ยงตรง และความเข้าใจในนามธรรม ส่วนทักษะจะประยุกต์รวมอยู่ในทศนคติและความรู้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และประเมินปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อทศนคติ และพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

มาริสซา หะสาเมาะ (2540 : 37) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความสามารถของบุคคลในการประเมินจำแนก วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยการรวบรวมข้อเท็จจริงและการใช้ประสบการณ์ เพื่อให้สามารถตัดสินใจหรือสรุปได้อย่างถูกต้อง

กระทรวงสาธารณสุข (2540 : 2) ได้ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ รอบๆ ตัว

สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546 : 15) ได้ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นปัญหาข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ เพื่อตัดสินใจและนำไปสู่การสรุปอย่างสมเหตุสมผล

โดยสรุป การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถทางการคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสารและประเมินปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อทศนคติและพฤติกรรม โดยการรวบรวมข้อเท็จจริงและการใช้ประสบการณ์ เพื่อให้สามารถตัดสินใจหรือสรุปได้อย่างถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการอย่างมีวิจารณญาณของเอนนิส

เอนนิส (สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546 : 18; อ้างอิงจาก Ennis. 1985 : 28) ให้ความสนใจและเริ่มศึกษาการคิดวิจารณ์มาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 เอนนิส กล่าวว่า “การคิด

อย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า “อะไรควรเชื่อ อะไรควรทำ” โดยสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดอย่างใช้เหตุผล คือ สามารถคิดดี คิดอย่างมีเหตุผล อย่างเหมาะสม

2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดแบบไตร่ตรองในการตรวจสอบ เหตุผลของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง

3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดอย่างตั้งใจ มีสติในการค้นหา เหตุผลที่ดี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ หรืออะไรควรปฏิบัติ ทฤษฎีของเอนนิส ระบุว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย ความสามารถ (Ability) และลักษณะ (Disposition) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สรนันท์ สุพรรณรัตน์รัฐ. 2546 : 15; อ้างอิงจาก Ennis. 1989 : 14) ประกอบด้วย

1. ความกระจ่างชัดเบื้องต้น (Elementary Clarification) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ถ้ามได้ตรงประเด็น (Focusing on a Question)
 - 1.2 วิเคราะห์การอ้างเหตุผล (Analyzing Argument)
 - 1.3 ถามและตอบคำถามได้ชัดเจนและท้าทาย (Asking and answering question that clarify and challenge)
2. ข้อมูลสนับสนุน (Basic Support) ซึ่งได้แก่
 - 2.1 พิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Judging The Credibility of a Source)
 - 2.2 มีการสังเกต (Making and Judging Observations)
3. การสรุปอ้างอิง (Inference)
 - 3.1 การนิรนัย (Making and Judging Deductions)
 - 3.2 การอุปนัย (Making and Judging Inductions)
 - 3.3 การตัดสินคุณค่า (Making and Judging Value Judgement)
4. การกระจ่างชัดขั้นสูง (Advanced Clarification)
 - 4.1 กำหนดปัญหาและอธิบายคำจำกัดความของปัญหา (Defining Terms and Judging Definitions)
 - 4.2 ระบุข้อตกลงเบื้องต้น (Identifying Assumptions)
5. ยุทธวิธีและกลยุทธ์ (Strategies and Tactics)
 - 5.1 การตัดสินใจลงมือกระทำ (Deciding an Action)
 - 5.2 ปฏิบัติกริยากับผู้อื่น (Interacting with Others)

ลักษณะนี้ประกอบด้วย

1. ตั้งคำถามหรือค้นหาข้อมูลจากเรื่องที่ให้มา
2. ค้นหาเหตุผล
3. การแสดงออกอย่างมีเหตุผล
4. การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
5. การทำความเข้าใจเรื่องราวในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา
6. บอกถึงใจความสำคัญ
7. การเก็บ การจำ ความรู้พื้นฐาน
8. การสร้างทางเลือก
9. เปิดใจกว้าง
 - 9.1 ยอมรับ พิจารณาความคิดเห็นผู้อื่น
 - 9.2 ใช้เหตุผลเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นเหตุผลที่ได้รับการยอมรับ
 - 9.3 ตัดสินใจโดยการใช้ข้อมูล และเหตุผลอย่างเพียงพอ
10. มีจุดยืนและสามารถเปลี่ยนได้เมื่อมีหลักฐานและสาเหตุเพียงพอที่จะสนับสนุน
11. ค้นหาเหตุผลให้มากขึ้นเพื่อความถูกต้อง
12. จัดการเรื่องต่างๆ อย่างมีระเบียบ
13. นำความสามารถคิดอย่างมาวิจารณ์ญาณมาใช้
14. มีความไวต่อความรู้สึก ระดับความรู้ และระดับการอ้างเหตุผลของผู้อื่น

เอนนิส ได้อธิบายการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณว่า เป็นบริบทของการคิดที่เกิด จากการที่ตนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีการเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผลโดยต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ หรือลงมือปฏิบัติตามการอ้างเหตุผลนั้น การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมีทิศทางหลายทิศทางซึ่งจะหยุด หรือเริ่มต้นใหม่ หรือการทำซ้ำๆ ได้ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเริ่มต้นที่การใช้ข้อมูลพื้นฐานไปสิ้นสุดที่การตัดสินใจเชื่อหรือกระทำ การตัดสินใจใช้ข้อมูลพื้นฐานมาจากเรื่องที่กำลังพิจารณาโดยใช้ความรู้พื้นฐานและใช้ข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับ นำมาผสมผสานกับการสรุปอ้างอิง เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มาใช้ในโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

7.8.4 ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)

ความหมายของการสื่อสาร มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บาร์เคอร์ (Barker. 1990 : 4) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน ในการที่จะงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์

ประสงค์ที่วางไว้ เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การสื่อสารที่สิ้นสุดไปแล้วอาจส่งผลต่อเนื่องถึงปัจจุบันและเป็นสาเหตุให้เกิดความสับสนและเป็นปัญหาได้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นความสามารถในการใช้คำพูดและกริยาท่าทางเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่างๆ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความหวาดกลัว ตลอดจนจนถึงการขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเวลาจำเป็น

ดวงพร คำบุญวัน และ วาสนา จันทร์สว่าง (2536 : 19) กล่าวว่า นอกจากการสื่อสารจะหมายถึงการส่งผลต่อ หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารในสังคม แล้วการสื่อสารยังเป็นกระบวนการดำเนินไปอย่างมีขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง เมื่อการสื่อสารเกิดขึ้นจะมีลักษณะร่วมกันเกิดขึ้นในหลายขั้นตอนและต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารด้วย

วิญญา อรรถยุกติ (2543 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสาร คือความสามารถในการใช้คำพูดและภาษา ท่าทาง เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสม และสามารถรับรู้การถ่ายทอดและการโต้ตอบของอีกฝ่ายได้

มณฑิรา มลารักษ์ (2546 : 14) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่าการสื่อสารคือ กระบวนการส่งเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความรู้สึกนึกคิด จากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่งหรือหลายคน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ยังผลให้เกิด ความร่วมมือ ความตกลงกันโดยอาศัยถ้อยคำในการพูด และเขียน

สรุปได้ว่าการสื่อสาร คือ ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษา ท่าทางเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความรู้สึกนึกคิด จากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่งหรือหลายคน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ตลอดจนจนถึงการขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเวลาจำเป็น

7.8.5 ประเภทของการสื่อสาร (มณฑิรา มลารักษ์. 2546 : 15)

1. การสื่อสารโดยใช้วาจา (Verbal Communication) หมายถึง การสื่อความหมายโดยทั่วๆ ไปที่อาศัยคำสำคัญ เลขจำนวน หรือภาษาทางคณิตศาสตร์

2. การสื่อความหมายโดยไม่ใช้ถ้อยคำภาษา (Non - Verbal Communication) การสื่อความหมายที่ใช้สัญลักษณ์อย่างอื่น นอกเหนือจากคำ เลขจำนวน หรือวรรคตอน

นอกจากกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายด้วย ได้จำแนก Life Position ออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. I'm ok, you're ok. หมายถึง การพูด การแสดงท่าทางที่กระทำออกมาครั้งใดก็ไม่ทำให้ใครเสีย มีแต่ทำให้คนสบายใจ ซึ่งการพูดหรือการแสดงออกเช่นนี้ เป็นสิ่งที่คนทั้งโลกควร จะพูดและแสดงออกซึ่งกันและกัน

2. I'm ok, you're not ok. การพูด การแสดงท่าทางที่กระทำออกมาครั้งใดผู้พูดหรือผู้แสดงออกจะอยู่ในตำแหน่งที่เหนือกว่าดีกว่า แต่คู่สนทนาจะรู้สึกไม่สบายใจที่จะพูดด้วย

3. I'm not ok, you're ok. การแสดงท่าทางที่กระทำออกมาครั้งใดผู้พูดหรือผู้แสดงออกจะเป็นฝ่ายเสียหายทันที แต่คู่สนทนาจะได้รับการยกย่องหรือได้รับเกียรติ

4. I'm not ok, you're not ok. การพูด การแสดงท่าทางที่กระทำออกมาครั้งใดหาคนโชคดียังไม่ได้เลยเสียความรู้สึกทั้งผู้ฟังและผู้พูด

กล่าวโดยสรุป การพูดแบบที่ 1 ทำให้ผู้พูดเป็นที่รักของทุกคน ใครๆ ก็รัก ใครๆ ก็อยากคุยด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้วอารมณ์ของคนเราทำให้เราพลั้งเผลอไป ดังนั้นเราต้องจัดการกับอารมณ์ให้ดีเพื่อที่จะรักษาสัมพันธภาพกับผู้คนรอบข้าง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เนื่องจากทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้การมีทักษะของการปฏิเสธด้วย เพื่อส่งเสริมให้ประสิทธิภาพของการสื่อสารมีเพิ่มขึ้น

7.8.6 ทักษะการปฏิเสธ (Assertive Skill)

ความหมายของทักษะการปฏิเสธ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมอนามัย (2539 : 19) ได้ให้ความหมายทักษะการปฏิเสธว่า การปฏิเสธ สิ่งใดนั้นเกิดจากเจตคติและกระบวนการตัดสินใจอย่างชัดเจนแล้วว่าจะต้องปฏิเสธจะต้องรู้ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ต้องการปฏิเสธ และการปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ทุกคนมีความชอบธรรมที่จะปฏิเสธ

รัตนา ดอกแก้ว (2539 : 16) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่าทักษะการปฏิเสธเป็นการต่อรองเป็นสิทธิอันชอบธรรมของทุกคน และสามารถกระทำได้โดยไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น ทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ บางครั้งอาจมีผลต่อพฤติกรรม หรือความต้องการของอีกฝ่ายได้

ภัทรกร รัตนวงศ์เจริญ (2547 : 43) ได้กล่าวถึง ทักษะการปฏิเสธ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชักชวน และหาทางออกเมื่อถูกเข้าซื้อ หรือ สบประมาทอย่างเหมาะสม และไม่เสียสัมพันธภาพที่จะหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยง ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

อรดา วงษ์ไสว (2547 : 32) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะการปฏิเสธ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญของนักเรียนในการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อนและหาทางออกเมื่อถูกเข้าซื้อ หรือสบประมาทได้อย่างเหมาะสมและไม่เสียสัมพันธภาพ ที่จะช่วยหลีกเลี่ยงการมีภาวะเสี่ยงตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

สรุปได้ว่า ทักษะการปฏิเสธ คือ ความสามารถในการปฏิเสธผู้อื่นโดยสิทธิอันชอบทำ หากแต่การกระทำนั้นต้องไม่ทำร้ายจิตใจบุคคลอื่นและไม่ทำให้เสียสัมพันธภาพที่จะช่วยหลีกเลี่ยงการมีภาวะเสี่ยงตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

หลักการปฏิเสธมี 4 ข้อ ดังนี้ (กรมอนามัย. 2539 : 30)

1. ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทางคำพูดและน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะขอปฏิเสธ

2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียวมักถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยาก

3. การขอความเห็นชอบและแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับจะเป็นการรักษาหัวใจของผู้ชวน

4. เมื่อถูกเข้าชี้ต่อหรือสบประมาท ไม่ควรหวั่นไหวกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออก ควรยึดหลักการปฏิเสธและหาทางออกโดยเลือกวิธีต่อไปนี้

4.1 ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกสาเหตุความเสี่ยงจากเหตุการณ์ไป

4.2 การต่อรอง โดยการหากิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทน

4.3 การผลัดผ่อน โดยการขอยืดระยะเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

ในการที่บุคคลจะยอมรับหรือปฏิเสธการชักจูงจากผู้อื่นนั้นมี 3 ลักษณะ คือ (วีรวรรณ สุธีไกรลาศ. 2536 : 20-21; อ้างอิงจาก Napier; & Gershienfeld. 1987 : 142)

1. ยอมรับการชักจูงโดยการทำตามบรรทัดฐานของกลุ่ม (Conformity) เป็นการทำตามกลุ่มโดยมิได้มีการชักจูงหรือขอร้อง แต่ทำตามเนื่องจากอิทธิพลของกลุ่มและในสถานการณ์ที่มีความกดดัน หรือบังคับให้ทำตามระเบียบของกลุ่ม การทำตามในลักษณะนี้จะมีมากขึ้น เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ สมาชิกในกลุ่มรู้สึกว่าคุณบังคับ และได้รับการกระตุ้นบ่อยครั้ง

2. การยอมทำตามการชักจูงหรือการขอร้องจากผู้อื่น (Compliance) โดยไม่มีการบังคับซึ่งเป็นการชักจูงหรือขอร้องให้บุคคลอื่นกระทำในสิ่งที่ชอบ หรือไม่ชอบอย่างชัดเจน การชักจูงให้ทำตามลักษณะนี้ผู้ชักจูงจึงรู้สึกว่าการยากที่จะปฏิเสธ บางครั้งจึงอยากต่อต้าน และมักจะยอมรับการชักจูงจากผู้ที่มีความสัมพันธ์กันมาก่อน หรือเพื่อหวังผลตอบแทน

3. การยอมรับการชักจูง หรือขอร้องจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า (Obedience) เป็นการยอมทำตามที่มีผลต่อผู้ถูกชักจูงในทางลบทั้งร่างกาย จิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็ก เด็กจะได้รับการเรียนรู้จากการเชื่อฟังพ่อแม่และการเชื่อฟังจะมีมากหากเป็นคำขอร้องจากผู้มีอำนาจเหนือตน

จะเห็นได้ว่า การฝึกทักษะการปฏิเสธ เป็นความสามารถของนักเรียนในการปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชักชวนและหาทางออกเมื่อถูกเข้าชี้หรือสบประมาทได้อย่างเหมาะสม โดยไม่เสียสัมพันธภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการมีภาวะเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท โดยเรียนรู้จากประสบการณ์

และการฝึกปฏิบัติจากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น จะทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

7.8.7 ทักษะความตระหนักรู้ในตนเอง (Self - awareness)

โรสส์ (ชลชัย ทศกุลณี. 2542 : 41; อ้างอิงจาก Ross. 1992 : 15) ได้กล่าวถึงการตระหนักรู้ในตนเองไว้ว่า เป็นการตระหนักที่เกิดจากการมุ่งความสนใจเข้าสู่ตนเอง ซึ่งจะเกิดขึ้นชั่วคราวตามสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่มากระตุ้น

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองไว้ว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจจุดดี จุดด้อย ของตนเอง อะไรที่ตนปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และเข้าใจความแตกต่างจากบุคคลอื่น สามารถอยู่ภายใต้แรงกดดันต่างๆ ในชีวิตได้นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการเห็นใจผู้อื่นอีกด้วย

กรมอนามัย (2539 : 2) ได้กล่าวว่า การตระหนักรู้ในตนเอง เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจใน จุดดี จุดด้อย ของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา สุขภาพ ฯลฯ

ัญญา ผาดจันท์ (2545 : 15) ได้กล่าวว่า การตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในเรื่องของจุดดี จุดด้อย ความคิด ความรู้สึก ความปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ของตนเองในขณะนั้น ตลอดจนสามารถเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นตามสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เข้ามากระตุ้น

สุริพร เทียนวัช (2547 : 40) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การตระหนักรู้ในตนเอง เป็นความสามารถในการเข้าใจตนเอง รู้ว่าตนเองกำลังคิดอะไร รู้สึกอย่างไร และกำลังทำอะไรกับตนเองและบุคคลอื่น รวมทั้งสามารถที่จะประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

สรุปได้ว่า การตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับตนเองถึงข้อดี ข้อด้อย สิ่งใดคือสิ่งที่ตนปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ตลอดจนสามารถเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งสามารถที่จะประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

โกลแมน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 71; อ้างอิงมาจาก Goleman. 1998 : 1- 2) กล่าวถึงการตระหนักรู้ในตนเองว่า หมายถึงการตระหนักรู้ความรู้สึก ความโน้มเอียงของตน หยั่งรู้ความเป็นไปได้ของตน และความพร้อมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นๆและผลที่จะตามมา
2. ประเมินตนเองได้ตามจริง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตน
3. มั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถของตนและคุณค่าของตน

กระบวนการสร้าง การตระหนักรู้ในตนเอง สามารถฝึกปฏิบัติได้จากขั้นตอนและกิจกรรม ดังต่อไปนี้ (กรมอนามัย. 2539 : 14-16)

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้สึก ประกอบด้วยการใช้สื่อทำให้เกิดความรู้สึกเช่น วิดิทัศน์ เทป กิจกรรมที่ใช้เกมส์

2. ขั้นตอนการจัดกระบวนการคิดความเชื่อ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นกระบวนการกลุ่ม เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ และการประยุกต์แนวคิด

ทั้งนี้ในการพัฒนาการตระหนักในตนเอง สามารถปฏิบัติได้ 2 วิธี ดังนี้ (Kalman. 1993 : 72-74)

1. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติได้ 3 รูปแบบ คือ

1.1 การฟังตนเอง โดยการสำรวจหรือสังเกตความคิด ความรู้สึกและ การกระทำของตนเองเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นกระบวนการของภาวะตื่นอยู่เสมอ

1.2 การฟังคนอื่น เป็นการศึกษาตนเอง โดยอาศัยการสังเกตปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตน ทำให้ทราบว่าคนอื่นมองตนว่าอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตนเองจะเปิดใจได้มากน้อยเพียงใด

1.3 การบอกคนอื่นเกี่ยวกับตนเอง เป็นการเปิดเผยตนเองซึ่งเป็นขั้นแรกของการพัฒนาการตระหนักในตนเอง

2. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relationships) ซึ่งครอบคลุมมักจะเป็นแหล่งแรก และแหล่งสุดท้ายที่จะให้บทเรียนเกี่ยวกับความตระหนักในตนเอง โดยการเรียนรู้จะขึ้นกับประสบการณ์ชีวิต รวมถึงสัมพันธภาพที่ตนมีกับครู อาจารย์ ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทักษะการตระหนักรู้ในตนเองมาใช้ในโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

7.8.8 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)

ซิลเวอร์แมน โรเบิร์ต อี (สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546 : 23; อ้างอิงจาก Silverman, Robert E. 1986 : 26) กล่าวว่า อารมณ์คือภาวะที่อินทรีย์ (Organism) ถูกเร้าทำให้เกิดปฏิกิริยาขึ้นได้ และมีการแสดงออกมาได้ 3 อย่าง คือ

1. แบบที่เกิดขึ้นเอง เช่น รู้สึกโกรธ กลัว ดีใจ
2. พฤติกรรมที่เป็นผลต่อเนื่อง เช่น เมื่อเวลาตีใจก็หัวเราะ ยิ้มแยมแจ่มใส
3. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น หน้าแดง ปากสั่น

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 3) กล่าวว่า การจัดการกับอารมณ์ หมายถึง การเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้ตอบสนองต่อภาวะต่างๆ ทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม อาทิ อารมณ์โกรธ ดีใจ เสียใจ เป็นต้น

ภวีกา กลัปประสิทธิ์ (2547 : 14) ได้กล่าวว่า การจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และเป็นความสามารถที่รู้สาเหตุ พร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมได้

นัญญา ผาดจันทิก (2545 : 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถในการรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักวิธีการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546 : 23) การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางอารมณ์จะแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งจะด้วยวิธีการใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป การแสดงออกทางอารมณ์บางอย่างโดยปราศจากการควบคุม อาจก่อให้เกิดผลเสียตามมา ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ แสดงออกให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า การจัดการกับอารมณ์ คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น บุคคลนั้นสามารถจัดการกับอารมณ์ ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตได้

7.8.9 กระบวนการจัดการกับอารมณ์

การจัดการกับอารมณ์เป็นทักษะที่เรียนรู้และฝึกฝนได้ กระทรวงสาธารณสุข (2540 : 13) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ ดังนี้

1. การสำรวจอารมณ์ หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะนั้น เช่น มือสั่น ใจสั่น เป็นต้น
2. การคาดการณ์ผลดี ผลเสีย ของการแสดงอารมณ์นั้นออกมา
3. การจัดการกับอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การหายใจเข้าออกยาวๆ การนับ 1-10 ซ้ำ หรือนับต่อไปเรื่อยๆจนกว่าอารมณ์จะสงบลง เป็นต้น
4. การสำรวจความรู้สึกของตนเองอีกครั้งและการชื่นชมกับการที่ตนเองสามารถ จัดการกับอารมณ์ได้

วริญญา อรรถยุกติ (2543 : 56) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีวุฒิภาวะ ว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักรับผิดชอบต่อสวัสดิภาพของตนเองและผู้อื่น ไม่ทำอะไรตามอารมณ์ให้เป็นที่กระทบกระเทือนสวัสดิภาพของตนเองและผู้อื่น
2. กล้าเผชิญสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจต่างๆได้ด้วยการใช้เหตุผล และสามารถแก้ปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบ
3. รู้จักสะกดกลั้นและควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ในทางที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์ การมีปัญหทางอารมณ์ ไม่มีการจัดการกับอารมณ์อาจก่อให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตได้ โดยเฉพาะในวัยรุ่นมีปัญหาทางอารมณ์อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์รุนแรง ก้าวร้าว โศกเศร้า เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกการควบคุมอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สwana พรพัฒน์กุล (ภวีกา กลับประสิทธิ์. 2547 : 14; อ้างอิงจาก สwana พรพัฒน์กุล. 2522 : 152) ได้เสนอวิธีในการควบคุมอารมณ์ ดังนี้

1. ฝึกให้รับอารมณ์ที่รุนแรง โดยยึดความอดทนเป็นที่ตั้ง พยายามแสดงอารมณ์ให้เหมาะสมกับกาลเทศะจนเป็นนิสัย
2. หลีกเลี้ยงสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดให้มากที่สุด
3. ระบายอารมณ์ที่ไม่สบายใจ ไม่พอใจ ให้ผู้ที่ไวใจได้ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของตนเอง
4. พยายามหาทางไปออกกำลัง ทำงานที่ชอบแทน เช่น การเล่นกีฬา การถักไหมพรม เป็นต้น
5. สร้างอารมณ์ที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้น เช่น ฟังดนตรี อ่านหนังสือ เป็นต้น
6. ค้นหาสาเหตุที่มาของอารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เมื่อเข้าใจสาเหตุก็จะคลายความตึงเครียดลง

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทักษะการจัดการกับอารมณ์ มาใช้ในโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

7.9 กิจกรรมที่ใช้สอนทักษะชีวิต

ในการสอนทักษะชีวิตมีกิจกรรมดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข. 2540 : 18-20)

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่
 - 1.1 การบรรยายนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้เกิดความน่าสนใจและให้ข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องทราบ ควรใช้ระยะเวลาที่สั้นและมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดส่วนร่วมจากผู้เรียน เช่น การตั้งคำถาม การยกเหตุการณ์ใกล้ตัวแล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
 - 1.2 ประสิทธิภาพการใช้ทักษะ แบ่งได้เป็น 3 ชนิด
 - 1.2.1 กรณีศึกษา คือ ผู้สอนตั้งเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่าจะทำอย่างไรกับกรณีศึกษา
 - 1.2.2 สถานการณ์จำลอง คือ ผู้สอนกำหนดโจทย์ให้เป็นสถานการณ์จำลองแล้วนำไปแสดง โดยผู้สอนสมมุติตนเองเป็นบุคคลตามโจทย์ และแสดงการสนทนาโต้ตอบกับผู้เรียนทั้งห้อง ซึ่งสมมุติเป็นคู่สนทนา หรือให้ผู้เรียนจับคู่สนทนาเอง จุดสำคัญของการเรียนรู้อยู่ที่การอภิปราย และการสอนประกอบสถานการณ์จำลอง
 - 1.2.3 การสาธิต โดยแสดงบทบาทสมมุติมักให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นคู่สนทนาคนใดคนหนึ่งหรือเป็นทั้งสองคน โดยผู้สอนจะซักซ้อมบทกับนักเรียนที่ขึ้นมาร่วมสาธิต ก่อนหลังจากนั้นผู้สอนจะนำบทสนทนาขึ้นกระดานหรือแผ่นใส เพื่ออภิปรายและสอนประกอบบทสนทนานั้น
 - 1.3 การอภิปรายในกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์จากสถานการณ์จำลองหรือจากการสาธิตเพื่อให้เข้าใจชัดเจนถึงขั้นตอนและวิธีการในแต่ละขั้นตอน

2. ชั้นลงมือกระทำ กิจกรรมในการเรียนการสอน แบ่งได้ 2 ส่วน คือ

2.1 การฝึกปฏิบัติ ซึ่งทำได้โดย การฝึกบทบาทสมมุติ การฝึกซ้อมบท

2.1.1 การฝึกบทบาทสมมุติ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ โดยสมมุติตัวละคร และสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสมมุติตนเองเป็นตัวละครตามโจทย์ที่ได้รับ ดังนั้นผู้สอนต้องกำหนดโจทย์ให้ชัดเจน คือ สถานการณ์ บทบาทของตัวละคร 2 ฝ่าย และบทบาทของผู้สังเกตการณ์ โดยการฝึกบทบาทสมมุติ อาจแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่ม 2-3 คน หรือกลุ่มย่อย 5-6 คน ยิ่งมีสมาชิกมากขึ้นก็จะมีการเรียนรู้มากขึ้นจากการอภิปรายกลุ่ม แต่จะใช้เวลาการฝึกมากกว่าการฝึกทั่วไป

2.1.2 การฝึกซ้อมบท เป็นการให้ผู้เรียนฝึกเป็นตัวของตัวเอง ในสถานการณ์ที่เป็นที่ทราบกันว่าเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนและเพื่อนๆ ได้ช่วยกันดูว่ามีการใช้ทักษะอย่างไร

การฝึกบทบาทสมมุติและการฝึกซ้อมบท มีความแตกต่างกัน คือ การฝึกบทบาทสมมุติจะตั้งโจทย์โดยการ “สมมุติ” ทั้งสถานการณ์และตัวละครที่ให้ผู้เรียนแสดงโจทย์มากขึ้นด้วยคำว่า “สมมุติให้ผู้เรียนเป็น มานะ กับ มานี ...” ขณะที่การฝึกซ้อมบทให้ผู้เรียนเล่นเป็นตัวตัวเองเมื่อ ตกอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถพูดหรือกระทำตามที่ต้องการโดยไม่ต้องสมมุติตนเอง โจทย์มักขึ้นต้นว่า “หากผู้เรียน...” การฝึกซ้อมบทเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการฝึกทักษะการปฏิเสทในสถานการณ์ที่นักเรียนได้พบเจอๆ และสถานการณ์ไม่ซับซ้อนซึ่งสามารถฝึกได้ง่าย โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2-3 คน ขณะที่ฝึกบทบาทสมมุติ เป็นการฝึกในสถานการณ์ที่ซับซ้อนกว่า เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นไม่บ่อยก็ได้ แต่มีความสำคัญที่ผู้เรียนควรได้ฝึกหาทางออก โดยมากจะทำการฝึกเป็นกลุ่มเล็ก

2.2 การประเมินการฝึก เป็นการช่วยการสะท้อนความคิดว่า สิ่งที่คุณฝึกได้ทำไปนั้น ตรงตามขั้นตอนที่ควรเป็นไปหรือไม่ การประเมินการฝึกสามารถทำได้โดยให้ผู้เรียนประเมินกันเองภายในกลุ่ม หรือผู้เรียน ผู้สอน ช่วยกันประเมินในชั้นเรียน หรือทั้ง 2 แบบ

2.2.1 ในกรณีที่ให้ผู้เรียนประเมินกันเอง ผู้สอนควรกำหนดในใบงานให้ชัดเจนว่าจะประเมินอย่างไร

2.2.2 ในกรณีที่ผู้สอนช่วยประเมิน ผู้สอนอาจใช้วิธีสุ่มให้ผู้ฝึกออกมาแสดงหน้าชั้น ผู้สอนช่วยวิจารณ์ และกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นจากผู้เรียนในชั้นเรียน หรือผู้สอนอาจใช้วิธีสัมภาษณ์ หรือให้สมาชิกกลุ่มเล่าถึงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วผู้สอนให้ของเสนอแนะ

7.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

คาเรย์ (สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546 : 31; อ้างอิงจาก Carey. 1967 : 2095-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถทางการเขียน ความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กเกรด 6 โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ของ มิเนโซตา ผลการศึกษาพบว่าความคิดที่ยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนเบอร์ (สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546 : 8; อ้างอิงจาก Nabor. 1975 : 3241-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับเกรด 5 และเกรด 6 โดยใช้แบบทดสอบ Iowa Test of Education Progress : Science วัดความสามารถในการแก้ปัญหาผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

โคคินดา (อรดา วงษ์ไสว. 2547 : 25; อ้างอิงจาก Kokinda. 1989 : 241) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จันทร์เพ็ญ ธนาศุภกรกุล (วริญญา อรรถยุกติ. 2543 : 72; อ้างอิงจาก จันทร์เพ็ญ ธนาศุภกรกุล. 2526 : 149) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐพงศ์ พุดหล้า (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีกลุ่มตัวอย่าง 80 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 40 คน กลุ่มทดลองได้รับการอบรมตามโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ในส่วนของทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าก่อนการทดลอง และต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

พิชัย ไทยอุดม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตศึกษาในการสอนเพศศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษา ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พิมพ์ใจ บุญยัง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการสอนตามโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะ

ชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองทักษะการตัดสินใจไม่ลอง เสพสารระเหย ทักษะการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญแรงกดดันจากเพื่อนที่เสพสารระเหยดีขึ้นก่อน การทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อำนาจ กังเทเวศน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมี ทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้นหลังจากให้ข้อสนเทศ และกลุ่มทดลองที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม พัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ใช้การให้ข้อสนเทศ

พรทิพย์ วชิรดิolk (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกโปรแกรมทักษะชีวิตต่อ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอมะ เมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า โดยเข้าร่วมค่ายเยาวชนครอบครัวอบอุ่น เป็นเวลา 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับยา บ้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ส่วนเจตคติต่อยาบ้าและพฤติกรรมการป้อง กันการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบ ต่อยาบ้ามากกว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันยาบ้ามากกว่ากลุ่มควบคุม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต สรุปได้ว่า การสร้างทักษะชีวิต หรือการพัฒนา ทักษะชีวิต เมื่อนำมาเข้าคู่กับพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาบ้า ทักษะชีวิตกับ การป้องกันโรคเอดส์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างก็แสดงถึง การพัฒนาในทางที่ดีของพฤติกรรมที่นักวิจัยต้องการพัฒนา ซึ่งในงานวิจัยบางครั้งก็พัฒนา ทักษะชีวิตทั้ง 10 ด้าน ในบางครั้งก็พัฒนาเพียงบางด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ต้องการ พัฒนา ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้ทักษะชีวิตที่นำมาลดพฤติกรรมเสี่ยง ดังงาน วิจัยของ พรทิพย์ วชิรดิolk ได้ศึกษาผลของการฝึกโปรแกรมทักษะชีวิตต่อความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรม ป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอมะ เมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับ อำนาจ กังเทเวศน์ ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการ ป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร และ พิมพ์ใจ บุญยัง ได้ศึกษาการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันการเสพสารระเหยของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

8.1 ความหมายของวัยรุ่น

เฮอร์ล็อก (สุชา จันทน์เอม; และ สุรางค์ จันทน์เอม. 2521 : 19; Hurlock. 1967 : 1) ได้ให้คำอธิบายว่า วัยรุ่นตรงกับคำว่า “Adolescence” ในภาษาอังกฤษ มีความหมายว่า การเจริญเติบโต หรือเจริญเติบโตไปสู่ภาวะการที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นภาวะนี้ไม่ได้เจริญแต่เพียงร่างกาย ทางด้านจิตใจก็เจริญตามไปด้วย คือ ต้องมีการพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม

ก๊อต (สุชา จันทน์เอม. 2536 : 53; อ้างอิงจาก Good. 1994 : 37) กล่าวว่า วัยรุ่นคือ ระยะเวลาของการพัฒนาการของมนุษย์ ตั้งแต่ระยะวัยก่อนเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty) และวัยเข้าสู่ภาวะ (Maturity) โดยเริ่มต่อไปเรื่อยๆ จาก 13 หรือ 14 ปี ไปถึง ตอนต้นของ วัย 20 ปี

โรเจอร์ (บุญศรี คำชาย. 2542 : 14; อ้างอิงจาก Roger. 1998 : 69) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัยรุ่น” โดยพิจารณา 3 ประเด็น ดังนี้

1. พิจารณาจากพัฒนาการทางร่างกาย (Physical Development) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเด็กมาสู่วัยรุ่นอย่างเด่นชัด โดยร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง 4 ประเด็น คือ

1.1 เสียงเปลี่ยน เด็กชายเสียงห้าวขึ้น เด็กหญิงเสียงแหลมขึ้น

1.2 มีผลเกิดขึ้นตามที่ต่างๆ

1.3 สัดส่วนของร่างกายเปลี่ยนไป

1.4 ต่อมเพศเริ่มทำงาน ทำให้เด็กผู้หญิงมีประจำเดือนครั้งแรก ชายมีการหลั่งน้ำกามเป็นครั้งแรก

2. พิจารณาจากช่วงอายุ (Chronological Age Span) การแบ่งตามช่วงอายุนั้นมักไม่มีอายุที่แน่นอน เพราะเด็กแต่ละคนจะเข้าสู่วัยรุ่นแตกต่างกัน

3. พิจารณาจากเกณฑ์ทางสังคม (Sociological Phenomenon) การแบ่งขึ้นอยู่กับการยอมรับทางสังคมว่าจะยอมรับในฐานะผู้ใหญ่เมื่อใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ของทางสังคมนั้นๆ

สโตน และเชิร์ท (จิราพร เชาว์ประยูร. 2530 : 16; อ้างอิงจาก Stone; & Church. 1968 : 5) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ในระยะนี้เด็กเริ่มให้ความสนใจในตนเอง ค้นหาตนเอง แสวงหาค่านิยมและปรัชญาแห่งชีวิต และขณะเดียวกันก็มักจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับตนเอง ส่วนทางด้านจิตใจวัยนี้จะพัฒนาในด้านความรู้สึกนึกคิดซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความแปรปรวนทางอารมณ์ จึงมีการแสดงออกของอารมณ์ เช่น รัก โกรธ ดีใจ เสียใจ ก่อนข้างรุนแรง

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2521 : 25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัยรุ่นคือ วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาผู้ใหญ่ไม่มีเส้นกำหนดที่แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใด และสิ้นสุดลงเมื่อใด แต่เราได้กำหนดเอาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และรูปร่างเป็นสำคัญ

ศรีธรรม ฐานะภูมิ (2530 : 102) ได้อธิบายความหมายของวัยรุ่น หมายถึง วัยต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ อายุเฉลี่ยระหว่าง 13-20 ปี เป็นวัยของการเตรียมตัวที่ก้าวไปสู่การเป็นตัวของตัวเอง ความรับผิดชอบพื้นฐานของบุคลิกภาพ ตลอดจนการศึกษา การงานและการมีคู่ครองต่อไป วัยรุ่นเริ่มตั้งแต่เด็กผ่านวัย พิวเบอร์ตี้ (puberty) และสิ้นสุดลงเมื่อมีความสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางสังคมและประเพณี

ณัฐนันท์ วิชัยรัมย์ (2545 :12) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า วัยที่เพิ่งพ้นวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ แต่ไม่สามารถที่จะกำหนดแน่นอนได้ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด แต่ถือเอาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในเด็กหญิง เริ่มตั้งแต่มีประจำเดือนครั้งแรก และเด็กชายเริ่มมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์หรือที่เรียกว่ามีการผันเปือก ซึ่งในวัยรุ่นจะเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ไปพร้อมๆกัน

สุภาวดี มั่นจิระ (2547 : 12) ให้ความหมายว่า วัยที่กำหนดว่าเป็นวัยที่สิ้นสุดความเป็นวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกายคือ ร่างกายพัฒนาจนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นเด็กอีกต่อไป ทางด้านจิตใจคือ การรู้จักใช้เหตุผล รู้จักควบคุมอารมณ์ รวมถึงสามารถเข้าร่วมกลุ่มหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้ใหญ่ในสังคมได้

จากเอกสารที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วัยรุ่น คือ วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เตรียมก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในสังคมได้

8.2 ช่วงระยะเวลาของวัยรุ่น

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นนั้นเป็นเกณฑ์ที่นักจิตวิทยาใช้ในการแบ่งวัยรุ่นซึ่งอาจไม่ตรงสภาพความเป็นจริง เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน สุชา จันทน์เอม (2536 : 3) ได้แบ่ง วัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ สรุปได้ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นระยะที่ร่างกายเริ่มมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย สำหรับเด็กหญิงนั้นแสดงให้เห็นในความเจริญของร่างกายเต็มที่ก็คือ การมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนเด็กชายนั้นไม่มีลักษณะบ่งชี้ชัด เช่นเด็กหญิง แต่เราสังเกตได้จากการหลั่งอสุจิครั้งแรก การมีขนตามอวัยวะเพศ น้ำเสียงที่พูดเปลี่ยนเป็นห้าวขึ้น และมีลักษณะที่เรียกว่า แตกพาน ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นนอกจากการมีประจำเดือน สัดส่วนต่างๆของร่างกายก็เปลี่ยนแปลงไป

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) 15-18 ปี มีการเปลี่ยนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิด การเจริญเติบโตในระยะนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ในด้านร่างกายมี

การเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในด้านจิตใจนั้นเป็นผลพลอยได้จากการเปลี่ยนแปลง ทางร่างกาย แม้ว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นสิ่งที่ปกติของเด็กทุกคน แต่การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุระหว่าง 18-21 ปี ในระยะนี้พัฒนาการของวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์ซึ่งมักมีพัฒนาการด้านจิตใจมากกว่าด้านร่างกาย โดยเฉพาะด้านเกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต เด็กวัยนี้มักพยายามปรับปรุงร่างกายของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น และพยายามตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ก่อให้เกิด ความมั่นคงด้วยตนเอง

8.3 พัฒนาการช่วงวัยรุ่น

พัฒนาการ (Development) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นตอนจากช่วงหนึ่งจากช่วงหนึ่งไปอีกช่วงหนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีผลทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (สุชา จันทน์เอม. 2536 : 36)

พัฒนาการด้านต่างๆ ของวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่นได้ดีขึ้น พัฒนาการที่สำคัญ มีดังนี้คือ

1. พัฒนาการด้านสรีรวิทยา

พัฒนาการด้านนี้เกี่ยวข้องกับระบบประสาท สมอง หัวใจ และระบบหมุนเวียนของเลือด ระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบกล้ามเนื้อ และต่อมไร้ท่อต่างๆ ซึ่งมีการเจริญเติบโตไปพร้อมกับวัยรุ่น โดยเฉพาะต่อมเพศ

2. พัฒนาการด้านร่างกาย

ในระยะต้นของวัยรุ่นเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางร่างกายรวดเร็วมากและมีผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ระยะนี้ถือว่ามีความสำคัญมากเพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะของเด็กมาเป็นลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ การเจริญเติบโตระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงมีความแตกต่างกันคือ

2.1 เด็กหญิงจะเริ่มโตเร็วกว่าเด็กชาย สังเกตได้จากเด็กหญิงช่วงอายุประมาณ 9-12 ปี จะสูงกว่าและตัวโตกว่าเด็กชาย

2.2 เด็กชายจะเริ่มเจริญเติบโตช้ากว่าเด็กหญิงโดยประมาณราว 2 ปี ระยะแตกเนื้อหนุ่มสาวของเด็กหญิงอายุเฉลี่ย 12 ปี เด็กชายอายุเฉลี่ย 14 ปี

2.3 เด็กหญิงมีขนาดการเจริญเติบโตโครงสร้างทางร่างกายน้อยกว่าเด็กชาย

3. พัฒนาการด้านอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่เกิดจากสิ่งอื่นมาเร้า คนเรามักมีอารมณ์เกิดขึ้นเสมอทุกนาที อารมณ์ของวัยรุ่นนั้นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง จึงเรียกวัยนี้ว่า วัยพายุ

บุแคม หมายถึง การมีอารมณ์ที่รุนแรงเต็มไปด้วยความเชื่อมั่น ชอบความสนุกสนาน การแสดงความรู้สึกเป็นไปอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา อารมณ์ต่างๆเกิดได้ง่ายและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย วัยรุ่นจะแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบอย่างรุนแรง มีความต้องการอิสระ ต้องการพึ่งตนเองจึงมักขัดแย้งกับ ผู้ใหญ่ และฝ่าฝืนกฎที่บิดามารดาวางไว้ จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการยุแหย่หรือการชักนำให้เด็กวัยรุ่นเกิดความรู้สึกอยากลองดี ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ความรู้สึกชั่ววูบของวัยรุ่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เขาแสดงพฤติกรรมผิดๆออกมา อาจหมายถึง ชีวิตและอนาคตของเขาเอง อารมณ์ประเภทต่างๆ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.1 ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ เกลียด อิจฉา

3.2 ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว ความเศร้า สลด หดหู่ ขยะแขยง เสียใจ อารมณ์ประเภทนี้อันตรายต่อวัยรุ่นมาก

3.3 อารมณ์สนุก เช่น ความรัก ชอบ สุขสบาย พอใจ ตื่นเต้น

เนื่องจากอารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่คงที่แน่นอน การรักษาอารมณ์ให้ดีอยู่เสมอในวัยรุ่น จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิต

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆมากมายโดยเฉพาะทางร่างกาย ทำให้วัยรุ่นมีพลังมาก มีความกระตือรือร้น มีความสามารถต่างๆเพิ่มขึ้น วัยรุ่นจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล และการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับ ผู้อื่น รู้จักพิจารณาตนเอง และสังเกตคนอื่นว่ามีความรู้สึกต่อตนเองเช่นไร มีการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยพยายามจะเอาแบบอย่างจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆจากคนใกล้ชิด ภาพยนตร์ สื่อต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นจะพบว่า วัยรุ่นชอบส่องกระจกดูตนเองอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพและร่างกายให้เป็นไปตามแบบที่ต้องการ

พัฒนาการด้านสติปัญญาในวัยรุ่นตอนต้น มีพัฒนาการที่รวดเร็วมาก และจะเจริญถึงขีดสุดเมื่ออายุ 16 ปีการที่วัยรุ่นมีพัฒนาการทางสติปัญญาไปในทางที่ดีขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านสังคมและครอบครัว เด็กสามารถเห็นข้อดี ข้อเสียของผู้อื่น และพยายามเปรียบเทียบตนเองว่าตนดีเหมือนคนนั้น สำหรับเด็กที่ขาดความมั่นคงในตนเองจะเป็นเด็กที่ไวต่อความรู้สึกมาก มีความกระวนกระวายต่อคำพูดที่กล่าวออกไป และสามารถมองเห็นความแตกต่างซึ่งเป็นหลักการพัฒนาการแบบหนึ่ง เด็กวัยนี้ไม่ชอบใช้ความคิดอย่างลึกซึ้งชอบทำสิ่งแปลกใหม่ ชอบใช้ภาษาที่กลุ่มของตนคิดขึ้นโดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี มีการเพิ่มความสนใจตนเองและมองเห็นการณ์ไกลได้ ปลูกฝังการพึ่งตนเอง ปรับปรุงตัวและจรรีกรักดีต่อบุคคลในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

5. พัฒนาการด้านสังคม

นอกจากวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว วัยรุ่นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับสถานะความเป็นอยู่ภายในครอบครัวด้วย ดังจะเห็นได้ว่าเด็กใน

วัยนี้ต้องการเป็นอิสระ และการเป็นตัวของตัวเองชอบอยู่ตามลำพัง มีห้องอยู่เป็นสัดส่วนวัยรุ่นมีความต้องการรุนแรง ในการที่จะทำตนเองให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลในสังคม วัยนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชายและหญิงมีความแตกต่างกันในเรื่องการคบเพื่อนเพศเดียวกัน เด็กหญิงจะชอบคบเพื่อนกลุ่มเล็ก 2-3 คน มีเพื่อนสนิท 1 คนที่จะบอกความลับได้ เมื่ออายุ 15 จะมีเพื่อนกลุ่มใหญ่กว่าเดิม เด็กชายยังไม่มีเพื่อนสนิทชอบทำกิจกรรมมากขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพศตรงข้าม เด็กชายจะสนใจเด็กหญิงเมื่ออายุ 14 ปี เด็กหญิงจะสนใจเด็กชายที่โตกว่า เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางเพศที่เร็วกว่าเด็กชายในวัยเดียวกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น” ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในการทำงานดังนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 121 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 166,894 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 166,894 คน จากการสุ่มแบ่งชั้น จากโรงเรียน 3 เขตการศึกษา เขตละ 1 โรงเรียน เป็นจำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 200 คน รวมทั้งสิ้น 600 คน

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ จำนวนนักเรียน 2,000 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 24 คน ซึ่งได้มาจากผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ตั้งแต่เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ จำนวน 120 คน ทำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

2. ผู้วิจัยตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำคะแนนมาคิดค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีเปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 75 ขึ้นไป จำนวน 30 คน

3. ผู้วิจัยสอบถามความสนใจจากนักเรียนในข้อที่ 2. ในการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท จึงทำการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน กลุ่มควบคุม 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

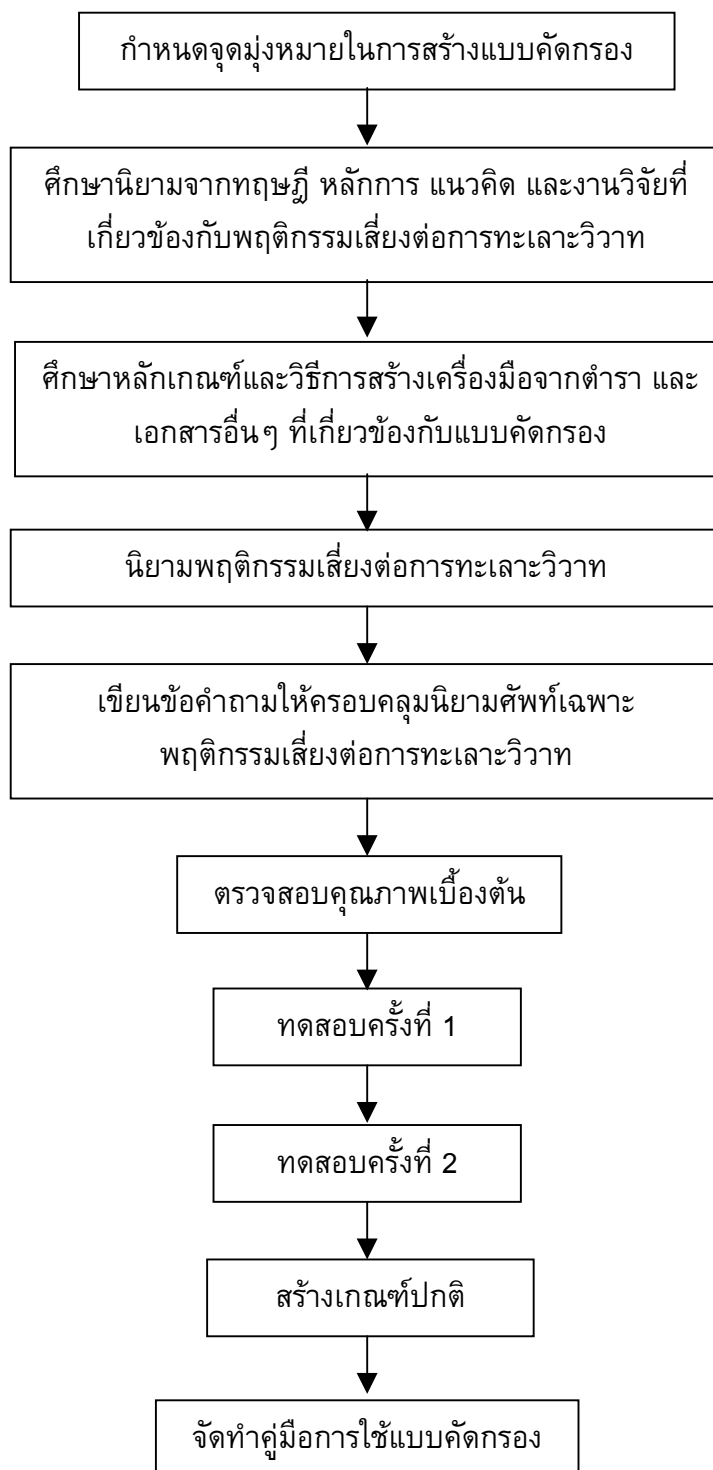
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 6 แสดงลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

จากภาพประกอบ แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
2. ศึกษาเอกสารข้อมูลจากทฤษฎี ตำรา รวมทั้งเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
3. ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือ จากตำราและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง กับแบบคัดกรอง
4. เขียนนิยามพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
5. เขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ดังนี้

5.1 แบบคัดกรองที่สร้างมีลักษณะเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ตอบตรงตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

5.2 สร้างข้อคำถามครอบคลุมกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

5.3 การให้คะแนนแต่ละข้อ มีน้ำหนักเป็น 5 , 4 , 3 , 2 , 1

6. ตรวจสอบคุณภาพของแบบคัดกรองเบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1) ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ 2) อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง 3) อาจารย์โสภณ ทองพัฒน์
พิจารณาข้อคำถามในแบบคัดกรอง ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำไปปรับปรุงตาม
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพที่
อยู่ในเกณฑ์ ทั้งสิ้น 55 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.65 ถึง 1 และทำการปรับปรุงข้อคำถาม
ตามข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ

7. ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) จากการทดสอบครั้งที่ 1 ทดสอบกับกลุ่มนักเรียน นำ
แบบวัดซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่ม
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ที่โรงเรียนพุทธจักรวิทยาจำนวน 100
คนแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 %
ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ วิเคราะห์ค่า t-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์รวมทั้งสิ้น 51 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (t)
อยู่ระหว่าง 2.57 ถึง 11.50 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.74

8. ทดสอบครั้งที่ 2 จากการทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบวัดที่คัดเลือกได้จากข้อที่ 7 ไป
เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกอีกครั้ง (t) หาค่าอำนาจ
จำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ วิเคราะห์ค่า t-test
เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณ
ภาพอยู่ในเกณฑ์รวมทั้งสิ้น 51 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 5.95 ถึง 24.93 และค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68 แล้วปรับปรุงแบบคัดกรอง จากนั้นนำข้อมูล

ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93

9. การสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) นำแบบคัดกรองที่ได้จากข้อที่ 8 ไปสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรอง โดยหาคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T- score) จากค่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

10. จัดทำคู่มือการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ตัวอย่าง แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องท้ายหัวข้อให้ครบทุกข้อ กรุณาตอบตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพียงข้อเดียว แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ค่อนข้างไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ตาราง 5 ตัวอย่างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ข้อที่	ข้อความ	ไม่จริง	ค่อนข้างไม่จริง	ปานกลาง	จริง	จริงที่สุด
0)	คุณเคยใช้วาจาขู่ผู้อื่น					
00)	เมื่อคุณโกรธ คุณจะตั้งใจเพื่อให้ใจเย็นขึ้น					
000)	เมื่อไม่พอใจผู้อื่น คุณจะใช้วาจาว่ากล่าวทันที					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5 คะแนน
จริง	ให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้	2 คะแนน
ไม่จริง	ให้	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

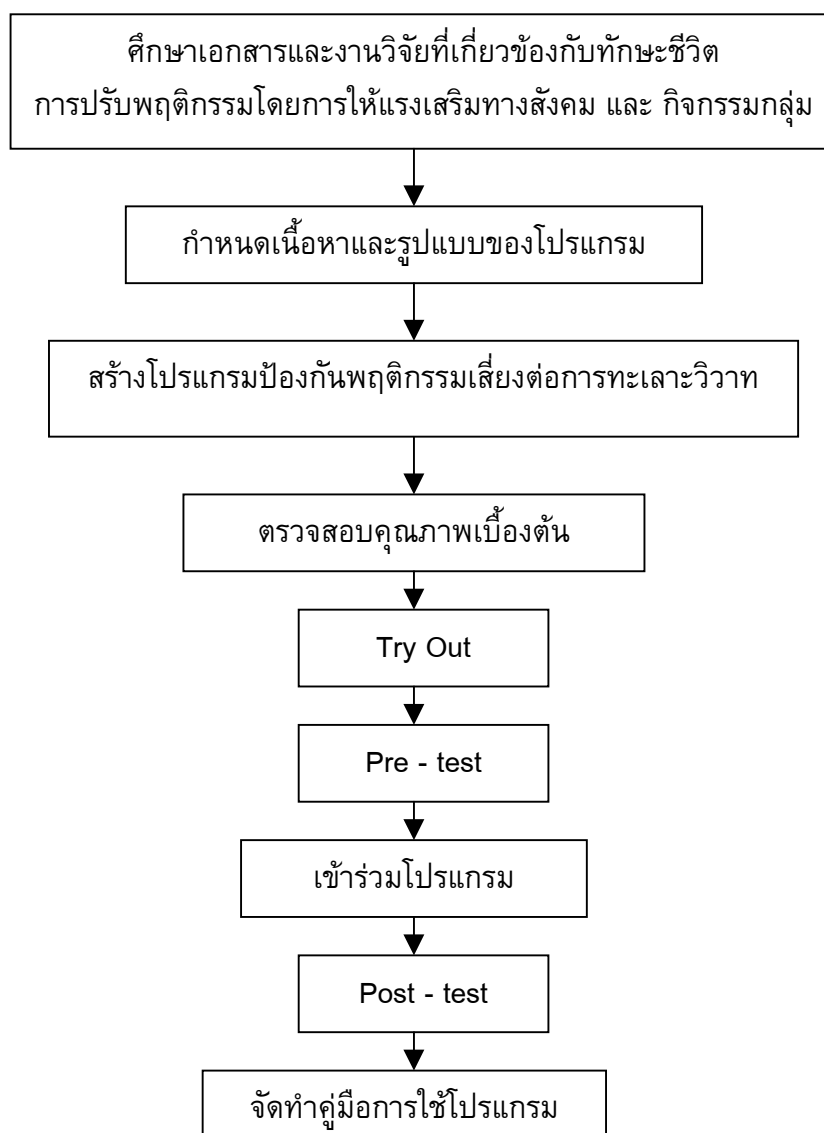
คะแนนมาตรฐานปกติ T – Score	การแปลความหมาย
T – Score ตั้งแต่ T69 ขึ้นไป	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูงมาก
T – Score ตั้งแต่ T57 – T68	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูง
T – Score ตั้งแต่ T45 – T56	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทปานกลาง
T – Score ตั้งแต่ T33 – T44	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ
T – Score ตั้งแต่ T32 ลงมา	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำมาก

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

โปรแกรมที่ใช้ คือ โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทโดย

การพัฒนาทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 7 แสดงลำดับขั้นตอนการสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

จากภาพประกอบ แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต กิจกรรมกลุ่ม และการปรับพฤติกรรมโดยการให้แรงเสริมทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. สร้างโปรแกรมที่มีแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต ให้มีความสอดคล้องกับค่านิยม ศัพท์ ความมุ่งหมาย ของการวิจัย

3. นำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผศ.ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ 2) อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง 3) อาจารย์โสภณ ทองพัฒน์ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะเนื้อหา วิธีดำเนินการและการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) จากการทดสอบครั้งที่ 1 ทดสอบกับกับกลุ่มนักเรียน นำแบบวัดซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ที่โรงเรียนพุทธจักรวิทยา จำนวน 12 คนแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. ทดสอบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม (Pre - test) โดยใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท เพื่อวัดค่าของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

6. เข้าร่วมโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จำนวน 12 ครั้ง

7. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมของโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบคัดกรองอีกครั้ง (Post - test) เพื่อวัดค่าของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

8. จัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ตาราง 6 ตัวอย่างโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
1	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาจาร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงขั้นตอนการตัดสินใจและสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม	ทักษะการตัดสินใจ	เพื่อเพื่อน

ตาราง 6 (ต่อ)

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
2	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิดที่จะใช้วาทะและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาทะ ร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ปัญหาสาเหตุของปัญหา ที่เกิดจากความคิด	ทักษะการแก้ปัญหา	ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง (Try out) และกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยของอนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายกำหนดวัน เวลา เพื่อนำแบบคัดกรองไปทดสอบ

2. เตรียมแบบคัดกรองให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละครั้ง วางแผนการดำเนินการล่วงหน้า และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ และวิธีทำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

4. นำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) ทดสอบกับกลุ่มนักเรียน นำแบบคัดกรองซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าสหสัมพันธ์และค่าความเชื่อมั่น

4.2 ทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบคัดกรองที่คัดเลือกได้จากข้อ 4.1 ไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด และค่าความเชื่อมั่น

4.3 สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) นำแบบวัดที่ได้จากข้อ 4.2 ไปสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรอง โดยหาค่าคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T-Score) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง (Try out) และกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยของอนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายกำหนดวัน เวลา เพื่อนำ โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นไปทดสอบ

2. นำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) นำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อตรวจสอบปัญหาเบื้องต้น

2.2 ทดสอบครั้งที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่มีสถิติของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสูงที่สุด คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ ที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป และสมัครใจเข้าโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม กลุ่มละ 12 คนและใช้คะแนนดิบที่ได้จากแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นที่สร้างขึ้น

2.3.1 กลุ่มทดลอง เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

2.3.2 กลุ่มควบคุม ไม่ต้องเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

2.4 ภายหลังจากดำเนินการครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นอีกครั้ง แล้วใช้คะแนนดิบที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) นำผลที่ได้จากข้อ 2.2 และ 2.4 ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (SPSS FOR WINDOW) ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 60)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

2. ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Consistency : IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 124)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 305)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าดัชนีอำนาจจำแนกของแบบคัดกรอง
	$\bar{X}_H$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

$$r = \frac{N\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม
	x	แทน คะแนนของข้อคำถาม
	y	แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ
	N	แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบราค (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum s_i^2$	แทน ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.5 หาค่าเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรอง (Norms) โดยหาคะแนนที่ปกติ จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile T-score) แล้วนำค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ไปเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนคะแนนที่ (Normalized T-score) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543 : 309-310)

$$PR = \frac{100}{N} \left[cf - \frac{1 f}{2} \right]$$

เมื่อ	PR	แทน ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์
	f	แทน ความถี่ของคะแนน
	cf	แทน ความถี่สะสม
	N	แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการบริโภคสื่อดมกของวัยรุ่น โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 165)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ t	แทน ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนของการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลัง
$\sum D$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่
$\sum D^2$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่ยกกำลังสอง
$(\sum D)^2$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่ทั้งหมดยกกำลังสอง
n	แทน จำนวนคู่ของคะแนนจากการสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

3.2 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และสมาชิกที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 162)

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ t	แทน ค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
X_1	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
X_2	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
S_1^2	แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
S_2^2	แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม
n_1	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลอง
n_2	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มควบคุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคน
X	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Max	แทน	ค่าคะแนนสูงสุด
Min	แทน	ค่าคะแนนต่ำสุด
K	แทน	จำนวนข้อของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
∞	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
PR	แทน	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์
T	แทน	คะแนนที่ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. เกณฑ์ปกติ (Norms)
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

4. เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t) โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำวิเคราะห์ค่า t-test และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ข้อมูลแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนก (t) และค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นจากการทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (n=100)

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่น	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ค่าสหสัมพันธ์ (r)
1. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านร่างกาย	3.57 – 11.29	0.35 – 0.71
2. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านวาจา	3.42 – 11.50	0.25 – 0.74
3. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิด	3.05 – 7.84	0.30 – 0.65
4. ทักษะชีวิต	2.57 – 6.47	0.20 – 0.52
รวม	2.57 – 11.50	0.20 – 0.74

ค่าเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

จากตาราง 7 พบว่า แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีจำนวน 51 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 2.57 ถึง 11.50 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.74 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t) โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำวิเคราะห์ค่า t-test หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม จากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตัวอย่างจำนวน 600 คน ข้อมูลที่แสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนก (t) ค่าสหสัมพันธ์ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่น	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ค่าสหสัมพันธ์ (r)
1. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านร่างกาย	8.76 – 24.93	0.31 – 0.68
2. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านวาจา	7.63 – 18.34	0.33 – 0.61
3. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิด	5.95 – 16.15	0.23 – 0.57
4. ทักษะชีวิต	6.61 – 11.88	0.25 – 0.42
รวม	5.95 – 24.93	0.23 – 0.68

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

จากตาราง 8 พบว่า มีข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์รวม 51 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 5.95 ถึง 24.93 มีค่าสหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

1.3 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าคะแนนสูงสุด (Max) ค่าคะแนนต่ำสุด (Min) ข้อมูลแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นจากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	K	คะแนนเต็ม	Max	Min	$\bar{X}$	S.D.
	51	255	183	54	112.86	25.33

จากตาราง 9 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

ค่าคะแนนสูงสุด (Max)	เท่ากับ 183
ค่าคะแนนต่ำสุด (Min)	เท่ากับ 54
ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	เท่ากับ 112.86
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	เท่ากับ 25.33

2. เกณฑ์ปกติ (Norms)

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการจากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน มาสร้างคะแนนปกติ (Norms) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ เปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ข้อมูลแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น : คะแนนมาตรฐานปกติ T-score ความถี่ และตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (PR) จากการนำไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
54	1	T21	0.2
61	2	T24	0.5
62	2	T26	0.8
63	1	T27	1.0
64	1	T27	1.2
66	2	T28	1.5
67	1	T29	1.7
68	3	T30	2.2
69	2	T30	2.5

ตาราง 10 (ต่อ)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
70	1	T31	2.7
71	1	T31	2.8
72	6	T32	3.8
73	3	T33	4.3
74	4	T33	5.0
75	5	T34	5.8
76	6	T35	6.8
77	6	T36	7.8
78	5	T36	8.7
79	4	T37	9.3
80	5	T37	10.2
81	5	T38	11.0
82	6	T38	12.0
83	5	T39	12.8
84	3	T39	13.3
85	7	T40	14.5
86	8	T40	15.8
87	8	T41	17.2
88	7	T41	18.3
89	4	T41	19.0
90	9	T42	20.5
91	12	T42	22.5
92	8	T43	23.8
93	6	T43	24.8
94	8	T44	26.2
95	8	T44	27.5
96	8	T44	28.8
97	12	T45	30.8
98	5	T45	31.7
99	13	T46	33.8
100	3	T46	34.3
101	20	T47	37.7
102	11	T47	39.5
103	7	T48	40.7
104	6	T48	41.7
105	8	T48	43.0
106	8	T48	44.3
107	4	T49	45.0
108	9	T49	46.5
109	5	T49	47.3
110	10	T50	49.0
111	5	T50	49.8

ตาราง 10 (ต่อ)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
112	11	T50	51.7
113	10	T51	53.3
114	6	T51	54.3
115	5	T51	55.2
116	10	T52	56.8
117	12	T52	58.8
118	5	T53	59.7
119	6	T53	60.7
120	11	T53	62.5
121	7	T54	63.7
122	7	T54	64.8
123	11	T54	66.7
124	9	T55	68.2
125	7	T55	69.3
126	8	T55	70.7
127	6	T56	71.7
128	5	T56	72.5
129	5	T56	73.3
130	5	T57	74.2
131	8	T57	75.5
132	5	T57	76.3
133	4	T57	77.0
134	3	T58	77.5
135	7	T58	78.7
136	5	T58	79.5
137	5	T59	80.3
138	10	T59	82.0
139	4	T60	82.7
140	9	T60	84.2
141	1	T60	84.3
142	5	T61	85.2
143	6	T61	86.2
144	3	T61	86.7
145	3	T62	87.2
146	10	T62	88.8
147	7	T63	90.0
148	6	T63	91.0
149	2	T64	91.3
150	1	T64	91.5
151	5	T65	92.3
152	3	T65	92.8
153	4	T65	93.5

ตาราง 10 (ต่อ)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
154	2	T66	93.8
155	9	T67	95.3
156	3	T67	95.8
157	2	T68	96.2
158	3	T68	96.7
159	4	T69	97.3
160	1	T70	97.5
161	1	T70	97.7
164	3	T71	98.2
166	1	T71	98.3
167	1	T72	98.5
169	1	T72	98.7
173	1	T73	98.8
174	1	T74	99.0
175	2	T75	99.3
176	1	T76	99.5
178	2	T79	99.8
183	1	T90	100.0

จากตาราง 10 พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n=600) มีคะแนนอยู่ในช่วง 54 ถึง 183 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.2 ถึง 100.0 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T21 ถึง T90

การแปลความหมายของคะแนน

การแปลความหมายโดยแปลงคะแนนดิบของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ให้อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T – Score และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 320) ดังนี้

- T – Score ตั้งแต่ T69 ขึ้นไป มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูงมาก
 - T – Score ตั้งแต่ T57 – T68 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูง
 - T – Score ตั้งแต่ T45 – T56 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทปานกลาง
 - T – Score ตั้งแต่ T33 – T44 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ
 - T – Score ตั้งแต่ T32 ลงมา มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำมาก
- ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดีให้เลื่อนไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

3.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ข้อมูลแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	D	t
	ก่อนทดลอง	12	141.58	12.66	59.33	3.21**
	หลังทดลอง	12	82.25	17.51		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ซึ่งเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

3.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ข้อมูลแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	D	t
	ก่อนทดลอง	12	138.00	12.46	8.75	1.12
	หลังทดลอง	12	129.25	27.19		

จากตาราง 12 พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

4.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นก่อนการทดลอง ข้อมูลแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นก่อนการทดลอง

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
	กลุ่มทดลอง	12	141.58	12.66	0.70
	กลุ่มควบคุม	12	138.00	12.46	

จากตาราง 13 พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของนักเรียนก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน นั่นคือ ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทไม่แตกต่างกัน

4.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นหลังการทดลอง ข้อมูลแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นหลังการทดลอง

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
	กลุ่มทดลอง	12	82.25	17.51	5.03**
	กลุ่มควบคุม	12	129.25	27.19	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นของนักเรียนหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. เพื่อสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทวัยรุ่น
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 121 โรงเรียน รวม 3 เขตพื้นที่การศึกษา เป็นจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 168,538 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร

รวม 3 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน เป็นจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 600 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่มีสถิติของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสูงที่สุด คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป และสมัครใจเข้าโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
2. โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง (Try out) และกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยของอนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายกำหนดวัน เวลา เพื่อนำแบบคัดกรองไปทดสอบ

2. เตรียมแบบคัดกรองให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละครั้ง วางแผนการดำเนินการล่วงหน้า และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ และวิธีทำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

4. นำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) ทดสอบกับกลุ่มนักเรียน นำแบบคัดกรองซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าสหสัมพันธ์และค่าความเชื่อมั่น

4.2 ทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบคัดกรองที่คัดเลือกได้จากข้อ 4.1 ไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด และค่าความเชื่อมั่น

4.3 สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) นำแบบวัดที่ได้จากข้อ 4.2 ไปสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรอง โดยหาค่าคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T-Score) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง (Try out) และกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยของอนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายกำหนดวัน เวลา เพื่อนำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นไปทดสอบ

2. นำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) นำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อตรวจสอบปัญหาเบื้องต้น

2.2 ทดสอบครั้งที่ 2 ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เป็นนักเรียนจากโรงเรียนที่มีสถิติของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสูงที่สุด คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิ ที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป และสมัครใจเข้าโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม กลุ่มละ 12 คนและใช้คะแนนดิบที่ได้จากแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นที่สร้างขึ้น

2.3.1 กลุ่มทดลอง เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

2.3.2 กลุ่มควบคุม ไม่ต้องเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

2.4 ภายหลังการดำเนินการครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นอีกครั้ง แล้วใช้คะแนนดิบที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

2.5 นำผลที่ได้จากข้อ 2.2 และ 2.4 ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นดังนี้

1. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น
2. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (t) โดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรอง โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
3. สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยหาค่าคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T-Score) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซนต์ไทล์

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นดังนี้

1. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น สรุปผลได้ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น

ผู้วิจัยสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นขึ้น 1 ฉบับ จำนวน 60 ข้อ จากการให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นและจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 และได้นำข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ จำนวน 55 ข้อ

2. การทดสอบกับกลุ่มนักเรียน

2.1 ทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) ทดสอบกับกลุ่มนักเรียน นำแบบคัดกรองซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ วิเคราะห์ค่า t-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์รวมทั้งสิ้น 51 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.57 – 11.50 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

2.2 ทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบคัดกรองที่คัดเลือกได้จากข้อ 7. ไปทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ วิเคราะห์ค่า t-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 51 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 5.95 – 24.93 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์รวม 51 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3. สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms)

นำแบบคัดกรองที่ได้จากข้อ 2. ไปสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรองโดยหาค่าคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T-Score) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์แล้ว

แปลงคะแนนดิบของแบบคัดกรองให้อยู่รูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T-score พบว่า คะแนนเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 54 ถึง 183 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ อยู่ในช่วง 0.2 ถึง 100.0 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T21 ถึง T90

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น สรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

1. จากการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น

ผู้วิจัยสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นขึ้น จำนวน 60 ข้อ จากการให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นและจิตวิทยาการแนะแนว พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.65 – 1.00 และได้นำข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ จำนวน 55 ข้อ ซึ่งตามคำกล่าวของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 124) กล่าวไว้ว่า การพิจารณาค่าความสอดคล้อง ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2545 : 150 - 151) ได้กล่าวว่า ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1 สามารถคัดเลือกไว้ใช้ได้โดยการค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญต้องไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นผู้พิจารณาคะแนน ดังที่ พิมพ์พร บรรจงรัตนงาม (2548 : 101) ได้ศึกษาเรื่องแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.7 ถึง 1.0 ซึ่งถือว่าแบบทดสอบมีค่า

ความเที่ยงตรงเชิงพินิจสูง จึงกล่าวได้ว่า แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจสูง

2. แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

2.1 ค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก (t) ซึ่งหาโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ วิเคราะห์ค่า T-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 51 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 5.95 ถึง 24.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 305) กล่าวไว้ว่า ค่าอำนาจจำแนก (t) ที่ดี ควรมีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จึงแสดงให้เห็นว่า กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจริง ซึ่งสอดคล้องกับค่าอำนาจจำแนก (t) ของ เขมวดี คัมภีรานนท์ (2544: 7) การสร้างแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านนิเทศศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.01 ถึง 8.98 ซึ่งสอดคล้องกับ มัสยา วงเสนา (2548 : 107) ได้ศึกษาแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 9.95 ถึง 33.40 ถือว่ามีค่าอำนาจจำแนกที่สูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจริง จึงกล่าวได้ว่าแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการคัดกรองได้

2.2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์รวม 51 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68 ดังที่ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ (2543 : 185) กล่าวไว้ว่า ข้อสอบที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) ต้องมีค่ามากกว่า 0.2 และถ้าข้อสอบนั้นมีค่าใกล้ + 1 แสดงว่าข้อสอบนั้นสามารถจำแนกได้สูงมาก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะพรรณ พุนทรัพย์ (2548: บทคัดย่อ) ในงานวิจัยเรื่องแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 – 0.80 ตามที่ ธนุรต อยู่ชุ่ม (2548: 104) ได้ศึกษาเรื่องแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นนักธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นนักธุรกิจ มีค่าสหสัมพันธ์รายข้อระหว่าง 0.44 ถึง 0.74 ซึ่งสอดคล้องกับ ชญานิน อรุณมาศ (2548: บทคัดย่อ) จากการศึกษา แบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านนิเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ได้ค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับ 0.23 ถึง 0.62 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

2.3 ค่าความเชื่อมั่น

ค่าความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ซึ่งหาโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 พิจารณาค่าความเชื่อมั่นที่ได้พบว่า ค่าความเชื่อมั่นในระดับ 0.80 ถือได้ว่าอยู่ในระดับสูงตามที่ ฟิลด์ กล่าวไว้ว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ดีควรอยู่ในระดับ 0.80 ขึ้นไป (ชัยวิชิต เขียรชนะ. 2548: 117; อ้างอิงจาก Field. 2004 : Online) ซึ่งสอดคล้องกับค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมี ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.88 (ปิยะพรรณ พุนทรัพย์. 2548 : 88) ดังที่ ธนุรต อยู่ชุ่ม (2548 : 104) ได้ศึกษาเรื่องแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นนักธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นนักธุรกิจมีค่าความเชื่อมั่นด้านรู้จัก เท่ากับ .88 ด้านความสนใจ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ด้านบุคลิกภาพมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 แสดงให้เห็นว่า แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นที่สร้างขึ้น มีความเชื่อมั่นสูง เป็นที่น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการคัดกรองได้

2.4 เกณฑ์ปกติ (Norms)

ผู้วิจัยสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรองในรูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized T-Score) จากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์แล้วแปลงคะแนนดิบของแบบคัดกรองให้อยู่รูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T-score ดังที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 309-310) กล่าวว่า เกณฑ์ปกติคะแนนที่นิยมใช้กันมาก เพราะเป็นคะแนนมาตรฐานสามารถนำมาบวกลบ และเฉลี่ยได้ มีความเหมาะสมในการแปลความหมาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 54 ถึง 183 และจากการหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.2 ถึง 100.0 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T21ถึง T90 เมื่อผู้ทดสอบต้องการรู้ระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของตนเอง จะต้องนำคะแนนดิบมาเทียบกับเกณฑ์ปกติ และจึงตัดสินใจว่าตนเองมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทอยู่ในระดับใด โดยเกณฑ์ปกติสร้างขึ้นตามแบบของ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 320) ดังนี้

- T – Score ตั้งแต่ T69 ขึ้นไป มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูงมาก
 - T – Score ตั้งแต่ T57 – T68 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูง
 - T – Score ตั้งแต่ T45–T56 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทปานกลาง
 - T – Score ตั้งแต่ T33 – T44 มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ
 - T – Score ตั้งแต่ T32 ลงมา มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำมาก
- ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดีให้เลื่อนไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น สรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรภร รัตนวงศ์เจริญ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีต่อพฤติกรรม การป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ผลวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อป้องกันการเสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการจัดการกับความเครียด และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าดีกว่าก่อนเข้าโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ตามที่ พิชัย ไทยอุดม (2540 : จ) ได้ศึกษาผลของ การประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตศึกษาในการสอนเพศศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการตัดสินใจสูงกว่าก่อนทำการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วย การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมดุสิต ของ พรดี ลิ้มปรัดนากร (2547 : บทคัดย่อ) ที่มีทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรง กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในการป้องกันความรุนแรงสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ และสอดคล้องกับ อรดา วงษ์ไสว (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของ โปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาราชบุรี เขต 2 ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความตระหนักในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธไม่ให้เสียสัมพันธภาพ เพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการวิจัยผลที่ได้ คือ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นลดลงหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น พฤติกรรมที่ลดลงเนื่องมาจากเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน ทำให้รู้ว่าผลเสีย และโทษที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทเป็นอย่างไร เมื่อผ่านการคิดอย่างมี วิจารณญาณแล้วจึงตระหนักได้ว่าไม่ควรมีความเสี่ยงด้านทะเลาะวิวาท

2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ภัทรภร รัตนวงศ์เจริญ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีต่อพฤติกรรม การป้องกันการ เหวี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ผลวิจัยพบว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการเผลวเผลอ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา เพื่อป้องกันการเผลวเผลอ สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน (2540 : บทคัดย่อ) การประยุกต์โปรแกรม ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้แนว คิดทักษะชีวิตศึกษาขององค์การอนามัยโลกร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบการมีประสบการณ์จริง ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันเอดส์ ทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันเอดส์ ดีขึ้นกว่าก่อนทดลองและดีกว่ากลุ่มควบคุม และยังพบว่า ทักษะเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ และสอดคล้องกับรัตน จาโรจน์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มี ต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการ ทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการการแก้ปัญหา ทักษะการปฏิเสธสูงกว่ากลุ่มควบคุม จากการวิจัย ผลที่ได้ คือ นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทลดลงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรม เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เนื่องจากนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมขาดการฝึกทักษะ ชีวิต ไม่มีกิจกรรมที่ให้ข้อมูล ผลดี-ผลเสียของการทะเลาะวิวาท ขาดการร่วมอภิปรายกับผู้อื่นจึง ไม่ได้รับรู้ถึงผลเสียที่จะตามมาจากการทะเลาะวิวาท จึงทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่ลดพฤติกรรม เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ของวัยรุ่น เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นได้ ในการ ทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยให้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้ทักษะชีวิตโดยใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ เกม บทบาทสมมุติ กรณียตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง และอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดการป้องกันตนเองจาก พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

จากการที่ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปข้อคิดเห็นที่ได้ทำกิจกรรมร่วม กัน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆและความรู้เพิ่มเติมในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การทะเลาะวิวาท นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนเกิดการป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะ วิวาท

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

1) แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เป็นแบบวัดซึ่งมีข้อคำถามที่มีเกณฑ์ปกติ เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดแยกนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง

2) แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีประโยชน์สำหรับ ครู อาจารย์ บุคลากรแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทเบื้องต้น และส่งต่อให้แก่ผู้เชี่ยวชาญได้ถูกต้อง

3) ในการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการและตรวจคะแนนต้องศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนจากคู่มืออย่างละเอียดก่อนดำเนินการ

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการบริโภคสื่อลามกของวัยรุ่น

1) การวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นได้ ครู อาจารย์ บุคลากรแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปเป็นแนวทาง และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นได้ โดยคำนึงตามความเหมาะสม

2) สำหรับผู้ที่จะนำโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่นไปใช้ ควรศึกษาและให้ความสำคัญในเรื่องของทักษะชีวิตด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

1) ควรมีการศึกษาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทให้เฉพาะทางตรงปัญหามากขึ้น

2) ควรมีการสร้างและพัฒนาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ในระดับอื่นๆ เช่น ช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษาต่อไป

3) ควรมีการสร้างและพัฒนาแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ของวัยรุ่น เพื่อนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

1) ควรมีการสร้างและพัฒนาโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทโดยมีการเพิ่มกิจกรรมมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลที่ดีขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษา เป็นต้น เพื่อให้มีวิธีการที่หลากหลายขึ้น

3) ควรมีการเผยแพร่โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริการการจัดการแนะแนว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ, กองแนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2519, ตุลาคม). บทบาทนักการแนะแนวในการป้องกันแก้ไขปัญหาวิവാทในหมู่ของเยาวชน. *วารสารแนะแนว*. 2(22) : 80-83.
- กรมสามัญศึกษา. (2544). *เอกสารคู่มือระบบการช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- กรมสุขภาพจิต. (2540). *คู่มือผู้บริหารทักษะชีวิตในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : กรมสุขภาพจิต.
- _____. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2545). *แบบคัดกรองสุขภาพจิต*. นนทบุรี : กรมสำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- กรมอนามัย. (2539). *การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. (เอกสารประกอบการอบรม). ประจวบคีรีขันธ์ : กรมอนามัย. อัดสำเนา.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2540). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : กรมอนามัยและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กองสารวัตรนักเรียน. (2526). *การศึกษาสาเหตุนักเรียนนักศึกษาก่อการทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : กองสารวัตรนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองสุขศึกษา. (2542). *แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้ในการดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ*. นนทบุรี : กองสุขศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันยา สุวรรณแสง. (2536). *บุคลิกภาพและการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชู คำขาย. (2542). *จิตวิทยาเด็กวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- กำไลรัตน์ เย็นสุจริต. (2540, กันยายน). การพัฒนาทักษะชีวิต. *วารสารสุขศึกษา*. 14(165) : 69-79.
- โกเมศ กายแก้ว. (2541). *เจตคติของนักเรียนนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมที่ก่อการทะเลาะวิวาทที่มีต่อสภาพภายในสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เขมวดี คัมภีรานนท์. (2544). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพแบบพึ่งพาผู้อื่นของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). วิชาแนะแนว 313 :กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. (เอกสารประกอบ
คำสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ความรุนแรงบนท้องถนน การทะเลาะวิวาทและลูกหลง. (2547, มกราคม). เนชั่นสุดสัปดาห์.
8(606) : 14
- จิรวรรณ วัฒนะจิตรพงษ์. (2537). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลอง
ที่มีต่อทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา
อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ทิตา พฤกษานนท์. (2537, กรกฎาคม-กันยายน). พฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น. สงขลา
นครินทร์เวชสาร. 12(94): 141-144.
- จิตรา ทองเกิด. (2540). ทักษะชีวิต. (เอกสารประกอบการประชุม). กรุงเทพฯ โรงพิมพ์
สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน.
- จิราพร ชาวนันท์ประยูร. (2530). วัยรุ่นกับดิสโกเธค: ทัศนคติของกลุ่มผู้ปกครองที่เกี่ยวข้อง.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ อำนางเถลิงศักดิ์. (2540). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของ
นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ชญาสินี อรุณมาศ. (2548). แบบวัดลักษณะพึงประสงค์ด้านนิเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลชัย ทศกุลณี. (2542). การประยุกต์ทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกัน
การเสพยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชาย เขตการศึกษาที่ 6. วิทยานิพนธ์
วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.

- ชัยญา บัวประเสริฐ. (2546). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนมักกะสันพิทยาสรรพวิทยาคาร กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2548). การพัฒนาแบบวัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 : กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชุมพล พัฒนสุวรรณ. (2531, กรกฎาคม-กันยายน). เทคนิคบางประการในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา. สสวท.
- ชูชีพ เทียนธวัช. (2547). ประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการเสริมสร้างทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูลีพร ศรศรี. (2541). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมบัติไกร. (2528). กิจกรรมกลุ่มสำหรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพงศ์ พุดหาล้า. (2540). การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐนันท์ วิชัยรัมย์. (2545). การศึกษาปัจจัยที่มีต่ออิทธิพลพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงพร คำบุญวัน; และ วาสนา จันทน์สว่าง. (2536). สื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ทีพี พรินท์.
- ทองจันทร์ หงส์จรรย์. (2531). ทักษะการแก้ปัญหากับการเรียนรู้โดยใช้ปัญญาเป็นหลัก. กรุงเทพฯ : หน่วยแพทยศาสตรศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิวา วงศ์ธนาภา. (2538). *เงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์ทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ทิตนา แคมณี. (2522). *กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวทฤษฎีปฏิบัติ. หนังสือโครงการเผยแพร่การสอนกลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*
- ธวัช อยู่ม. (2548). *แบบวัดลักษณะพึงประสงค์ของการเป็นนักธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ธนี เขียวอยู่. (2546). *พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุข). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.*
- นรรัตน์ กิจเจริญ. (2547). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยมีชนชั้น วิทยาเขตมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นัญญา ผาดจันทิก. (2545). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2546). *การให้คำปรึกษารายกลุ่ม. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.*
- นิตยา ชงัดเวช. (2541). *ผลของการใช้กรณีตัวอย่างควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อการดูแลตนเองของสตรีมีครรภ์แรกในระยะก่อนคลอดโรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- นิธวรรณ ชาวนันธิ. (2546). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

- นิรมล เมืองโสสม. (2543). วัฒนธรรมทางเพศ การรับรู้ ความเสี่ยง และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงเขตเมือง : กรณีศึกษาจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การแพทย์และสาธารณสุข).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา เพ็ชรสิงห์. (2530). อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประนอม เดชชัย. (2531). นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ; และคนอื่นๆ. (2541). พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อพฤติกรรมสุขภาพในการ ป้องกันโรคไม่ติดต่อในเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวง สาธารณสุข.
- ประเสริฐ ต้นสกุล; และคนอื่นๆ. (2538). ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เยาวชน. (เอกสารการประชุม). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- ปิ่นทิพย์ ชะเอม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนทางสังคมของวัยรุ่นเมือง เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- ปิยะพรรณ พุนทรัพย์. (2548). แบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผกา บุญเรือง. (2525). กิจกรรมในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการ ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องพรรณ แววิเศษ. (2534). ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของ วัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. (2526). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- พรดี ลิ้มปรีดานกร. (2547). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะ ชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมรุนแรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พรทิพย์ ทรัพย์สิน. (2532). การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ วชิรดิolk. (2544). ผลของการฝึกโปรแกรมทักษะชีวิต ต่อความรู้ เจตคติและพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- พัชรินทร์ สิมะราช. (2544). ผลการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้ สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรินทร์ แก้วพาดิ. (2544). ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (โรงเรียนขยายโอกาส) : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านนาเกาะทาด อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรินทร์ เปรมสมาน. (2538). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจันทร์ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชัย ไทยอุดม. (2540). การประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตศึกษา ในการสอนเพศศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต ฤทธิ์จำรุณ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : เฮาส์ออฟเคอร์มีส์.
- พิมพ์ สวรรณฤทธิ์. (2548). การสร้างเครื่องมือวัดผล. กาญจนบุรี : ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ ราชภัฏการญจนบุรี.
- พิมพ์พร บรรจงรัตนงาม. (2548). แบบวัดลักษณะพึงประสงค์ด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พิมพ์ใจ บุญยัง. (2540). การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เพชรสุดา เพชรใส. (2525). การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มในการปรับพฤติกรรมลด
ความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
การแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ภวิกา กลับประสิทธิ์. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
วท.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ภัทรกร รัตนวงศ์เจริญ. (2547). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการพัฒนาทักษะชีวิตที่
มีต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์
วท.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- มณฑิรา มาลารักษ์. (2546). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย
เพื่อป้องกันสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิงเพชร
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑนา เฟื่องฟู; และรังสรรค์ เฟื่องฟู. (2546). ระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน. กรุงเทพฯ :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- มัสยา วงเสนา. (2548). แบบวัดลักษณะพึงประสงค์ด้านศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาริสา หะสาเมาะ. (2540). ประสิทธิภาพของการจัดโครงการป้องกันการเข้ายาเสพติดสำหรับ
นักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2540). การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด.
(เอกสารประกอบการประชุม). เชียงใหม่ : ม.ป.พ. อัดสำเนา.

- เย็นจิตร ชวนะวิบูลยางกูร. (2547). การเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงแบบดีอาร์เอและการปรับเปลี่ยนเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา เจริญสาธิต. (2546). ผลของการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). ปรินิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ดอกแก้ว. (2539). ผลของการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียน อาชีวศึกษา จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (อนามัยและครอบครัว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2531). หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- _____. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เลิศลักษณ์ บุญรอด. (2543). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิริญา อรรถยุกติ. (2543). การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของวัยรุ่นที่ติดยา และที่ไม่ติดยาเสพติด ในกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2546). ทฤษฎีให้บริการปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันวิสา พงษ์ผล. (2546). การเปรียบเทียบผลของการปรับเปลี่ยนและการควบคุมตนเองที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตำหรุ (วิงประชาสงเคราะห์) อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิตเชิดวงศ์. (2547). พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหายาของวัยรุ่น. ชลบุรี : ภาควิชาแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วิสรณ พลเสน. (2547). คู่มือจัดกิจกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (บริการการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิสิทธิ์ คลั่งสิน. (2542). การศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรม การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- วีรพล เจริญวิศาล. (2545). การก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก. ถ่ายเอกสาร.
- วีรวรรณ สุธีไกรลาส. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ ปันนิต้ามัย. (2542). เซาว์อารมณ์ (EQ): ดัชนีความสุขและความสำเร็จของชีวิต. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2530). การประชุมวิชาการประจำปีของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ครั้งที่ 29. (เอกสารประกอบการอภิปราย). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- ศิริณี พูลุณ. (2543). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพันธ์ เพชรทองคำ; และคนอื่นๆ. (2521). ทฤษฎีการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมชาย เตียวตระกูล. (2529). การฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อแบบจิตคลุมกายเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร สุกตัญญ์. (2529). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ นาคนาม. (2545). การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สหภาพ พูลเกษตร. (2544). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. (2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ แก้วพูลศรี. (2534). การเปรียบเทียบการใช้การเสริมแรงทางบวกกับการปรับสินไหมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดทับกฤชกลาง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์เอม. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอม; และสุรางค์ จันทน์เอม. (2521). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- สุพจี เหล่าพานิช. (2541). ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการกระทำผิดของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปรานี กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล ชัดเชื้อ. (2535). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการปรับสินไหมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา; และคนอื่นๆ. (2519). การศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุภาพันธุ์ รินสำราญ. (2525). การศึกษาปัญหานักเรียนทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาวดี มั่นจิระ. (2547). การศึกษาทัศนคติของเด็กวัยรุ่นต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและบทบาทของสถาบันทางสังคมในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล พยอมแย้ม. (2545). ปฏิบัติการจิตวิทยางานชุมชน. กาญจนบุรี : สหภาพพิมพ์.

- สุวริย์ สุขแสน. (2534). ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัลยา อนุชิตไพลิน. (2527). การสร้างแบบทดสอบวัดความก้าวร้าวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา พันธูวร. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิภา ภาควัยอด. (2547). การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ. (2545). คู่มือการวัดทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: เมดิคัล มีเดีย.
- สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. (2542). การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). จำนวนสถานศึกษา นักเรียนและครูสังกัด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2547. จาก [http://: www.obec.go.th](http://www.obec.go.th)
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. (2542). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรดา วงษ์ไสว. (2547). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 (สำนักงานเขตการประถมศึกษา). วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อโนทัย แทนสวัสดิ์. (2546). การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความเครียดของนักเรียนที่มีการจัดเรียงข้อความและจำนวนมาตราต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อัญชลี ดงเรืองศรี. (2545). การศึกษาผลการปรับพฤติกรรมก่อนทบทวนชั้นเรียนโดยใช้เทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคเบี่ยงเบนพฤติกรรมและเทคนิคเบี่ยงเบนพฤติกรรมควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อุดมรัตน์ เศวตนันท์. (2529). การศึกษาหาความรู้ ทักษะคิด และความต้องการที่จะศึกษาเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุไร มั่นหมั่น. (2539). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อุไร สุมาริธรรม. (2545). จิตวิทยาการแนะแนวเด็กวัยรุ่น. นครศรีธรรมราช : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อำนาจ กิ่งเทเวศน์. (2543). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Andreas, Parrot. (1989). *Pornography and Sex Laws*. n.p. 1997.
- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Barker, Jerry L. (1990). *Communication*. 5th ed. Englewood Cliffs : Prentice – Hall.
- Benson, Peter L. (1993). *The trouble Journey : A portrait of 6 – 12 grade youth in Minneapolis*. MN: search institute.
- Berkowitz, Leonard. (1965). *Advances in Experimental Social Psychology*. 15 vol, New York : Academic Press.
- Birkhauser, Jhon C. (1985, July). The Effect of Group Dynamic on Self – Concept in The Elementary School Classroom. *Dissertation Abstracts International*. 46(1) : 103 – A.
- Bourne. Ekstram and Dominoski. (1971). *The Psychology of Singing*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Buss, A.H. (1961). *The Psychology of Aggression*. New York : John. Wiley and Sons, Inc.

- Davies, Kyrtl & Michael J. Cohen. (1995, October). Reconnecting with Nature: Educational Self – Esteem Sensory Ativities for Reducing Drug Use and Irresponsible Relationships in Students at Risk. *Education and Psychological Measurement*. 55(5) : 716 – 727.
- Freud, Sigmund. (1973). *Abstracts of Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*. New York : International Universities.
- Harrison, R: E. (1981). *The Manigerial Decision – Making Process*. Boston : Houghton Mifflin.
- Kalman. (1993). *Mental Health Concepts*. 3rd ed. New York : Dwlman.
- Kemp, C. Gratton. (1965). *Perspectives on The Group Process: A Foundation for Counseling with Group*. 2rd ed. Boston : Goughton Mifflin,Co.
- Mc Cord, William; Mc Cord, Joan & Howard, Alan. (1961, February). Familial Correlates of Aggression in Nondelinquent Male Children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 62: 70 – 93.
- Microvic, F.P. (1984). *Health Planning and Management Glossary*. World Health Organization : Regional office for South – East Asia.
- Shaw, Marvin E. (1981). *Group Dynamic: The Psychology of Small Group Behavior*. New York : Mc Graw – Hill Book.
- WHO. (1994). *Life Skill Eeducation for Children and Adolescents in School*. London : Department of Heath.
- _____. (1997). *Life Skill Education in Schools*. Geneva : World Health Organization.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์โสภณ ทองพัฒน์
หัวหน้างานแนะแนว
โรงเรียนบางกะปิ

ภาคผนวก ข

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ลำดับ ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
1	คนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธ ถ้าการชักจูงนั้นนำไปสู่ เรื่องที่ไม่ดี					
2	นักเรียนจะนำปมด้อยของผู้อื่นมาพูดใน ที่สาธารณะ จนทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย					
3	นักเรียนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ว่าจะ อยู่ในสถานการณ์ใด					
4	นักเรียนชอบวิจารณ์ผู้อื่นอย่างรุนแรง จนผู้อื่นได้รับความอับอาย					
5	เมื่อมีการพูดคุย นักเรียนจะไม่คำนึงถึงความรู้สึกของ ผู้ฟังว่าจะรู้สึกดี หรือไม่ต่อกำพูดของนักเรียน					
6	นักเรียนจะไตร่ตรองถึงผลดี - ผลเสีย ที่เกิดจากการ กระทำของตนเองทุกครั้ง					
7	นักเรียนชอบดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอภาพการใช้ กำลังทำร้ายร่างกายกัน					
8	นักเรียนจะพูดจาประชดประชันให้คนที่ นักเรียนไม่ชอบอับอาย					
9	เมื่อมีเหตุขัดแย้งนักเรียนจะใช้วิธีพูดคุยอย่างมีเหตุผล					
10	ผู้ที่ก่อการทะเลาะวิวาท คือ ผู้กล้าหาญ					
11	นักเรียนจะภูมิใจถ้าเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ด้วยกำลัง					
12	การทะเลาะวิวาทมีแต่ผลเสียต่อตนเองและครอบครัว					
13	เมื่อเกิดปัญหา นักเรียนจะกำหนดวิธีการแก้ปัญหาโดย คำนึงถึงผลดี - ผลเสียที่เกิดจากการแก้ปัญหาวิธีนั้นๆ					
14	นักเรียนชอบใช้วาจาดูถูกผู้อื่น					
15	นักเรียนให้อภัยผู้อื่นแทนการแก้แค้น					
16	นักเรียนทะเลาะกับเพื่อน เพราะไม่สามารถระงับ อารมณ์โกรธที่เกิดจากการยั่วเย้าของเพื่อน					
17	นักเรียนคิดว่าการทะเลาะวิวาททำให้สังคมเดือดร้อน					
18	นักเรียนคิดว่าการล้อเลียนครูเป็นเรื่องที่สนุก					
19	เมื่อนักเรียนรู้สึกห่มั่นใจผู้ใดก็จะพูดจาเสียดสี					

ลำดับ ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
20	การที่พ่อแม่ให้ลูกคบเพื่อนที่เป็นนักเลง เป็นการป้องกันไม่ให้ใครมาทำร้ายลูก					
21	การนำเสนอข่าวการยกพวกตีกันของนักเรียน นักศึกษาเป็นตัวอย่าง ที่ทำให้นักเรียนอยากเลียนแบบ					
22	ถึงแม้นักเรียนจะถูกเพื่อนพุดจาสบประมาท นักเรียนก็สามารถควบคุมอารมณ์ได้					
23	เมื่อนักเรียนโกรธ จะขว้างปาสิ่งของใส่ผู้อื่น					
24	ถ้ามีใครมาแกล้งนักเรียน นักเรียนจะทำทุกวิถีทางเพื่อแก้แค้น					
25	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นักเรียนจะตั้งสติและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล					
26	หากนักเรียนไม่พอใจใคร นักเรียนจะกระแทกสิ่งของให้เกิดเสียงดัง					
27	นักเรียนพร้อมจะทะเลาะวิวาทกับคนที่นักเรียนไม่ชอบ					
28	แม้จะถูกต่อว่าอย่างรุนแรง นักเรียนก็สามารถระงับความโกรธนั้นได้					
29	นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของพ่อแม่ จึงไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท					
30	หากพ่อแม่ดูดาเรื่องความประพฤติที่ไม่ดีของนักเรียน นักเรียนจะขว้างปาสิ่งของทิ้งลงพื้นเพื่อเป็นการระบายอารมณ์					
31	ถ้ามีใครมาชวนทะเลาะ นักเรียนจะเดินหนีจากสถานการณ์นั้น					
32	นักเรียนใช้กำลังตอบโต้ผู้ที่เข้ามามีเรื่องกับนักเรียน					
33	เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆเข้ามาในชีวิตนักเรียน นักเรียนจะสำรวจความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์นั้น					
34	หากมีใครมายั่วให้นักเรียนโมโห นักเรียนจะสงบใจไว้					
35	หากถูกขัดใจ นักเรียนจะทำลายข้าวของที่อยู่ในบริเวณนั้น					
36	นักเรียนศึกษาเรื่องอาวุธเพื่อเตรียมพร้อมจะทำร้ายผู้อื่น					

ลำดับ ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
37	ถ้านักเรียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของใคร นักเรียนก็จะนำเสนอแนวคิด พยายามปรับแนวคิด นั้นให้เข้ากันได้					
38	หากไม่พอใจผู้ใด นักเรียนจะใช้วาจาตู่ถูกผู้นั้น					
39	เมื่อเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท นักเรียนจะเข้าร่วมทุก ครั้งเพื่อให้เพื่อนยอมรับ					
40	นักเรียนควรห้ามไม่ให้เพื่อนก่อเหตุทะเลาะวิวาท					
41	การนั่งสมาธิเป็นสิ่งที่ดี ทำให้นักเรียนใจเย็นมากขึ้น					
42	เมื่อมีใครมาพูดจาสบประมาท นักเรียนจะ วางเฉยเพราะคิดได้ว่าการให้อภัยดีกว่าการโกรธแค้น					
43	นักเรียนไม่ควรทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ถึงแม้ว่าเพื่อน สนิทในกลุ่มจะไปทะเลาะวิวาทกับ					
44	นักเรียนจะใช้วาจารุนแรงกับผู้อื่นจนกลายเป็นการ ทะเลาะวิวาท					
45	การให้ลูกเห็นว่าพ่อแม่ทะเลาะกันทำให้ลูกเป็นคน เข้มแข็ง					
46	เมื่อได้ดูข่าวการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา นักเรียนสามารถพิจารณาถึงคุณและโทษจากข่าวนั้น ได้					
47	เมื่อมีใครมาตู่ถูกเหยียดหยาม นักเรียนจะชักชวน เพื่อนไปแก้แค้น					
48	เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไปยกพวกตีกัน นักเรียนจะปฏิเสธ พร้อมทั้ง พูดโน้มน้าวใจเพื่อนยกเลิกความตั้งใจ					
49	การพูดจาที่คำหนึ่งถึงความรู้สึกของเพื่อนทำให้สัมพันธ์ ภาพของกันและกันยืนยาวขึ้น					
50	ความเป็นลูกผู้ชายสามารถพิสูจน์ได้ โดยไม่ จำเป็นต้องชกต่อยกัน					
51	เมื่อมีคนเดินมาชนนักเรียน นักเรียนจะไม่โกรธ เพราะ คิดว่าคนๆนั้นไม่ได้มีเจตนาที่จะเดินชน					

ภาคผนวก ค

คู่มือดำเนินการสอบแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

คู่มือดำเนินการสอบ แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท หมายถึง แบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามที่มีเกณฑ์ปกติ เพื่อให้ได้มาซึ่งการคัดแยกนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ปกติตามเกณฑ์การคัดกรอง

2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรอง ซึ่งต้องได้รับการช่วยเหลือและป้องกัน

โดยพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท หมายถึง การกระทำใดใดที่มีแนวโน้มไปสู่การใช้วาจา การใช้ร่างกายและอาวุธเข้าทำร้ายร่างกาย จิตใจนักเรียนในสถาบันเดียวกัน ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ทางด้านวาจา ได้แก่ การพูดจาส่อเสียด ประชดประชัน ใช้วาจารุนแรงให้ผู้อื่นเกิดความอับอาย การโต้แย้งซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่การทะเลาะวิวาท การพูดจาสบประมาท การติเตียนเกินกว่าเหตุ

2.2 ทางด้านร่างกาย ได้แก่ การใช้กำลังชกต่อย ตบตี ทุบตีผู้อื่น การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย การกลั่นแกล้งให้ผู้อื่นเจ็บตัวทั้งที่ใช้อาวุธและไม่ใช้ การขว้างปาสิ่งของไปยังร่างกายผู้อื่น เพื่อให้ผู้นั้นได้รับบาดเจ็บหรือเป็นการยั่วยุให้เกิดการทะเลาะวิวาท การทำลายสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและผู้อื่น การใช้อาวุธทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย การเลียนแบบพฤติกรรมทะเลาะวิวาทจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

2.3 ทางด้านความคิด ได้แก่ การมีความคิดที่จะใช้วาจา กำลัง เพื่อทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายไม่ว่าจะในด้านร่างกาย หรือจิตใจ

โครงสร้างของแบบคัดกรอง

แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นสร้างให้ครอบคลุมพฤติกรรมทะเลาะวิวาททั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวาจา ด้านร่างกาย ด้านความคิด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ “จริงที่สุด” “จริง” “ปานกลาง” “ค่อนข้างไม่จริง” และ “ไม่จริง” ซึ่งข้อคำถามเป็นข้อความสั้นๆ ให้นักเรียนเลือกตอบตามพฤติกรรมปฏิบัติ มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 51 ข้อ

การพัฒนาแบบคัดกรอง

ในการสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ได้ดำเนินการสร้าง ทดลองและปรับปรุงแก้ไขตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2548 ถึงเดือนมกราคม 2549 จึงสำเร็จตามความต้องการ ซึ่งการดำเนินการทดลองและปรับปรุง มีรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นและจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะจำนวน 60 ข้อ แล้วนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือก ข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 และได้นำข้อคำถามที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์จำนวน 55 ข้อ เพื่อใช้ในการทดสอบครั้งต่อไป

2. การทดสอบกับกลุ่มนักเรียน

2.1 ผู้วิจัยได้นำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบกับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และได้นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำและใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าระหว่าง 2.57 ถึง 11.50 ผลจากการคัดเลือกทำให้ได้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จำนวน 51 ข้อ

2.2 นำไปทดสอบกับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงกลุ่มต่ำและใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีคะแนนสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกครั้ง ซึ่งมีค่าระหว่าง 5.95 ถึง 24.93 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item Total Correlation) 0.23 ถึง 0.63 และผลจากการคัดเลือกทำให้ได้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จำนวน 51 ข้อ

3. ความเชื่อมั่นของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

3.1 ค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.94

3.2 ค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดสอบกับกลุ่มนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.93

4. การหาเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ที่ได้จากการ

นำไปใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน มาสร้างเกณฑ์ปกติ โดยแปลงคะแนนดิบของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ให้อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T- Score

วิธีดำเนินการสอบ

วิธีการดำเนินการสอบ ดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ การเตรียมตัวก่อนสอบ วิธีปฏิบัติขณะสอบ และวิธีปฏิบัติเมื่อสอบเสร็จ ดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนสอบ ดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดวัน เวลา สถานที่ล่วงหน้า และแจ้งให้ผู้สอบทราบวัตถุประสงค์ของการสอบ

1.2 เตรียมแบบคัดกรองให้พร้อม โดยเตรียมแบบคัดกรองให้มากกว่าจำนวนผู้เข้าสอบประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์

1.3 การเตรียมตัวสำหรับผู้ดำเนินการสอบ ผู้ดำเนินการสอบต้องศึกษาคำชี้แจงในการทำแบบคัดกรองนี้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบได้อย่างคล่องแคล่ว

2. วิธีดำเนินการสอบ ดำเนินการดังนี้

2.1 แจ้งวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการทำแบบคัดกรองให้ผู้สอบเข้าใจ

2.2 ผู้ดำเนินการสอบต้องชี้แจงรายละเอียดของแบบคัดกรองให้ผู้สอบเข้าใจทุกคน

3. วิธีปฏิบัติเมื่อสอบเสร็จ

3.1 ผู้ดำเนินการสอบเก็บแบบคัดกรองเมื่อผู้สอบทำเสร็จ

วิธีการตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

คำตอบ	ข้อความทางลบ	ข้อความทางบวก
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
ปานกลาง	3	3
ค่อนข้างไม่จริง	2	4
ไม่จริง	1	5

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 6, 9, 12, 13, 15, 17, 22, 25, 28, 29, 31, 33, 34, 37, 40, 41, 42, 43, 46, 48, 49, 50, 51

เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

คะแนนปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทบริโภคของวัยรุ่น เป็นเกณฑ์ระดับท้องถิ่น (Local Norm) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน หาโดยการแปลงคะแนนดิบของแบบคัดกรองให้อยู่รูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T-score คะแนนเกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 54 ถึง 183 และจากการหาดำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้อยู่ในช่วง 0.2 ถึง 100.0 เมื่อเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ พบว่า อยู่ในช่วง T21 ถึง T90

ตาราง 15 เกณฑ์ปกติของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
54	1	T21	0.2
61	2	T24	0.5
62	2	T26	0.8
63	1	T27	1.0
64	1	T27	1.2
66	2	T28	1.5
67	1	T29	1.7
68	3	T30	2.2
69	2	T30	2.5
70	1	T31	2.7
71	1	T31	2.8
72	6	T32	3.8
73	3	T33	4.3
74	4	T33	5.0
75	5	T34	5.8
76	6	T35	6.8
77	6	T36	7.8
78	5	T36	8.7
79	4	T37	9.3
80	5	T37	10.2
81	5	T38	11.0
82	6	T38	12.0
83	5	T39	12.8
84	3	T39	13.3
85	7	T40	14.5
86	8	T40	15.8
87	8	T41	17.2
88	7	T41	18.3

ตาราง 15 (ต่อ)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
89	4	T41	19.0
90	9	T42	20.5
91	12	T42	22.5
92	8	T43	23.8
93	6	T43	24.8
94	8	T44	26.2
95	8	T44	27.5
96	8	T44	28.8
97	12	T45	30.8
98	5	T45	31.7
99	13	T46	33.8
100	3	T46	34.3
101	20	T47	37.7
102	11	T47	39.5
103	7	T48	40.7
104	6	T48	41.7
105	8	T48	43.0
106	8	T48	44.3
107	4	T49	45.0
108	9	T49	46.5
109	5	T49	47.3
110	10	T50	49.0
111	5	T50	49.8
112	11	T50	51.7
113	10	T51	53.3
114	6	T51	54.3
115	5	T51	55.2
116	10	T52	56.8
117	12	T52	58.8
118	5	T53	59.7
119	6	T53	60.7
120	11	T53	62.5
121	7	T54	63.7
122	7	T54	64.8
123	11	T54	66.7
124	9	T55	68.2
125	7	T55	69.3
126	8	T55	70.7
127	6	T56	71.7
128	5	T56	72.5
129	5	T56	73.3
130	5	T57	74.2

ตาราง 15 (ต่อ)

คะแนน	ความถี่ (f)	T - score	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ PR
131	8	T57	75.5
132	5	T57	76.3
133	4	T57	77.0
134	3	T58	77.5
135	7	T58	78.7
136	5	T58	79.5
137	5	T59	80.3
138	10	T59	82.0
139	4	T60	82.7
140	9	T60	84.2
141	1	T60	84.3
142	5	T61	85.2
143	6	T61	86.2
144	3	T61	86.7
145	3	T62	87.2
146	10	T62	88.8
147	7	T63	90.0
148	6	T63	91.0
149	2	T64	91.3
150	1	T64	91.5
151	5	T65	92.3
152	3	T65	92.8
153	4	T65	93.5
154	2	T66	93.8
155	9	T67	95.3
156	3	T67	95.8
157	2	T68	96.2
158	3	T68	96.7
159	4	T69	97.3
160	1	T70	97.5
161	1	T70	97.7
164	3	T71	98.2
166	1	T71	98.3
167	1	T72	98.5
169	1	T72	98.7
173	1	T73	98.8
174	1	T74	99.0
175	2	T75	99.3
176	1	T76	99.5
178	2	T79	99.8
183	1	T90	100.0

เกณฑ์การแปลความหมายของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ผู้วิจัยแปลงคะแนนดิบของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ให้อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานปกติ (Normalized Standard Score) T – Score และกำหนดเกณฑ์การแปล ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทบริโภคของวัยรุ่น (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2543 : 320) ดังนี้

คะแนนมาตรฐานปกติ T – Score

การแปลความหมาย

T – Score ตั้งแต่ T69 ขึ้นไป	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูงมาก
T – Score ตั้งแต่ T57 – T68	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูง
T – Score ตั้งแต่ T45 – T56	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทปานกลาง
T – Score ตั้งแต่ T33 – T44	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ
T – Score ตั้งแต่ T32 ลงมา	มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทต่ำมาก

ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดีให้เลื่อนไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

หมายเหตุ ถ้าผู้สอบได้ T – Score ตั้งแต่ T57 ขึ้นไป คือคะแนนดิบที่ 117 คะแนนขึ้นไป ถือได้ว่าผู้สอบนั้นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทสูง ทางโรงเรียนจะต้องให้การดูแลช่วยเหลือทันที

ภาคผนวก ง

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
1	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและภายในกลุ่มและระหว่างนักเรียนด้วยกัน	1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการร่วมกิจกรรมระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ บทบาท ประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งเข้าใจ วัน เวลา และสถานที่ที่จะใช้ในกิจกรรมกลุ่ม 3. เพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 4. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างนักเรียนเอง	กลุ่มสัมพันธ์ การให้ข้อมูล เกม	ตามหาเพื่อนแท้ (ปฐมนิเทศ)
2	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาจา ร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงขั้นตอนการตัดสินใจและสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกผลดี - ผลเสีย ของการตัดสินใจแต่ละวิธีได้	ทักษะ การตัดสินใจ	เพื่อเพื่อน
3	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาจา ร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ปัญหาสาเหตุของปัญหา ที่เกิดจากความคิดที่จะใช้วาจาร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาค้นหาได้	ทักษะ การแก้ปัญหา	ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
4	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร มีเหตุมีผล โดยคำนึงถึงคุณและโทษ เพื่อนำไปวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นรอบๆตัว 2. เพื่อให้นักเรียนได้ปรับความคิดของตนเองที่จะไม่เกิดความคิดที่จะทำร้ายผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ ผลดี – ผลเสียของความคิดที่จะใช้วาจา และร่างกายทำร้ายผู้อื่น	ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	คิดค้นข่าว
5	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านวาจา	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกใช้คำพูดที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ โดยไม่ใช่คำพูดล้อเลียนหรือด่าทอผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนคำนึงถึงผลเสียของการล้อเลียนหรือด่าทอผู้อื่น	ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	สื่อให้ถึงใจ
6	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทด้านร่างกาย	1. เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท 2. เพื่อให้นักเรียนนำหลักการปฏิเสธไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียจากการทะเลาะวิวาท 4. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้หลักการปฏิเสธในสถานการณ์ต่างๆ	ทักษะการปฏิเสธ	เพื่อนแท้

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
7	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ด้านวาจา และ ด้านร่างกาย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมของตนในด้านวาจาและร่างกายที่จะก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท 2. เพื่อให้นักเรียนบอกข้อเสียของการใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนปรับข้อเสียให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม	ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง	รู้จักกันไว้
8	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ด้านความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น	เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อระงับอารมณ์ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท	ทักษะการจัดการกับอารมณ์	นี้แหละอารมณ์
9	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ด้านร่างกาย	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองได้โดยไม่มี การชกต่อย การใช้กำลัง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกผลที่ได้ รับจากการควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกอย่างเหมาะสมโดยไม่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท	ทักษะการจัดการกับอารมณ์	เรื่องของซูวิทย์
10	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ด้านวาจาและร่างกาย	1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ได้ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการใช้คำพูดที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเกิดการทะเลาะวิวาท 3. เพื่อให้นักเรียนฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเกิดการทะเลาะวิวาท	ทักษะการจัดการกับอารมณ์	มาจัดการกับอารมณ์กันเถอะ

ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิคที่ใช้	ชื่อกิจกรรม
11	ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ด้านความคิด ด้านวาจา และ ด้านร่างกาย	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้ปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาทไม่ที่จะเป็นการใช้วาจาหรือกำลัง 3. เพื่อให้นักเรียนนำหลักของการตัดสินใจและการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา	สร้างใจ
12	นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการเข้าโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	1. เพื่อให้นักเรียนอภิปราย สรุปถึงกิจกรรมต่างๆที่ได้เข้าร่วม 2. เพื่อให้นักเรียนได้บอกกล่าวถึงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนได้บอกกล่าวประโยชน์ ข้อคิดที่ได้รับ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	กลุ่มสัมพันธ์เกม	ฝากไว้ในใจ (ปัจฉิมนิเทศ)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 1

กิจกรรม ปฐมนิเทศ ตามหาเพื่อนแท้

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการร่วมกิจกรรมระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย
 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ บทบาท ประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งเข้าใจ วัน เวลา และสถานที่ที่จะใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 3. เพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนิทสนม คั่นเคย ระหว่างนักเรียนเอง

แนวคิด การปฐมนิเทศเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการร่วมกิจกรรมกลุ่มระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย เพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย และระหว่างนักเรียนเอง ทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจในเรื่องวัตถุประสงค์ บทบาท ประโยชน์ที่จะได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งเข้าใจ วัน เวลา และสถานที่ที่จะทำกิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้ในการปฐมนิเทศยังเป็นการสร้าง ความคุ้นเคย ความไว้วางใจของนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

เทคนิค กลุ่มสัมพันธ์ เกม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ รูปภาพ 12 รูป เช่น รูปเกี่ยวกับธรรมชาติ บุคคล สัตว์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำชื่อ นามสกุล จุดประสงค์ที่มากำทำกิจกรรมนี้ และทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยชี้แจง กติกา กิจกรรม “ตามหาเพื่อนแท้” คือ
 - 2.1 ให้นักเรียนแต่ละคนออกมาหยิบรูปภาพ คนละ 1 รูป พร้อมทั้งเดินตามหาภาพที่เป็นคู่ของนักเรียน

1.2 เมื่อมีคู่ของตนเองแล้ว ให้นักเรียนสัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน โดยให้ได้ข้อมูล
ต่างๆ เช่น ชื่อ ชื่อเล่น อายุ งานอดิเรกคืออะไร

1.3 เมื่อเสร็จแล้วให้นักเรียนออกมาหน้าชั้น พร้อมทั้งแนะนำกันและกัน
ให้นักเรียนคนอื่นรู้จัก

2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนถึงผลที่ได้ในการทำกิจกรรมครั้งนี้
3. เมื่อบรรยายภาคภายในกลุ่มมีความเป็นกันเองมากขึ้น ผู้วิจัยจึงชี้แจงวัตถุประสงค์
บทบาท ประโยชน์ ของการร่วมกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนทราบ
4. ผู้วิจัยแจกและอธิบายตารางกำหนด วัน เวลา สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม
พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในคำถามผลที่ได้ในกิจกรรมนี้
และการซักถามของนักเรียนในจุดประสงค์ บทบาท ประโยชน์ ของการเข้าร่วม
กิจกรรม

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 2

กิจกรรม เพื่อเพื่อน

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาจา ร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น
 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงขั้นตอนการตัดสินใจและสามารถเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม
 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกผลดี – ผลเสีย ของการตัดสินใจแต่ละวิธีได้

แนวคิด วัยรุ่นเป็นวัยเล็ดร่อน เราควรสอนให้วัยรุ่นประเมินสถานการณ์ถ้าหากมีความคิดที่จะใช้วาจา ร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น รวมทั้งควรคำนึงถึงการตัดสินใจซึ่งเป็นสิทธิของแต่ละบุคคล ใน การที่จะเลือกทำหรือยับยั้งความคิดที่จะไม่ทำอะไรซึ่งในการตัดสินใจมี 4 ขั้นตอน คือ กำหนดทางเลือกที่จะตัดสินใจ วิเคราะห์ผลดี – ผลเสียของทางเลือก ตัดสินใจเลือก และหาทางแก้ไขข้อเสียที่เกิดขึ้น (รัตน เจริญสาริต. 2546: 205)

เทคนิค ทักษะการตัดสินใจ

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสาร เรื่อง “ เพื่อเพื่อน ”
 2. ใบงาน ครั้งที่ 2
 3. ใบความรู้ เรื่อง ทักษะการตัดสินใจ

วิธีดำเนินการ

1. **ชั้นมีส่วนร่วม**
 - 1.1 ผู้วิจัย แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่อง เพื่อเพื่อน ให้แต่ละกลุ่ม โดยใช้เวลา 20 นาที ในการอ่านและอภิปรายภายในกลุ่ม

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้ทุกคนร่วมกันอภิปราย โดยผู้วิจัยใช้คำถาม ดังนี้

- 2.1 ถ้านักเรียนเป็น เมฆ นักเรียนจะอย่างไร
- 2.2 ผลดี – ผลเสียที่เกิดตามมาจากการตัดสินใจ คือ
- 2.3 จะหาทางแก้ผลเสียที่เกิดขึ้นได้หรือไม่

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้
- 3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ข้อมูลเรื่องทักษะการตัดสินใจ

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปราย เรื่องเพื่อน เพื่อน ของนักเรียน
- 4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม คือ นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้ และจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

เอกสาร เรื่อง “เพื่อเพื่อน”

กรณีตัวอย่าง เรื่อง เพื่อเพื่อน

เมฆ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความรับผิดชอบ รักเพื่อน ห่วงเพื่อน มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ เมฆจึงได้รับเลือกเป็นหัวหน้าห้อง

วันหนึ่งเพื่อนในห้องของเมฆ ชื่อแดนมีเรื่องกระทบกระทั่งกับรุ่นพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากเดินชนรุ่นพี่คนนั้นรุ่นพี่บังคับให้แดนขอโทษแดนไม่ยอม รุ่นพี่คนนั้นโกรธมากจึงนัดเจอกับแดนเพื่อนของเมฆในตอนเย็นวันนี้ เพื่อนในห้องรู้ว่าแดนโดนนัดพบจากรุ่นพี่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักเรียนว่าเป็นการนัดชกต่อยกัน นักเรียนในห้องจึงรวมตัวกันเพื่อจะไปชกต่อยกับรุ่นพี่คนนั้น ทุกคนตั้งความหวังไว้กับเมฆว่าจะเป็นผู้นำในการยกพวกตีกันในครั้งนี้

ถ้านักเรียนเป็น เมฆ นักเรียนจะทำอย่างไร.....

ใบงาน ครั้งที่ 2

 ถ้านักเรียนเป็น เเมข นักเรียนจะทำเช่นไร.....

 จะหาทางแก้ผลเสียที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร.....

ใบความรู้เรื่อง ทักษะการตัดสินใจ

ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลจัดการหรือคัดเลือกเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆในชีวิต โดยมีกระบวนการได้แก่การรับรู้ปัญหา การวิเคราะห์สภาพปัญหา การรวบรวมข้อมูล การหาทางเลือก การประเมินทางเลือกต่างๆตามข้อมูลที่มี และตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด

ทักษะการตัดสินใจเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การตัดสินใจมี 4 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดทางเลือกเพื่อตัดสินใจ เช่น ไป/ไม่ไป ทำ/ไม่ทำ เป็นต้น
2. วิเคราะห์ผลดี – ผลเสีย ของทางเลือกทั้ง 2 ทางเลือก
3. ตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง
4. หาทางแก้ไขข้อเสีย เมื่อเลือกทางใดก็ควรปรับหรือหาทางแก้ไข ทางเลือกที่เกิดจากการตัดสินใจนั้นๆ

อ้างอิงจาก อรดา วงษ์ไสว (2547:151)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 3

กิจกรรม ช่วยกันคิดช่วยกันแก้

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนประเมินสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีความคิดที่จะใช้วาจาร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น
 2. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา ที่เกิดจากความคิดที่จะใช้วาจาร่างกาย ทำร้ายผู้อื่น
 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาได้

แนวคิด ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต้องพบกับปัญหาต่างๆเสมอ โดยเฉพาะบางปัญหา อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ไม่ว่าจะเป็นการดุด่า ล้อเลียน การชกต่อย เป็นต้น ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องให้เกิดการทะเลาะวิวาท โดยอาศัยหลักการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน คือ กำหนดปัญหา กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ทางเลือก เลือกวิธีแก้ปัญหา และหาวิธี แก้ข้อเสียที่เกิดจากทางเลือกนั้น (พรดี ลิ้มปรัตนากร. 2547 : 153)

เทคนิค ทักษะการแก้ปัญหา

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสาร เรื่อง “ซำส์ชะอย่าง”
 2. ใบงาน ครั้งที่ 3
 3. ใบความรู้เรื่อง ทักษะการแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัย แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม
- 1.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่อง ซำส์ชะอย่าง ให้แต่ละกลุ่ม โดยใช้เวลา 20 นาที ในการอ่านและอภิปรายภายในกลุ่ม

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปราย โดยผู้วิจัยใช้คำถาม ดังนี้

2.1 ปัญหาของ แदन คือ

2.2 กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาของแदन มีกี่ทางเลือก

2.3 วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละทางเลือก

2.4 แदनควรเลือกทางใด เพราะเหตุใด

2.5 การแก้ไขข้อเสียของทางเลือกที่นักเรียนเลือก ทำได้อย่างไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ข้อมูลเรื่องทักษะการตัดสินใจ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากร่วมกันอภิปราย ในเรื่อง ชำสัชชอย่าง

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามที่ผู้วิจัยได้ซักถามนักเรียน ไม่ว่าจะเรื่องนักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

เอกสาร เรื่อง “ซำส์ชะอย่าง”

กรณีตัวอย่าง เรื่อง ซำส์ชะอย่าง

แดนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีนิสัยมุทะลุ ไม่ยอมใคร เป็นคนรักเพื่อน จึงทำให้เป็นที่รู้จักมีพรรคพวกมากมาย

วันหนึ่งแดนเดินชนรุ่นพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนหนึ่ง จึงเกิดเรื่องกระทบกระทั่งขึ้น รุ่นพี่คนนั้นให้แดนขอโทษ เพราะแดนเป็นคนผิด และเป็นรุ่นน้องต้องเคารพรุ่นพี่ แดนไม่ยอมเพราะไม่ชอบให้ใครมาสั่ง ทำให้รุ่นพี่คนนั้นโกรธในพฤติกรรมของแดนที่ไม่เชื่อฟังรุ่นพี่ รุ่นพี่จึงได้นัดแดนว่า ถ้าแดนแน่วจริงให้มาพบกันหลังตึก ตอนเย็นของวันนี้ แดนรับคำท้าทันทีเพราะคิดว่าเรื่องนี้จะยุติได้ด้วยการใช้กำลัง

ถ้านักเรียนเป็นแดน จะทำอย่างไร.....

ใบงาน ครั้งที่ 3

ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้

 ปัญหาของแดนคือ.....

.....

 ช่วยกันกำหนดทางเลือกของแดนมีกี่ทางเลือก.....

.....

 วิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสียของแต่ละทางเลือก.....

.....

 แดนควรเลือกทางใด เพราะเหตุใด.....

.....

 การแก้ไขข้อเสียของทางเลือกที่นักเรียนเลือก.....

.....

ใบความรู้เรื่อง ทักษะการแก้ปัญหา

ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต้องพบกับปัญหาต่างๆเสมอ โดยเฉพาะบางปัญหาอาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ไม่ว่าจะเป็นการดุด่า ล้อเลียน การชกต่อย เป็นต้น ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องให้เกิดการทะเลาะวิวาท โดยอาศัยหลักการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การกำหนดปัญหา** เป็นขั้นตอนที่กำหนดให้ชัดเจนว่า อะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. **การกำหนดทางเลือก** เป็นการกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ทั้งหมด
3. **วิเคราะห์ทางเลือก** เป็นการวิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสีย ของแต่ละทางเลือก จากข้อมูลต่างๆที่มีอยู่ หรือเพิ่มเติม
4. **ตัดสินใจเลือก** ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาจากทางเลือกต่างๆ
5. **แก้ข้อเสียของทางเลือก** หาวิธีแก้ข้อเสียที่เกิดจากวิธีแก้ปัญหาที่เลือกใช้

อ้างอิงจาก พรดี ลิ้มปรัตนากร (2547: 156)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 4

กิจกรรม คิดค้นข่าว

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร มีเหตุมีผล โดยคำนึงถึงคุณและโทษ เพื่อนำไปคิดวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นรอบๆตัว
 2. เพื่อให้นักเรียนได้ปรับความคิดของตนเองที่จะไม่เกิดความคิดที่จะทำร้ายผู้อื่น
 3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ผลดี – ผลเสีย ของความคิดที่จะใช้วาจาและร่างกายทำร้ายผู้อื่น

แนวคิด ในปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆ มากมาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการยั่วเย้าให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์แยกแยะ ข้อมูลข่าวสาร คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุมีผลโดยพิจารณาทั้งคุณและโทษ ซึ่งทำให้ได้มาของคุณค่าสิ่งนั้นอย่างแท้จริงเพื่อนำไปคิดวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น (พรดี ลิ้มปรัดนากร. 2547 : 172)

เทคนิค ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. บทความเรื่อง “ความรุนแรงบนท้องถนน การทะเลาะวิวาทและลูกหลง”
 2. ใบงาน ครั้งที่ 4
 3. ใบความรู้เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายกิจกรรมคิดค้นข่าว โดยในกิจกรรมครั้งนี้ให้นักเรียนร่วมกันอ่านข่าวแล้วแสดงความคิดเห็นต่อข่าวนั้นๆ

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อบทความการทะเลาะวิวาทว่าเป็นอย่างไร โดยมีคำถามดังนี้
- 2.2 นักเรียนคิดอย่างไรต่อข่าวนี้
- 2.3 ผู้ที่ปรากฏอยู่ในข่าวประพฤติดังกล่าวเหมาะสมหรือไม่
- 2.4 ถ้าเป็นนักเรียนนักเรียนจะแก้ไขปัญหาเช่นไร
- 2.5 ปัญหาที่พบบ่อยในสังคม คือ อะไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้
- 3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อข่าวต่างๆที่ผู้วิจัยจัดให้

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ความรุนแรงบนท้องถนน การทะเลาะวิวาทและลูกหลง!!!!

ช่วงต่อปีเก่าปีใหม่คราวนี้ออกจะโชคเล็ดอีกเช่นเคย โดยเรื่องเก่าอย่างการทะเลาะวิวาทไล่ฆ่าฟันกันของนักเรียนอาชีวะ ประทุเป็นเรื่องร้อนให้ได้กลัดกลุ้มและเศร้าใจกันอีกครั้งหนึ่ง การใช้ความรุนแรงในลักษณะนี้หลายครั้งมีผู้เคราะห์ร้ายโดนลูกหลงบาดเจ็บสาหัสหรือ ล้มตายสองสามกรณีที่เกิดขึ้นในเดือนสุดท้ายของปี ทำให้นักเรียนหญิงคนหนึ่งอาจต้องตาพิการ นักศึกษาธรรมศาสตร์คนหนึ่งต้องเสียชีวิตและชายคยหนึ่งตรกรดเมลล์เสียชีวิต

ในคืนที่คนไทยสนุกสนานกับการเคาท์ดาวน์ หญิงคนหนึ่งก็ถูกชนตรกรดเมลล์เสียชีวิตเพราะการชกต่อยกันที่เกิดบนรถเมลล์ แม้ว่ากรณีนี้จะไม่ชัดเจนว่าคู่มวยนิรนามบนรถเมลล์จะเป็น นักเรียนอาชีวะหรือไม่ แต่ความที่เหตุการณ์นี้ถูกเรียงต่อกับความรุนแรงหลายกรณีที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการยึดเอาท้องถนนสาธารณะเป็นสนามรบของนักเรียนอาชีวะ ก็เลยทำให้ความไม่พอใจและความวิตกของหลายๆคนสูงขึ้น

เป็นธรรมชาติของคนไทยที่เมื่อวิตกกังวลด้วยเรื่องนอกครัวบ้านก็มักจะเรียกร้องให้รัฐลงมือจัดการแก้ปัญหาให้ เมื่อการตีกันของนักเรียนอาชีวะกลายเป็นประเด็นร้อนขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยมีผู้เคราะห์ร้ายบาดเจ็บล้มตาย ทั้งสื่อทั้งประชาชนก็เรียกร้องเอากรัฐอีกเช่นเคย แต่ คราวนี้ออกจะแย่กว่าที่ผ่านมาเพราะดูเหมือนจะไม่ค่อยมีวิธีจัดการให้รัฐเลือกมากนัก ความที่ การใช้ความรุนแรงบนท้องถนนเช่นนี้เป็นปรากฏการณ์ซ้ำซาก ทำให้หลายวิธีได้ถูกทดลองใช้ไปก่อนหน้านี้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการฝึกวินัยในค่ายทหาร การขัดเกลาจิตใจโดยศาสนา หรือ การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

วิธีการทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ดูจะไม่เวิร์คนัก เพราะนักเรียนอาชีวะต่างสถาบันก็ยังเกลียดชังกันเป็นศัตรูกันและพร้อมที่จะฟาดฟันกันด้วยกำลัง แม้ว่าจะไม่เคยรู้จักหรือกระทบกระทั่งเป็นการส่วนตัว นักเรียนของโรงเรียนคู่ริถูกมองอย่างเหมารวมในฐานะศัตรูที่ต้อง ถูกทำลายล้างไม่ว่าจะเป็นการไล่ฆ่ากันบนท้องถนนจะทำให้คนที่ไม่รู้เรื่องหรือไม่เกี่ยวข้องเดือดร้อนอย่างไร

ความซ้ำซากและความรุนแรงของปัญหาทำให้หลายคนหมดความอดทนกับนักเรียนที่มีความประพฤติแบบนักเลงอันธพาล จนพากันกันด่าประณามนักเรียนอาชีวะกันยกใหญ่ และเรียกร้องการจัดการกับปัญหาที่ได้ผล คนไทยอยากเป็นการแก้ปัญหาที่ลงมือทำได้ทันทีอย่างง่าย ๆ และไม่ต้องทำอะไรยุ่งยากซับซ้อนเหมือนกับมีดบาดก็ปิดพลาสติกหรือปวดหัวก็กินพาราเซตตามอนเสียสองเม็ดก็หาย

กรณีการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะ ได้มีการศึกษาทำความเข้าใจที่ทำให้เห็น ความซับซ้อนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องและความหลากหลายที่มาที่ไปของนักเรียนนักเลง จนน่าจะสงสัยว่าการแก้ปัญหาอย่างง่าย ๆ ที่ไม่รวมเอาความซับซ้อนนี้ไว้ด้วยจะยังเป็นไปได้หรือไม่ สถาบันทางสังคม ที่คนไทยคาดหวังว่าจะจัดการกับปรากฏการณ์ความรุนแรงนี้ได้มีความสามารถที่จะทำได้เช่นนั้นหรือไม่

นักเรียนที่ไล่ฆ่าฟันคู่อริบนท้องถนนหลาย ๆ คนยังมีลักษณะของความเป็นเด็กชายทั้งในเรื่องรูปลักษณ์และวิถีคิด หลายคนพยายามจะพัฒนาตัวตนและอัตลักษณ์ของตนให้ชัดเจนท่ามกลางองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้ตัวตนของพวกเขาเลือนและเปราะบาง การสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและการได้ทำร้ายผู้อื่นที่เป็นศัตรูทำให้เด็กชายบางคนได้ตระหนักถึงความดำรงอยู่และความสำคัญของตนมากขึ้น การแสดงความโกรธแค้นและให้ภาพว่าเด็กชายเหล่านี้เป็นผู้ร้าย อาจจะเป็นการซ้ำเติมตัวตนที่เปราะบางของคนเหล่านี้และยิ่งทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการตอกย้ำการดำรงอยู่มากขึ้น

คัดลอกจาก เนชั่นสุดสัปดาห์ 12 มกราคม 2547

ใบงาน ครั้งที่ 4

คิดทันข่าว

☆ นักเรียนคิดอย่างไรต่อข่าวนี้

.....

.....

.....

.....

.....

☆ ผู้ที่ปรากฏอยู่ในข่าวประพฤติดัวเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

☆ ถ้าเป็นนักเรียนนักเรียนจะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์นี้ เช่นไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☆ เหตุการณ์นี้ทำให้เกิดปัญหาสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้เรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ในปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆมากมาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการยั่วให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสาร คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผลโดยพิจารณาทั้งคุณและโทษ ซึ่งทำให้ได้มาของคุณค่าสิ่งนั้นอย่างแท้จริงเพื่อนำไปคิดวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น

ดังที่ เอนนิส (สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ. 2546: 18; อ้างอิงจาก Ennis. 1985: 28) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดหาเหตุผล คิดแบบไตร่ตรองเป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ อะไรควรทำ โดยสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดอย่างใช้เหตุผล คือ สามารถคิดดี คิดอย่างมีเหตุผล อย่างเหมาะสม
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดแบบไตร่ตรองในการตรวจสอบ เหตุผลของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดอย่างตั้งใจ มีสติในการค้นหา เหตุผลที่ดี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการตัดสินใจว่า อะไรควรเชื่อ หรืออะไรควรปฏิบัติ

อ้างอิงจาก สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546: 18)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 5

กิจกรรม สื่อให้ถึงใจ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนฝึกใช้คำพูดที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ โดยไม่ใช้คำพูดล้อเลียนหรือด่าทอผู้อื่น
 2. เพื่อให้นักเรียนคำนึงถึงผลดี - ผลเสียของการล้อเลียนหรือด่าทอผู้อื่น

แนวคิด การสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ซึ่งการสื่อสารที่ดีนั้นเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ต้องอาศัยคำพูด ท่าทาง ซึ่งสอดคล้องกัน หลักของการสื่อสารที่ดี ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ รู้กาลเทศะ สร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้สนทนาด้วย (พรดี ลิ้มปรัตนากร. 2547 :168)

เทคนิค ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสาร สื่อให้ถึงใจ
 2. ใบความรู้เรื่อง ทักษะการสื่อสาร

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยซักถามถึงความสำคัญของการสื่อสาร พร้อมทั้งชี้แจงกิจกรรมในครั้งนี้

- 1.1 ให้นักเรียนรับเอกสาร สื่อให้ถึงใจ ซึ่งในเอกสารนั้นประกอบด้วย สถานการณ์ต่างๆ 3 สถานการณ์

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านสถานการณ์ต่างๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ทั้ง 3 ว่าหากเป็นนักเรียน นักเรียนจะทำเช่นไร

2.2 นักเรียนออกมารายงานหน้าห้องถึงผลการอภิปรายของนักเรียนที่มีต่อสถานการณ์ทั้ง 3 ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการสื่อสาร

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ทั้ง 3 ของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ของนักเรียน

เอกสารเรื่อง สื่อให้ถึงใจ

สถานการณ์ที่ 1

จ๊ีบเป็นนักเรียนชั้นม. 2 จ๊ีบเป็นเด็กสาวหน้าตาดี ชอบสนุก ชอบเที่ยว กลางคืน จึงทำให้แม่ไม่พอใจเพราะกลัวเธอเสียการเรียน วันหนึ่งแม่ได้ทราบว่จ๊ีบ ผลการเรียนตกจึงมาต่อว่าจ๊ีบทำให้เกิดการทะเลาะกันระหว่างแม่ลูก

ต่อมาแม่จ๊ีบเครียดมากจนล้มป่วยเข้าโรงพยาบาล จ๊ีบเป็นห่วงแม่มากแต่ ด้วยความโกรธจึงไม่ยอมไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาล

ถ้านักเรียนเป็นจ๊ีบ จะทำอย่างไร.....

สถานการณ์ที่ 2

ฟิล์มเป็นเด็กนักเรียนชั้น ม.1 ที่ไม่ค่อยจะกล้าพูดกับคนอื่น ๆ จึงทำให้มีเพื่อน น้อย วันหนึ่งมีรายงานกลุ่มจึงทำให้เขาต้องเข้าไปปรึกษากับเพื่อนเรื่องรายงาน แต่ ด้วยความไม่กล้าฟิล์มจึงไม่ได้เข้าร่วมการทำรายงานกลุ่ม ทำให้เพื่อนมองว่าเขาเป็น คนเห็นแก่ตัว เอาเปรียบเพื่อน

ถ้านักเรียนเป็นฟิล์ม จะทำอย่างไร.....

สถานการณ์ที่ 3

มอสและบ๊ิกเป็นเพื่อนรักกัน วันหนึ่งบ๊ิกไปทะเลาะวิวาทกับรุ่นน้องเพราะ รุ่นน้องคนนั้นมองหน้า ในความคิดของมอสคิดว่าควรมีการพูดคุยรับความเข้าใจ กันมากกว่าที่จะยกพวกไปชกต่อยกัน แต่มอสก็ไม่กล้าบอกบ๊ิก

ถ้านักเรียนเป็น มอส นักเรียนจะทำอย่างไร.....

ใบความรู้เรื่อง ทักษะการสื่อสาร

การสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ซึ่งการสื่อสารที่ดีนั้นเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ต้องอาศัยคำพูด ท่าทาง ซึ่งสอดคล้องกัน หลักของการสื่อสารที่ดี ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ รู้กาลเทศะ สร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้สนทนาด้วย

หลักในการสื่อสารที่ดี คือ

1. สามารถควบคุมอารมณ์ให้สงบในขณะที่สื่อสาร
2. รู้กาลเทศะ คือ รู้บุคคล เวลา สถานที่ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. สร้างความรู้สึกที่ดีต่อคู่สนทนา เช่น ให้เกียรติ ให้ความสำคัญ ถามความเห็น พูดให้กำลังใจ

ประเภทของการสื่อสาร มี 2 ประเภท คือ

1. การสื่อสารกับตัวเอง เพื่อจัดการกับอารมณ์ของตนเองและพร้อมที่จะไปสื่อสารกับคนอื่น
2. การสื่อสารกับคนอื่น แบ่งออกเป็น
 - 2.1 การสื่อสารด้วยคำพูด ส่วนสำคัญของคำพูด คือ เนื้อหาสาระและน้ำเสียง
 - 2.2 การสื่อสารด้วยภาษาท่าทาง จะทำให้อีกฝ่ายรับรู้ว่าผู้พูดต้องการสื่ออะไร และมีความรู้สึกอย่างไรต่อผู้ฟัง

อ้างอิงจาก พรดี ลิ้มปรัตนากร (2547: 171)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 6

กิจกรรม เพื่อนแท้

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท
 2. เพื่อให้นักเรียนนำหลักการปฏิเสธไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น
 3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียจากการทะเลาะวิวาท
 4. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้หลักการปฏิเสธในสถานการณ์ต่างๆ

แนวคิด ในวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมาก ดังนั้นหากนักเรียนสามารถปฏิเสธการชักชวนที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ซึ่งการปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งทุกคนสามารถทำได้ เมื่อมีบุคคลมาชักชวนให้นักเรียนทำในสิ่งที่ไม่ดีหรือที่นักเรียนไม่ต้องการ และถ้าหากนักเรียนปฏิเสธได้ถูกต้องหลักของการปฏิเสธก็จะทำให้ไม่เสียสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นด้วย การปฏิเสธที่ดี คือ ปฏิเสธด้วยท่าทีจริงจังทั้งท่าทาง น้ำเสียง ที่แสดงถึงความตั้งใจจะปฏิเสธอย่างชัดเจน (ภัทรกร รัตนวงศ์เจริญ. 2547: 180)

เทคนิค ทักษะการปฏิเสธ

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสารเรื่อง “เพื่อนแท้”
 2. ใบความรู้เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม พร้อมทั้งให้นักเรียนอ่านบท ที่ได้รับจาก

ผู้วิจัย

1.2 ผู้วิจัยให้เวลานักเรียนไปซักซ้อมเวลา 15 นาที โดยให้ภายในกลุ่มคัดเลือกตัวแสดง อ่านบท และซ้อมการแสดง

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงหน้าชั้น

2. ขั้นวิเคราะห์

จากการชมการแสดงของแต่ละกลุ่มให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแสดงแต่ละกลุ่ม ดังคำถามต่อไปนี้

2.1 การแสดงของแต่ละกลุ่มแสดงออกอะไรบ้าง

2.2 ถ้านักเรียนเจอสถานการณ์ดังกล่าวจะทำเช่นไร

2.3 วิธีที่จะทำให้ไม่เกิดการทะเลาะวิวาท สามารถทำได้โดยอาศัยหลักการปฏิเสธในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการปฏิเสธ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการแสดงละคร

4.2 สังเกตจากการที่นักเรียนตั้งใจดูการแสดง

4.3 สังเกตจากการที่นักเรียนตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นในบทบาทที่ตนและเพื่อนแสดง

เอกสารเรื่อง เพื่อนแท้

บทบาทสมมติ เรื่อง “เพื่อนแท้”

ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง มีกลุ่มเด็กนักเรียนกลุ่มหนึ่งเรียกตนเองว่า “แก๊งหินกลิ้ง” มีสมาชิกรวมกัน 4 คน คือ ซี หนุม เต้ โอ ทั้ง 4 เป็นเพื่อนกันตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5

วันหนึ่งมีเด็กต่างห้องชื่อ วิทย์ และนิค มาทำต๋อยเพราะเกิดความหมั่นไส้ในความดังของ 4 คน เมื่อเรื่องราวเริ่มจะบานปลาย

ทั้ง 4 คนจะเป็นอย่างไร.....

บทบาทของซี

ซี เป็นลูกของนักธุรกิจใหญ่ มีฐานะดี การแต่งกายเรียบร้อยถูกกาลเทศะ มีความประพฤติเรียบร้อย จึงได้รับเลือกจากทางโรงเรียนเป็นนักเรียนตัวอย่าง มีความเป็นผู้นำ จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นประธานนักเรียน

บทบาทของหนุม

หนุม เป็นลูกของนักกีฬาทีมชาติ หนุมสนใจฟุตบอลมาตั้งแต่เด็ก ด้วยความตั้งใจฝึกซ้อมจึงทำให้หนุมได้เป็นนักกีฬาของโรงเรียน ด้วยความสามารถของหนุมทำให้โรงเรียนได้รับถ้วยรางวัลมาอย่างมากมาย

บทบาทของ เต้

เต้ เป็นลูกของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เต้เป็นเด็กตั้งใจเรียน ชอบอ่านหนังสือและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เมื่อมีการแข่งขันทางวิชาการ เต้ก็จะมีรายชื่อเป็นตัวแทนของโรงเรียนทุกครั้ง

บทบาทของ โอ

โอ เป็นลูกของนักดนตรีชื่อดัง จึงได้พรสวรรค์ด้านดนตรีมาเต็มเปี่ยม โอเป็นหนึ่งในสมาชิกของวงดุริยางค์ของโรงเรียน ด้วยความสามารถ ความตั้งใจ และความเป็นผู้นำจึงทำให้โอได้เป็นหัวหน้าวง

บทบาทของวิทย์

วิทย์ เป็นลูกของนักธุรกิจ ด้วยความคิดว่าพ่อรวยจึงชอบโอ้อวดผู้อื่น และชอบใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยด้วยการเลี้ยงเหล้าเพื่อน มีเพื่อนมากแต่ก็ล้วนเป็นเพื่อนที่เกเร ดิตยาเสพติด ชอบทะเลาะวิวาท

บทบาทของนิค

นิค เป็นลูกของผู้มีอิทธิพล นิคชอบข่มขู่นักเรียนคนอื่นให้ทำตามที่ตนต้องการ บังคับรีดไถนักเรียนคนอื่นเพื่อความสนุกของตนเอง ชอบชกต่อย เพราะคิดว่าเป็นการพิสูจน์ถึงความเก่งของลูกผู้ชาย

ในความรู้เรื่อง ทักษะการปฏิเสธ

ในวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมาก ดังนั้นหากนักเรียนสามารถปฏิเสธการชักชวนที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท ซึ่งการปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งทุกคนสามารถกระทำได้เมื่อมีบุคคลมาชักชวนให้นักเรียนทำในสิ่งที่ไม่ดีหรือที่นักเรียน ไม่ต้องการ และถ้าหากนักเรียนปฏิเสธได้ถูกหลักของการปฏิเสธก็จะทำให้ไม่เสียสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นด้วย

หลักของการปฏิเสธ มีดังนี้คือ

1. ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง เพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะปฏิเสธ
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียวมักถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งยากขึ้น
3. การขอความเห็นชอบ และแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ จะเป็นการรักษาน้ำใจของผู้ชวน
4. เมื่อถูกเข้าชี้ ต่อว่าหรือสบประมาทไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดเหล่านั้นเพราะจะทำให้เสียสมาธิในการหาทางออก
 - 4.1 ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกกล่าวหาทางเลี่ยงจากเหตุการณ์ไป
 - 4.2 การต่อรอง โดยการหากิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทน
 - 4.3 การผลัดผ่อน โดยการขอยืดระยะเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

อ้างอิงจาก วีระวัฒน์ บัณฑิตามัย (2542: 71)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 7

กิจกรรม รู้จักกันไว้

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมของตนในด้านวาจาและร่างกายที่จะก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท
 2. เพื่อให้นักเรียนบอกผลเสียของการใช้วาจา และร่างกายทำร้ายผู้อื่น
 3. เพื่อให้นักเรียนปรับผลเสียให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

แนวคิด จากประสบการณ์เสี่ยงหลายอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตอาจมีเหตุก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท ถ้านักเรียนมีการตระหนักรู้ในตนเองว่า คนทุกคนมีส่วนดี ส่วนเสียอย่างไร เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และหากนำจุดเด่นมาใช้ในทางที่ถูก ปรับจุดเสียเพื่อป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท (ภัทรภร รัตนวงศ์เจริญ. 2547 : 165)

เทคนิค ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. กระดาษ A4 คนละ 1 แผ่น
 2. ปากกา คนละ 1 ด้าม
 3. ใบงาน ครั้งที่ 7
 4. ใบความรู้เรื่อง การตระหนักรู้ในตนเอง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยทักทายนักเรียน และทบทวนกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา พร้อมทั้งชี้แจงกติกาในครั้งนี้

- 1.1 ให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นมาหยิบกระดาษคนละ 1 แผ่นและกลับไปนั่งเป็น

วงกลม

1.2 ให้นักเรียนเขียน ชื่อ ชั้น ที่มุมขวาของกระดาษ พร้อมทั้งเขียนข้อดี – ข้อบกพร่อง ของตนเองจากนั้นส่งไปให้เพื่อนที่อยู่ทางซ้าย

1.3 นักเรียนที่ได้รับการกระดาษจากเพื่อนให้กรอกข้อดี – ข้อบกพร่อง ของเพื่อน (เจ้าของกระดาษ) เมื่อผู้วิจัยบอกหมดเวลาให้หยุดและส่งกระดาษไปทางซ้ายมือต่อไป ทำอย่างนี้จนครบทุกคน

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้น รายงานข้อดี – ข้อบกพร่องของตนเองเขียน และเพื่อนเขียน พร้อมทั้งบอกกล่าวถึงความรู้สึกที่ได้ทราบว่าเพื่อนๆ มองตนเช่นไร ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม โดยให้ข้อมูลด้านการตระหนักในตนเอง

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการเขียนข้อดี-ข้อบกพร่องของนักเรียนและเพื่อน

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ใบความรู้เรื่อง การตระหนักรู้ในตนเอง

การตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ถึงข้อดี ข้อด้อย สิ่งใดคือสิ่งที่ตนปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ตลอดจนสามารถเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งสามารถที่จะประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

โกลแมน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542: 71; อ้างอิงมาจาก Goleman. 1998: 1- 2) กล่าวถึงการตระหนักรู้ในตนเองว่า หมายถึงการตระหนักรู้ความรู้สึก ความโน้มเอียงของตน หยั่งรู้ความเป็นไปได้ของตน และความพร้อมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นๆและผลที่จะ ตามมา
2. ประเมินตนเองได้ตามจริง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตน
3. มั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถของตนและคุณค่าของตน

อ้างอิงจาก วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542: 71)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 8

กิจกรรม หนีทะเลาะอารมณ์

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อระงับอารมณ์ตนเองไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท

แนวคิด อารมณ์เป็นความรู้สึกที่มีทั้งบวกและลบ การแสดงออกในทุกอารมณ์หากไม่มีการควบคุมก็อาจนำผลเสียมาสู่ตัวเราได้ ฉะนั้นเราจึงควรรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นเป็นขั้นแรกที่น่าไปสู่การจัดการกับอารมณ์ (พรดี ลิ้มปรีดานกร. 2547 : 163)

เทคนิค ทักษะการจัดการกับอารมณ์

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ 1. ใบงานครั้งที่ 8
 2. ใบความรู้เรื่อง อารมณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยแจกเอกสาร ใบงาน โดยให้นักเรียนทุกคนแจกแจงอารมณ์ของตนเอง
- 1.2 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม พร้อมทั้งให้นักเรียนรวมกลุ่มกันอภิปราย

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานถึงหัวข้อที่ให้อภิปราย

ดังนี้

- 2.1 มีเหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ โกรธ รัก เศร้า กลัว
- 2.2 นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว
- 2.3 นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง

ในระหว่างการศึกษาวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้
- 3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อบางงานเรื่อง “นี้แหละอารมณ์” ที่ผู้วิจัยจัดให้

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ใบงานครั้งที่ 8

ใบงาน

ให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายหัวข้อดังต่อไปนี้

- ✍ มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ดังต่อไปนี้
- ✍ นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว
- ✍ นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง.

อารมณ์ต่างๆ มีดังนี้คือ

1. อารมณ์โกรธ
2. อารมณ์รัก
3. อารมณ์เศร้า
4. อารมณ์กลัว

อารมณ์โกรธ

มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อารมณ์รัก

มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ดังต่อไปนี้

นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว

นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง

อารมณ์เศร้า

มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อารมณ์กลัว

มีเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าขณะนั้นกำลังเกิดอารมณ์ดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนมีวิธีคลายอารมณ์นั้นให้เบาบางได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้เรื่อง อารมณ์

อารมณ์ เป็นสภาวะจิตที่มีผลจากการตอบสนองต่อกระตุ้น ทั้งที่มาจากภายใน ได้แก่ ความสบาย ความเจ็บระบม และมาจากสิ่งเร้าภายนอก ไม่ว่าจะเป็นผู้คน อุณหภูมิ เสียง แสง ดินฟ้าอากาศ อารมณ์จึงมีหลายแง่ ไม่ว่าจะแง่ดีและไม่ดี

อารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดี

อารมณ์มีทั้งที่แสดงออกมาในทางบวกและทางลบ มีดังนี้

☺ ในทางบวก เช่น ดีใจ รัก สบายใจ พอใจ ฯลฯ

☹ ในทางลบ เช่น เครียด โกรธ เกลียด ไม่พอใจ วิตกกังวล ฯลฯ

ในแต่ละวันอารมณ์ต่างๆ ทั้ง 2 ประเภทจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ขึ้นกับสิ่งเร้าที่กระทบว่าจะกระตุ้นให้เกิดอารมณ์อะไร และขึ้นอยู่กับความรู้จักอารมณ์ รู้จักผ่อนคลาย และอารมณ์ของตนเองอีกด้วย

อ้างอิงจาก พรดี ลิ้มปรัตนากร (2547: 159)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 9

กิจกรรม เรื่อง ของขวัญ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ โกรธของตนเองได้โดยไม่มีการชกต่อย การใช้กำลัง
 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกผลที่ได้รับจากการควบคุมอารมณ์ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท
 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกอย่างเหมาะสมโดยไม่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท

แนวคิด อารมณ์เป็นความรู้สึกที่มีทั้งบวกและลบ การแสดงออกในทุกอารมณ์ หากไม่มีการควบคุมก็อาจนำผลเสียมาสู่ตัวเราได้ เช่น การเกิดอารมณ์โกรธ ไม่รู้จักควบคุมก็อาจทำให้เกิด การทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น การควบคุมอารมณ์นั้นสามารถควบคุมได้ มี 4 ขั้นตอน คือ สำรวจอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คาดการณ์ผลดี – ผลเสียของการแสดงอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ สำรวจความรู้สึก และชื่นชมตนเองเมื่อสามารถควบคุมอารมณ์ได้สำเร็จ (พรดี ลิ้มปรีตนากร. 2547: 163)

เทคนิค ทักษะการจัดการกับอารมณ์

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสารเรื่อง ของขวัญ
 2. ใบงานครั้งที่ 9

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่อง ของขวัญให้นักเรียนทุกคน แจกแจงอารมณ์ของตนเอง
- 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม พร้อมทั้งให้นักเรียนช่วยกันอ่านและอภิปราย

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานถึงหัวข้อที่ให้อภิปราย
ดังนี้

- 2.1 สำนวจอารมณ์ของซูวิตท์ว่าเมื่อเอกล่าวหาหามีอารมณ์อะไรบ้าง
- 2.2 ผลดี – ผลเสีย เป็นเช่นไร และเลือกวิธีควบคุมอารมณ์
- 2.3 เลือกวิธีควบคุมอารมณ์ ซูวิตท์ควบคุมด้วยวิธีใด
- 2.4 สำนวจความรู้สึกสุดท้ายว่าซูวิตท์รู้สึกเช่นไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร
โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้
- 3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อเอกสาร เรื่อง
ของซูวิตท์ที่ผู้วิจัยจัดให้

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้
ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

เอกสารเรื่อง “เรื่องของชูวิทย์”

เรื่องของชูวิทย์

ชูวิทย์เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนโรงเรียนไปแข่งบาสเก็ตบอล ในวันแข่งขันชูวิทย์เพลียมากเพราะเมื่อคืนแม่ของชูวิทย์โรคหัวใจกำเริบ ทำให้ต้องพาไปส่งโรงพยาบาลชูวิทย์ต้องเฝ้าแม่ทั้งคืนในการแข่งขันจึงไม่มีเรี่ยวแรง ทำให้แข่งได้ไม่ดีเท่าที่ควรทำให้ทีมแพ้ยิงโดน เอ เพื่อนในทีมตะโกนด่าและกล่าวหาว่าที่ทีมแพ้เพราะชูวิทย์เล่นไม่ได้เรื่อง ไม่น่าจะได้เป็นตัวแทนโรงเรียนมาแข่ง ชูวิทย์โกรธ เอ มากพยายามควบคุมอารมณ์ โดยการนับ 1- 10 สูดลมหายใจเข้าลึกๆ หลังจากเพื่อนๆ ห้ามปรามเอแล้ว ชูวิทย์จึงอธิบายเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นให้เอและเพื่อนๆ ฟัง และขอโทษเพื่อนที่รู้ตัวว่าตนเองไม่พร้อมแต่ยังฝืนลงแข่งทำให้ทีมแพ้

ใบงาน ครั้งที่ 9

เรื่องของชิวทีย

✍️ สํารวจอารมณ์ของ ชิวทีย ว่าเมื่อเอกล่าวหาหามีอารมณ์อะไรบ้าง

.....

.....

.....

✍️ ผลดี – ผลเสีย เป็นเช่นไร เลือกรว้ควบคุมอารมณ์

ผลดี	ผลเสีย
ถ้าชิวทียแสดงอารมณ์	ถ้าชิวทียแสดงอารมณ์
.....	
.....	
.....	
ถ้าชิวทียไม่แสดงอารมณ์	ถ้าชิวทียไม่แสดงอารมณ์
.....	
.....	
.....	

✍️ เลือกรว้ควบคุมอารมณ์ ชิวทีย ควบคุมด้วยวิธีใด

.....

.....

.....

✍️ สํารวจความรู้สึกสุดท้ายว่าชิวทียรู้สึกเช่นไร

.....

.....

.....

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 10

เรื่อง มาจัดการกับอารมณ์กันเถอะ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ได้
 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการใช้คำพูดที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
 3. เพื่อให้นักเรียนฝึกการแสดงที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท

แนวคิด อารมณ์เป็นความรู้สึกที่มีทั้งบวกและลบ การแสดงออกในทุกอารมณ์ หากไม่มีการควบคุมก็อาจนำผลเสียมาสู่ตัวเราได้ เช่น การเกิดอารมณ์โกรธ ไม่รู้จักควบคุมก็อาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น การควบคุมอารมณ์นั้นสามารถควบคุมได้ มี 4 ขั้นตอน คือ สำรวจอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้น คาดการณ์ผลดี – ผลเสียของการแสดงอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ สำรวจความรู้สึก และชื่นชมตนเองเมื่อสามารถควบคุมอารมณ์ได้สำเร็จ (พรดี ลิมปรัตน์กร. 2547: 163)

เทคนิค ทักษะการจัดการกับอารมณ์

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. สถานการณ์ตัวอย่าง
 2. ใบงานครั้งที่ 10
 - ใบความรู้เรื่อง การจัดการกับอารมณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม พร้อมทั้งแจกเอกสารสถานการณ์ตัวอย่าง นักเรียนช่วยกันอ่านและอภิปราย

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานถึงหัวข้อที่ให้อภิปราย ดังนี้

2.1 ถ้านักเรียนเป็น **บีม** นักเรียนจะอย่างไร

2.2 ถ้านักเรียนเป็น **จิต** นักเรียนจะอย่างไร

2.3 ถ้านักเรียนเป็น **แดงโม** นักเรียนจะอย่างไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์ที่ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อเอกสารสถานการณ์ตัวอย่างที่ผู้วิจัยจัดให้

4.2 สังเกตจากการตอบคำถามข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

สถานการณ์ตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ 1

บีม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีฐานะทางบ้านที่ยากจน จึงทำให้ บีม ต้องใส่เสื้อผ้าเก่าที่เขาได้รับจากพี่ชาย เมื่อถึงเวลาที่เพื่อนนัดมาทำรายงานในวันเสาร์ อาทิตย์ บีมก็จะใส่ชุดที่ซ้ำๆกัน จึงทำให้เพื่อนๆล้อเลียนและมักจะขุดคุ้ยเรื่องนี้มาพูดคุย อยู่เสมอ ทำให้บีมรู้สึกเสียใจและอับอายเพื่อนที่ชอบล้อเลียนเรื่องของตน

ถ้านักเรียนเป็น **บีม** นักเรียนจะอย่างไร.....

สถานการณ์ที่ 2

จี๊ด เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จี๊ดเป็นนักเรียนที่ไม่ชอบวิชาภาษาอังกฤษ เมื่ออาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษสั่งการบ้านจี๊ดก็จะขี้เกียจทำการบ้านและใน บางครั้งก็ลืมหนังสือที่จะใช้เรียนวิชาภาษาอังกฤษจึงทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนๆ วันหนึ่ง อาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษเรียกจี๊ดให้ตอบคำถามที่อาจารย์ถามหน้าชั้นเรียน จี๊ดตอบไม่ได้จึงถูกอาจารย์ดุตำและทำโทษ จี๊ดอับอายและโกรธมาก

ถ้านักเรียนเป็น **จี๊ด** นักเรียนจะอย่างไร.....

สถานการณ์ที่ 3

แตงโม มีนางสาวทำงานอยู่ที่ต่างประเทศ วันหนึ่งนำกลับมาพร้อมของฝาก หลากนๆ แตงกวาซึ่งเป็นน้องสาวของแตงโมได้รับของฝากเป็นตุ๊กตาสีดำตัวใหญ่ แตงไท น้องชายของแตงโมได้รับของฝากเป็นของเล่นรถไฟพร้อมรางรถไฟมีไฟกระพริบได้ ส่วนแตงโมได้รับเพียงช็อคโกแลต 2 แท่ง จึงทำให้แตงโมรู้สึกอิจฉาน้องทั้ง 2 คนที่ได้รับ ของฝากที่ดีกว่าตน แตงโมอยากจะเข้าไปทำลายของฝากที่น้องทั้ง 2 คนได้รับ

ถ้านักเรียนเป็น **แตงโม** นักเรียนจะอย่างไร.....

ใบความรู้เรื่อง การจัดการกับอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกที่มีทั้งบวกและลบ การแสดงออกในทุกอารมณ์ หากไม่มีการควบคุมก็อาจนำผลเสียมาสู่ตัวเราได้ เช่น การเกิดอารมณ์โกรธ ไม่รู้จักควบคุมก็อาจทำให้เกิด การทะเลาะวิวาท ทำร้ายผู้อื่น การควบคุมอารมณ์นั้นสามารถควบคุมได้ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. สำรวจอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น มือสั่น ใจสั่น กัดฟัน มือ – เท้าเย็น เป็นต้น
2. คาดการณ์ผลดี – ผลเสียของการแสดงอารมณ์ นั้นออกมา
3. ควบคุมอารมณ์ด้วยวิธีต่างๆ
 - 3.1 หายใจออกยาวๆ
 - 3.2 นับเลข 1 – 10 ช้า หรือนับต่อไปเรื่อยๆจนกว่าอารมณ์สงบ
 - 3.3 ขอเวลานอก โดยการหนีออกไปจากสถานการณ์นั้นชั่วคราว
 - 3.4 กำหนดลมหายใจเข้าออก โดยให้สติอยู่ที่การหายใจเข้าออก
4. สำรวจความรู้สึกและชื่นชมตนเองเมื่อสามารถควบคุมอารมณ์ได้สำเร็จ

อ้างอิงจาก พรดี ลิ้มปรัตนากร (2547: 163)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 11

กิจกรรม สร้างใจ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา
 2. เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อ
ยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ที่อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาทไม่ว่าจะเป็นการ
ใช้วาจาหรือกำลัง
 3. เพื่อให้นักเรียนนำหลักของการตัดสินใจและการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แนวคิด ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต้องพบกับปัญหาต่างๆเสมอ โดยเฉพาะบางปัญหา
อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ไม่ว่าจะเป็นการดุด่า ล้อเลียน การชกต่อย เป็นต้น
ปัญหาทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องให้เกิดการทะเลาะวิวาท โดยอาศัย
หลักการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน คือ กำหนดปัญหา กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ทาง
เลือก เลือกวิธีแก้ปัญหา และหาวิธีแก้ไขข้อเสียที่เกิดจากทางเลือกนั้น (พรดี
ลิมปรัตน์กร. 2547 : 153)

เทคนิค ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์**
1. เอกสารเรื่อง “สร้างใจ”
 2. ใบความรู้เรื่อง ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม พร้อมทั้งให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่ได้รับจากผู้วิจัย

1.2 ผู้วิจัยให้เวลานักเรียนไปซักซ้อมเวลา 15 นาที โดยให้ภายในกลุ่มคัดเลือก
ตัวแสดง อ่านบท และซ้อมการแสดง

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงหน้าชั้น

2. ขั้นวิเคราะห์

จากการชมการแสดงของแต่ละกลุ่มให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแสดงแต่ละกลุ่ม ดังคำถามต่อไปนี้

2.1 การแสดงของแต่ละกลุ่มแสดงออกอะไรบ้าง

2.2 ถ้านักเรียนเจอเหตุการณ์ดังกล่าวจะทำเช่นไร

2.3 จากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง นักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้ในการแสดงบทบาทสมมติอย่างไรบ้าง

2.4 เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท นักเรียนได้ใช้ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาบ้างหรือไม่ อย่างไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค การให้การเสริมแรงทางสังคมแก่นักเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มและนำไปประยุกต์ได้อย่างไร โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังต่อไปนี้

3.1 นักเรียนได้รับข้อคิดอย่างไรในกิจกรรมนี้

3.2 นักเรียนจะนำความรู้ ประโยชน์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการแสดงละคร

4.2 สังเกตจากการที่นักเรียนตั้งใจดูการแสดง

4.3 สังเกตจากการที่นักเรียนตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นในบทบาทที่ตนและเพื่อนแสดง

สถานการณ์

สร้างใจ

 มีชมรมดนตรีอยู่ 1 ชมรม ต้องเตรียมตัวไปแข่งขันระดับประเทศ ใกล้วันแข่งเข้ามาเรื่อยๆ แต่สมาชิกยังไม่พร้อมสำหรับการแข่ง เนื่องจากมีสมาชิกที่ไม่ถูกกัน ต่างคนต่างมีปัญหา
.....ทำอย่างไรนะ ที่วงดนตรีวงนี้จะร่วมใจกันเอาชนะชนะกลับมา!!!!!!.....

ใบความรู้เรื่อง ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา

การตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นการเลือกทางในแก้ปัญหาที่มีทางเลือกมากกว่า 1 ทางเลือก ในการเผชิญปัญหาที่หาทางออกไม่ได้ และการตัดสินใจแก้ปัญหานั้นอาจส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว ฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจรอบคอบ โดยอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม ทันสมัย

ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาแต่ละครั้ง ควรกำหนดขั้นตอนเลือกกระบวนการตัดสินใจด้วยวิธีการที่มีระบบและมีเหตุผล เป็นกระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหา มี 5 ขั้นตอน คือ

1. **การกำหนดปัญหา** เป็นขั้นตอนที่กำหนดให้ชัดเจนว่า อะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. **การค้นหาสาเหตุของปัญหาและการกำหนดทางเลือก** โดยพิจารณาจากสาเหตุของปัญหาและพัฒนาทางเลือกหลายๆทางเลือกที่มีไปได้ในการแก้ปัญหา
3. **การวิเคราะห์ทางเลือก** โดยการวิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสีย ของแต่ละทางเลือก จากข้อมูลต่างๆที่มีอยู่ หรือเพิ่มเติม และสามารถนำมาปฏิบัติได้หรือไม่
4. **การตัดสินใจเลือก** ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาจากทางเลือกต่างๆ ด้วยเหตุผล ข้อมูลที่มี โดยอาศัยหลักจริยธรรม ค่านิยม และหลักกฎหมายมาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ
5. **การแก้ไขข้อเสียของทางเลือก** หาวิธีแก้ไขข้อเสียที่เกิดจากวิธีการแก้ปัญหาที่เลือกใช้

อ้างอิงจาก ภัทรกร รัตนวงศ์เจริญ (2547: 178)

โปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ครั้งที่ 11

กิจกรรม ผাগไว้ในใจ (ปัจฉิมนิเทศ)

จุดมุ่งหมาย 1. เพื่อให้นักเรียนอภิปราย สรุปถึงกิจกรรมต่างๆที่ได้เข้าร่วม
2. เพื่อให้นักเรียนได้ออกกล่าวถึงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อให้นักเรียนได้ออกกล่าวประโยชน์ แง่คิดที่ได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวัน

แนวคิด การปัจฉิมนิเทศเป็นสรุปถึงกิจกรรมที่นักเรียนได้เข้าร่วม ซึ่งนักเรียนจะร่วมกัน
อภิปรายถึงประโยชน์ ความประทับใจ แง่คิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมและ
การนำสิ่งที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมและ
เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

เทคนิค กลุ่มสัมพันธ์ เกม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ กระดาษรูปหัวใจ 12 ดวง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม แจกกระดาษรูปหัวใจ เพื่อให้นักเรียนเขียนแสดง
ความรู้สึกที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์ที่ได้รับ
2. เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นักเรียนออกมากล่าวถึงความรู้สึกและสิ่งที่ยากบอกเพื่อนๆ
และผู้วิจัยหน้าชั้นเรียน
3. หลังจากนั้นก็ให้เดินไปแปะหัวใจที่กระดานบนกระดานดำที่ผู้วิจัยได้ติดไว้ ทำ
อย่างนี้ทุกคนจนครบ
4. ผู้วิจัยแจกแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นให้นักเรียน
5. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและปิดการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการกล่าวความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย ของนักเรียนถึงข้อดี ข้อเสีย ประโยชน์

ที่ได้รับ

ภาคผนวก จ

การประเมินแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ
วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การประเมินแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะในการสร้างแบบคัดกรอง โดยใช้สูตรของโรวิเนลลีและแฮมเบลตันตัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540:124)

1. นำข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

2. คำนวณค่า IOC เป็นรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ส่วนข้อที่ต่ำกว่า 0.5 คัดออก

สูตรการคำนวณหาค่าเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Consistency : IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 16 ผลการประเมินแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ข้อ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม ค่า IOC	หมายเหตุ		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม ค่า IOC	หมายเหตุ
1	-1	1	1	0.67	คัดไว้	26	-1	1	1	0.67	คัดไว้
2	1	1	1	1	คัดไว้	27	1	1	1	1	คัดไว้
3	1	1	1	1	คัดไว้	28	1	1	1	1	คัดไว้
4	-1	1	1	0.67	คัดไว้	29	1	1	1	1	คัดไว้
5	1	1	1	1	คัดไว้	30	0	1	1	0.67	คัดไว้
6	1	1	1	1	คัดไว้	31	1	1	1	1	คัดไว้
7	0	1	1	0.67	คัดไว้	32	1	1	1	1	คัดไว้
8	1	1	1	1	คัดไว้	33	1	1	1	1	คัดไว้
9	0	1	1	0.67	คัดไว้	34	-1	1	-1	0.34	ตัดทิ้ง
10	1	1	1	1	คัดไว้	35	1	1	1	1	คัดไว้
11	1	1	1	1	คัดไว้	36	1	1	1	1	คัดไว้
12	1	1	1	1	คัดไว้	37	1	1	1	1	คัดไว้
13	0	1	1	0.67	คัดไว้	38	1	1	1	1	คัดไว้
14	-1	1	1	0.67	คัดไว้	39	1	1	1	1	คัดไว้
15	1	1	1	1	คัดไว้	40	1	1	1	1	คัดไว้
16	1	1	1	1	คัดไว้	41	1	1	1	1	คัดไว้
17	1	1	1	1	คัดไว้	42	1	1	1	1	คัดไว้
18	-1	1	-1	0.34	ตัดทิ้ง	43	-1	1	1	0.67	คัดไว้
19	0	1	1	0.67	คัดไว้	44	1	1	1	1	คัดไว้
20	-1	1	1	0.67	คัดไว้	45	1	1	1	1	คัดไว้
21	1	1	1	1	คัดไว้	46	0	1	1	0.67	คัดไว้
22	-1	1	1	0.67	คัดไว้	47	-1	1	1	0.67	คัดไว้
23	1	1	1	1	คัดไว้	48	1	1	1	1	คัดไว้
24	-1	1	1	0.67	คัดไว้	49	1	1	1	1	คัดไว้
25	1	1	1	1	คัดไว้	50	1	1	1	1	คัดไว้

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ข้อ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม ค่า IOC	หมายเหตุ		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม ค่า IOC	หมายเหตุ
51	-1	1	1	0.67	ตัดไว้	56	-1	1	-1	0.34	ตัดทิ้ง
52	1	1	1	1	ตัดไว้	57	-1	0	1	0.34	ตัดทิ้ง
53	1	1	1	1	ตัดไว้	58	1	1	1	1	ตัดไว้
54	1	1	1	1	ตัดไว้	59	1	1	1	1	ตัดไว้
55	0	1	1	0.67	ตัดไว้	60	-1	1	1	0.67	ตัดไว้

หมายเหตุ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ที่อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือมีค่า IOC สูงกว่า 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ทั้งหมด 55 ในข้อ 53 มีความคล้ายคลึงข้อ 35 จึงตัดออก

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (n=100)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การแปลความหมาย
1	0.65*	จำแนกไม่ได้
2	4.02	จำแนกได้
3	5.80	จำแนกได้
4	6.72	จำแนกได้
5	0.20*	จำแนกไม่ได้
6	3.46	จำแนกได้
7	5.93	จำแนกได้
8	2.69	จำแนกได้
9	5.79	จำแนกได้
10	8.42	จำแนกได้
11	4.26	จำแนกได้
12	4.34	จำแนกได้
13	0.92*	จำแนกไม่ได้
14	7.78	จำแนกได้
15	3.57	จำแนกได้
16	6.47	จำแนกได้
17	6.13	จำแนกได้
18	3.57	จำแนกได้
19	7.84	จำแนกได้
20	5.43	จำแนกได้
21	6.56	จำแนกได้
22	7.63	จำแนกได้
23	4.27	จำแนกได้
24	3.72	จำแนกได้
25	5.34	จำแนกได้
26	6.26	จำแนกได้
27	7.22	จำแนกได้
28	4.61	จำแนกได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การแปลความหมาย
29	0.13*	จำแนกไม่ได้
30	9.03	จำแนกได้
31	6.85	จำแนกได้
32	3.42	จำแนกได้
33	3.80	จำแนกได้
34	4.34	จำแนกได้
35	5.17	จำแนกได้
36	10.39	จำแนกได้
37	2.57	จำแนกได้
38	6.90	จำแนกได้
39	7.16	จำแนกได้
40	5.53	จำแนกได้
41	3.05	จำแนกได้
42	11.50	จำแนกได้
43	8.65	จำแนกได้
44	4.60	จำแนกได้
45	4.55	จำแนกได้
46	5.20	จำแนกได้
47	3.72	จำแนกได้
48	5.44	จำแนกได้
49	4.80	จำแนกได้
50	4.39	จำแนกได้
51	11.29	จำแนกได้
52	8.79	จำแนกได้
53	6.30	จำแนกได้
54	4.15	จำแนกได้
55	4.38	จำแนกได้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

หมายเหตุ * ข้อสอบที่ตัดออกจำนวน 4 ข้อ

ตาราง 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 1 (n=100)

ข้อที่	ค่าสหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
1	0.10	จำแนกไม่ได้
2	0.42	จำแนกได้
3	0.47	จำแนกได้
4	0.53	จำแนกได้
5	-0.7	จำแนกไม่ได้
6	0.40	จำแนกได้
7	0.51	จำแนกได้
8	0.22	จำแนกได้
9	0.46	จำแนกได้
10	0.63	จำแนกได้
11	0.28	จำแนกได้
12	0.44	จำแนกได้
13	-0.05	จำแนกไม่ได้
14	0.66	จำแนกได้
15	0.40	จำแนกได้
16	0.53	จำแนกได้
17	0.47	จำแนกได้
18	0.30	จำแนกได้
19	0.60	จำแนกได้
20	0.47	จำแนกได้
21	0.49	จำแนกได้
22	0.63	จำแนกได้
23	0.43	จำแนกได้
24	0.25	จำแนกได้
25	0.53	จำแนกได้
26	0.57	จำแนกได้
27	0.63	จำแนกได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าสหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
28	0.35	จำแนกได้
29	-0.06	จำแนกไม่ได้
30	0.61	จำแนกได้
31	0.60	จำแนกได้
32	0.36	จำแนกได้
33	0.30	จำแนกได้
34	0.45	จำแนกได้
35	0.51	จำแนกได้
36	0.68	จำแนกได้
37	0.22	จำแนกได้
38	0.63	จำแนกได้
39	0.65	จำแนกได้
40	0.59	จำแนกได้
41	0.33	จำแนกได้
42	0.73	จำแนกได้
43	0.63	จำแนกได้
44	0.38	จำแนกได้
45	0.46	จำแนกได้
46	0.50	จำแนกได้
47	0.34	จำแนกได้
48	0.57	จำแนกได้
49	0.39	จำแนกได้
50	0.30	จำแนกได้
51	0.70	จำแนกได้
52	0.56	จำแนกได้
53	0.47	จำแนกได้
54	0.42	จำแนกได้
55	0.49	จำแนกได้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือ
ทั้งหมดอยู่ระหว่าง - 0.05 ถึง 0.73

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท
ของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 2 (n=600)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การแปลความหมาย
1	7.53	จำแนกได้
2	13.12	จำแนกได้
3	10.92	จำแนกได้
4	13.15	จำแนกได้
5	11.05	จำแนกได้
6	6.61	จำแนกได้
7	11.20	จำแนกได้
8	13.28	จำแนกได้
9	8.49	จำแนกได้
10	15.40	จำแนกได้
11	18.32	จำแนกได้
12	10.19	จำแนกได้
13	8.54	จำแนกได้
14	14.03	จำแนกได้
15	7.27	จำแนกได้
16	10.60	จำแนกได้
17	8.81	จำแนกได้
18	12.80	จำแนกได้
19	14.63	จำแนกได้
20	10.92	จำแนกได้
21	8.76	จำแนกได้
22	9.23	จำแนกได้
23	14.70	จำแนกได้
24	16.15	จำแนกได้
25	10.34	จำแนกได้
26	9.85	จำแนกได้
27	19.03	จำแนกได้
28	7.63	จำแนกได้
29	14.31	จำแนกได้
30	12.75	จำแนกได้

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การแปลความหมาย
30	12.75	จำแนกได้
31	13.26	จำแนกได้
32	16.74	จำแนกได้
33	8.51	จำแนกได้
34	12.68	จำแนกได้
35	14.29	จำแนกได้
36	15.79	จำแนกได้
37	5.95	จำแนกได้
38	18.64	จำแนกได้
39	19.42	จำแนกได้
40	12.73	จำแนกได้
41	11.69	จำแนกได้
42	14.21	จำแนกได้
43	13.77	จำแนกได้
44	18.34	จำแนกได้
45	9.24	จำแนกได้
46	10.80	จำแนกได้
47	24.93	จำแนกได้
48	13.02	จำแนกได้
49	11.88	จำแนกได้
50	13.50	จำแนกได้
51	14.30	จำแนกได้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

ตาราง 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด ของแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น จากการทดสอบครั้งที่ 2 (n=600)

ข้อที่	ค่าสหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
1	0.29	จำแนกได้
2	0.50	จำแนกได้
3	0.37	จำแนกได้
4	0.50	จำแนกได้
5	0.41	จำแนกได้
6	0.25	จำแนกได้
7	0.42	จำแนกได้
8	0.52	จำแนกได้
9	0.34	จำแนกได้
10	0.54	จำแนกได้
11	0.62	จำแนกได้
12	0.35	จำแนกได้
13	0.32	จำแนกได้
14	0.52	จำแนกได้
15	0.26	จำแนกได้
16	0.43	จำแนกได้
17	0.27	จำแนกได้
18	0.46	จำแนกได้
19	0.53	จำแนกได้
20	0.39	จำแนกได้
21	0.31	จำแนกได้
22	0.39	จำแนกได้
23	0.50	จำแนกได้
24	0.57	จำแนกได้
25	0.41	จำแนกได้
26	0.38	จำแนกได้
27	0.63	จำแนกได้
28	0.33	จำแนกได้

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าสหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
29	0.50	จำแนกได้
30	0.44	จำแนกได้
31	0.47	จำแนกได้
32	0.58	จำแนกได้
33	0.30	จำแนกได้
34	0.48	จำแนกได้
35	0.51	จำแนกได้
36	0.56	จำแนกได้
37	0.23	จำแนกได้
38	0.61	จำแนกได้
39	0.64	จำแนกได้
40	0.50	จำแนกได้
41	0.44	จำแนกได้
42	0.52	จำแนกได้
43	0.50	จำแนกได้
44	0.60	จำแนกได้
45	0.32	จำแนกได้
46	0.38	จำแนกได้
47	0.68	จำแนกได้
48	0.48	จำแนกได้
49	0.42	จำแนกได้
50	0.48	จำแนกได้
51	0.53	จำแนกได้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.68

ตาราง 21 แสดงคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบางกะปิกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มทดลอง

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	159	161
2	138	104
3	147	103
4	132	59
5	138	104
6	155	101
7	146	84
8	132	63
9	142	68
10	133	69
11	173	91
12	126	71

ตาราง 22 แสดงคะแนนก่อนและหลังที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ
การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2548 ของโรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มควบคุม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	155	161
2	138	134
3	143	139
4	129	150
5	124	137
6	124	132
7	136	83
8	147	125
9	147	113
10	121	141
11	133	75
12	159	161

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวรุ่งรังสิมา สัตยาไชย
วันเดือนปีเกิด	26 เมษายน 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	25/64 ถ.รัชชจันทร์ ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง 92000
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนสมาราจีน จ.ตรัง
พ.ศ.2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนวิเชียรมาตุ จ.ตรัง
พ.ศ.2546	วท.บ. (จิตวิทยา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ.2549	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร